

Zlate jagode.

Zbirka basnij

za slovensko mladino in preprosto ljudstvo.

Nabral

Anton Kosi

učitelj.

*K. u. k. Hof- und
Landesdruckerei*

V Ljubljani.

Izdala in založila Ig. pl. Kleinmayr & Fed. Bamberg.

1894.

LIBRARY OF THE UNIVERSITY OF TORONTO

State of Ohio

35047

VII, A, 9

030023296

Predgovor.

«Resnica ljubi lepo obleko,
da se je ljudje ne splašijo.»

A. M. Slomšek.

Ni ga človeka, ki bi bil popolnoma brez napak in slabostij. Ni ga pa tudi človeka, kateremu bi bilo všeč, ako mu kdo kar naravnost v lice očita te napake in nedostatnosti, bodisi to očitavanje še tako upravičeno, besede njegove še tako resnične. Zato pa prav trdi nepozabni naš škof A. M. Slomšek, pišoč v «Drobtinica» za leto 1850. tako-le: «Resnica ljubi lepo obleko, da se je ljudje ne splašijo.» Nekje drugje pa pravi isti pisatelj: «Gola resnica požeri in se mora posladiti; tudi bolniki rajši sladka zdravila pijejo, kakor grenek pelinovec.»

Resnica, ki tičf v teh besedah, bila je znana že starim modrijanom. Dobro vedoč, da je treba zelo opazno in varno zdraviti bolezni v nravstvenem oziru, izmislili so si dober način, kako se ljudem pokaže resnica, ne da bi se jim povedala naravnost v obraz. Izumili so namreč kratko povest, v kateri so delovale vsakovrstne živali; vèdle so se zelo smešno — toda poučno.

Tako povest, ki je bila tako rekoč zrcalo, v katerem so videli sami sebe, napake in pregreške svoje, imenovali so basen. Kar so živali v basni počenjale neumnega ali pametnega, to so ljudje obračali náse, in tako jim je kratka povestica često pomogla, da so se otresli svojih napak in slabostij.

Ako tedaj hočemo, da se resnica ali nauk za življenje prime človeške duše in skalí v nji, treba je, da ji damo lepo obliko, in najprimernejša oblika za to je — basen. A kaj je basen?

↳ Kratka in preprosta povest, v kateri stvari, ki same ob sebi ne znajo misliti in govoriti, kakor misleče govoré in delajo, da nam kažejo nauk, resnico ali pravilo iz človeškega življenja.

Vsaka basen obseza dva dela, namreč dogodek ali povest in nauk ali poučilo. Povest ni glavna reč v basni, ampak je le posoda, v kateri se nahaja resnica ali nauk, ki je jedro basni.

Nauk ima lahko svoje mesto v začetku ali na konci povestice. Časih pa jo izgovarja kar naravnost delujoča oseba. Poučilo lahko tudi čisto izostane, in takrat si je mora iztekniti čitatelj sam, kar sicer ni težko, ker se nauk navadno izpušča le ondaj, kadar je sam ob sebi dovolj jasen in umeven tudi takemu čitatelju, ki ni vaje mnogo misliti.

Iz početka so se jemale za delujoče osebe v basen le živali, pozneje tudi rastline, sedaj se pa rabijo tudi neživeče stvari, da predstavljajo kaj človeškega. Tudi človek lahko nastopa v basni, vendar pa so, ali bi vsaj morale biti glavne osebe v basni bitja, katera ne znajo ne misliti ne govoriti. Najprimernejše za to je živalstvo, ker se že po svojem prirodnem nagibu bolj bliža človeku in ima mnogo človeških svojstev.

Ako govorimo v basni o lisici, takoj vémo, da bode predstavljala zvižanost in prevejanost, volk predočuje lakomnost in požrešnost, lev srčnost, zajec plašljivost, vrabec kradljivost in predrznost i. t. d. Človek, bitje obdarovano z umom, dela skoro v vsaki okolnosti drugače, tako ni pri brez-

umnih stvarih: lisica je kakor vse lisice, zajec je kakor vsi zajci, volk kakor vsi volkovi, pes kakor vsi psi.

Basen hrani v sebi zaklad človeške modrosti in je jeden najstarejših duševnih proizvodov. V katerem národu se je začela, ne more se določiti natanko, le toliko je znano, da je bila basen že v najstarejših časih pri vseh le količkaj omikanih národih.

Naše najlepše basni izvirajo iz Indije, Egipta in Sirije.

Človek, ki basni izmisli, ta je basnik ali basnopisec. Najiminentnejši basnopisec vseh časov je bil starogrški pesnik Ezop. Živel je v šestem stoletji pr. Kr. in je bil že v tisti dóbi vzgled vsem basnikom. Grški govorniki, kakor Demosten in drugi, rabili so kaj radi njega basni in jih prištevali v raznih svojih knjigah govorništva pomočkom, s katerimi se najbolže pokaže kaka resnica. Pot, katerega je pokazal Ezop, nastopilo je v poznejši dóbi mnogo pisateljev vseh národov.

Ezopovih basnij je tudi v pričujoči zbirki lepo število; ponaredil jih je največ Fr. Metelko. Odlikujejo se pa te basni po kratki in preprosti obliki ter so v obče resnejše vsebine.

Smešne ali šaljive, pa tudi satiriške ali zabavljive so navadno basni, ki so ponarejene po francoskem basnopisci Lafontainu (izgovóri: Lafongtên). Ta pisatelj je živel v 17. stoletji v Parizu.

Med Slovenci je pisal prve basni naš prvi pesnik in buditelj V. Vodnik, toda le v pesniški obliki; takisto za njim M. Vilhar, Fr. Cimperman in Cegnar. V nevezani besedi nam je poleg že omenjenega Fr. Metelka najlepše basni poklonil

A. M. Slomšek. Kdo jih ni veselo čital v njega «Drobtinica»? Komu ni znana njegova «Jež in lisica»?

Slomškovih krasnih basnij Vam tudi v tej zbirki podajam prav mnogo.

Dobro vedoč, kako pripravno, kratkočasno in zajedno poučno berilo so basni sôsebno Tebi, predraga mladina slovenska, priobčil je tudi velezaslužni naš «Vrtec» iz peres raznih pisateljev v 20. letih precej basnij; tudi teh sem uvrstil z dovoljenjem urednikovim prav lepo število v pričujočo knjižico.

Moja zbirka je naslovljena: «Zlate jagode».* Zakaj sem jo tako krstil, tega pač ni ugeniti kaj težko. «Zlate jagode» so namreč resnice ali nauki, ki se nahajajo v dogodku ali povesti.

Kakor imajo lepo rdeče jagode zdravilno moč v sebi, tako ozdravijo tudi te pričujoče «jagode» v нравstvenem oziru marsikoga, ako jih bode le hotel prav rabiti.

Da bi si tedaj iz pričujoče zbirke basnij zajelo mnogo čitateljev prav veliko zlatih nauk in izkušenj, ki bi jim bile vodilo k poštenemu in modremu življenju, to je moja najiskrenejša želja.

B o g !

V Središči, na dan sv. Štefana 1893.

Anton Kosi.

* Slomšek je dal v svojih «Drobtinica» oddelku, ki obsega basni in prilike, ime «Zlate jagode v srebrni posodi». Tudi jaz sem nakanil početka dati svoji zbirki basnij jednak naslov, ker pa sem se bal, da bi me ta ali oni naših strogih slovstvenih kritikov pošteno ne oklestil, opustil sem to misel ter poslal v svet le «Zlate jagode».

Deklica in bučela.

V zvončasti cvet bele lilije je zletela bučelica, da bi posrkala iz njega sladko strd. Deklica pride na vrt, odtrga po naključbi ravno óno cvetico in tako prežene malega gosta.

«Predrznica!» zakliče bučelica vsa razkačena, «gotovo še nisi nikdar pokusila našega žela. Čemú me motiš pri delu?»

«Ne zameri, bučelica, nisem te videla, ker si bila skrita v cvetu,» poprosi jo deklica. Bučelica pa le kriči: «Lažeš, porednica! Videla si me in vedela, da imam v tej cvetici opravka, a vender si me prepodila. Ali misliš, da te ne morem kaznovati?»

To izgovorivši se zaleti v deklíčino roko in zasadi svojo želo globoko vánjo.

Deklica zavpije od bolečine; toda ker je želo obtičalo v rani, pogine tudi bučelica takoj in tako s smrtjo plača svojo maščevalnost.

Kdor se rad maščuje, često sam sebi škoduje.

Ant. Kosi.

Bučela in ovca.

(Po Lessingu.)

«Človek, ali imaš večjo dobrotnico med živalimi, nego nas bučele?» vpraša bučelica.

«Imam,» odgovori človek.

«Koga pa?» vpraša bučelica.

«Ovca mi je večja dobrotnica; njena volna mi je potrebna, tvoja strd pa le sladka; kar je za potrebo, pa je več vredno, nego gola sladkota. Še jedno ti povém, zakaj ovco več cenim nego tebe, bučelica! Ovčica mi daje volno radovoljno, ti pa me pikaš. Kdor pa z voljo dá, dvakrat dá.»

Kar roka daje, tega jezik ne jemlji!

A. M. Slomšek.

Jež in srna.

(Národna.)

Nekoč sta se jež in srna pogajala, kdo bode bolje tekel v dolino. Res se spustita v beg; jež se zvije v klopčič in se kota nizdolu, toda srna se preveč požene, butne z glavo ob drevó in se ubije. Sedaj je imel jež obilo pečenke, ali ni si je mogel sam razkosati. Gré tedaj iskat mesarja. Sreča ga najprej zajec in ga vpraša, kam gré.

«Po mesarja grem,» odvrne jež.

Zajec mu pokaže zobe, a jež mu reče, da ni dober mesar. Jež gre dalje, sreča lisico, in ta ga vpraša, kam gré. Jež odgovori kakor prvič. Lisica mu pokaže zobe, ali niti ona se mu ne zdi dober mesar.

Naposled sreča volka, ki ga nagovori:

«Kam greš, pritlikovec?»

«Po mesarja grem.»

Volk mu pokaže zobe, in jež mu reče, naj gré z njim. Volk gré in hitro raztrga srno na štiri kose. Ko utrga prvi kos, reče: «To bode mojemu strijcu.» Ko utrga drugi kos, reče: «To bode mojemu očetu;» pri tretjem: «To bode moji materi;» a pri četrtem: «To bode meni samemu.»

Jež ga vpraša: «Kaj pa bode meni?» Volk reče: «Ono, kar je ostalo.»

Jež ni zadovoljen in reče volku, naj gré ž njim k sodniku.

Volk privoli. Prideta do nekakšnega železa. Jež rahlo potrka po železu in pravi:

«Gospod sodnik, vstanite!»

Volku se zdi to trkanje predolgočasno, udari na vso moč po železu in se ujame.

Jež se zdaj na vse grlo zagrohota in se posmehuje volku, dokler ne pride mož s sekiro in volka ne ubije.

Ko udari mož volka prvič po glavi, reče jež: «To bode tvojemu strijcu», drugič: «To bode tvojemu očetu», tretjič: «To bode tvoji materi», četrtrič: volk se zvrne na tlá, a jež se nasmehne in reče: «To bode tebi samemu, srna pa bode meni samemu!»

Fr. K—ć.

Človeško teló.

Udje človeškega telesa se naveličajo služiti želodcu in se upró.

«Zakaj bi težko delali,» pravijo, «in pripravljali njemu, on pa bi sladko užival brez dela!» Noge niso hotele več nositi, roke ne delati, zobjé ne žvekati; tudi nos ni hotel vohati.

«Saj smo vsi jednaki, vsi hočemo uživati, vsi živeti jednako veselo.»

Prvi dan so bili vsi udje veseli in dobre volje. Drugi dan že slabé, tretji dan obnemorejo, četrti dan pa so že tako slabi, da jim je kar umreti. Vse teló oslabi; oči upadejo, noge omahujejo, roke se tresejo, jezik se ne more več gibati v ustih.

Sedaj se oglasi glava:

«Dragi bratje in drage sestre! Sedaj vidite, kam ste prišli. Želodcu niste hoteli dajati, sedaj nam tudi on ne more pomagati.»

«Res je to,» pravijo udje, «prav ravna želodec, da nas priganja k delu, ker nas oskrbuje z vsem, česar nam je treba za življenje.»

In noge so zopet nosile, roke zopet delale, zobje zopet žvekali; vsi udje so veselo služili želodcu, od katerega jim dohaja moč in življenje.

Tako se godi vsaki državi, ker v nji je treba delavcev, pa tudi vladalcev. Podložniki plačujejo davke, oblastvo pa jim daje moč; drugemu ni moči živeti brez drugega. Bog je tako naredil in uredil.

A. Janežič.

Prevzetni prst.

Predzadnji prst, ki je pri mezinčku, imenuje se prstanec, ker se navadno nanj deva prstan. Ta prst si je nekoč nateknil prelep prstan od biserov in dragih kamenov, ki so se lesketali kakor solnce na vodi.

Zaradi tega je bil prstanec prevzetan in ni nič več maral za druge prste, ampak ošabno jim je dejal: «Jaz sem več nego vsi drugi!»

Ko drugi prstje to slišijo, ujezje se, in palček pravi v imeni drugih: «Če ti nečeš biti z nami, pa tudi mi ne bomo s teboj in ti ne bomo kar nič več pomagali.»

In tako so bili tri dni sprti.

Sedaj bi prstanec rad utrgal cvetico, a palec pravi: «Mi ti nečemo pomagati, ker si tako prevzetan,» pustiti mora cvetko. Nato si hoče utrgati

češnjo na drevesi, ali drugi mu nečejo pomagati, ker jim je prevzeten, in tudi češnjo mora pustiti na vejici.

Potlej hoče splesti nogovice, toda drugi mu nečejo pomagati, — in pustiti mora pletenje.

Naposled spozna, da ničesar ne opravi brez drugih, zato se pokesa svoje prevzetnosti.

Glasno se joka in obeta, da ne bode nikdar več tak. To vidijo drugi prstje in so mu spet prijazni, pa mu zopet radi pomagajo.

In odsihdob si prstje niso bili več sovražni in še zmiraj učé ljudi, koliko škodujejo sami sebi, če živé predrzno in sovražno, koliko pa jim koristi, če so ponižni in postrežni. Iz Kržičevega «Angeljčka».

Človeška zver.

(Slov. národna)

Medved reče lisici: «Kaj ne, jaz sem najstrašnejša zver?»

Lisica mu zanika: «Ni res! Človeška zver je še strašnejša.»

Medved jo zavrne: «Ne verjamem, pokazati mi jo moraš, da se izkusim ž njo.»

Potem je gresta iskat. Na cesti srečata človeka, in medved vpraša lisico: «Ali je to človeška zver?»

«Ne,» zanika lisica.

Koračita dalje in prideta do grmovja; tam ugleda lisica lovca, ki se skriva za grmovje. Ročno se potuhne, medvedu pa reče: «Tam-le je človeška zver, le pojdi bliže in poskusi se ž njo!»

Ko pride medved do lovca, vpraša ga: «Ali si res človeška zver?»

Lovec potrdi: «Res. Kaj pa je?»

«Metat se grem s tabo,» reče medved.

Lovec pa njemu: «Moram ti dati prej kaditi; potlej se pa pojdeva metat.»

Medved nato: «No le!»

Lovec mu dene dvocevko v gobec in ustrelj.

Tako se ustraši medved, da zbeži k lesici in ji pove: «Sedaj pa verjamem, da je strašna človeška zver; le dvakrat sem puhnil tobak, pa me je vsega pretresel!»

Ona mu odgovori: «Bolje je verjeti, nego vprašat hoditi.»

Zap. G. Križnik.

Osel in lisica.

«Kam pa ti, rjavka?» vpraša osel lisico, pasoč se ob robu zelenega gozda.

«V vas po pečenko, ker jutri je nedelja, pa se ne spodobi, da bi od nas jeden onečaščal božji dan. Treba si je še o pravem času poskrbeti, česar je treba. Kako pa ti, dolgouhi sivec? Ali ne posvečuješ svetega dneva?»

«Že na vse zgodaj moram nositi vodo, potlej me vpreže moj gospodar v voziček, in vleči mu ga moram na vse strani po sejmiščih. Ali to še ni dosti, da trpim glad in žejo, nego vesel moram biti, kadar dobim poleg leskovke pest sena ali grižljaj trave. Oj, kako srečna si ti, ker imaš sedem nedelj v tednu!»

«Ako želiš tudi ti imeti sedem nedelj v tednu,» odgovori lisica, «pobegni gospodarju in hrani se kakor jaz in moji sorodniki! Po gozdu ti rase toliko tečne in ukusne solate, da je ne pohrustate vse leto ti in sto tvojih bratov.»

«Oj, dà, dà!» vzdihne osel in glasno zariga.

Lisica se pa izgubi v gošči, ker se bliža gospodar dolgouhega sivca, da bi zopet pognal živinče domov.

Ko se osel nekega dné zopet pase v senci kraj zelenega gozda, spomni se prijetnih lisičinih besed in prebitega življenja ter pobegne v gozd. Po kratkem poti pride do širokega prostora, kjer je drevje posekano in kjer rase obilo osata.

«Ali bode to življenje!» misli si in hlasta po zelenem osatu. — Ali skoro pride gospodar z dolgo leskovko v roki ter nažene ubogega sivca domov.

Ko se osel zopet pase kraj zelenega gozda v senci, pride lisica in pravi: «No, sivče, kako je s tvojo slobodo?»

«Vse moje nádeje in želje po slobodi mi je izbil gospodar z debelo leskovko iz glave!» odgovori osel in tožno zariga.

Lisica se mu porogljivo nasmeje in pravi:

«Osel, zapomni si: Kdor zná prav ceniti slobodo, ne pozablja je že v prvem zelniku!»

—
Jos. Lavrič.

Pes in osel.

Sprijaznita se pes in osel ter ideta na izprehod. Prideta do globokega ribnika, v katerem plava brez števila rib in ribic.

Veselo jih je gledati, in pes reče oslu: «Kaj praviš, osel, prijetno mora biti v vodi. Vidiš, kako plavajo ribe brez vse skrbi po vodi.»

«Sevéda,» dé osel in pristavi: «Tudi jaz bi lahko živel v vodi, ako bi le hotel.»

«Saj ne znaš plavati,» reče pes.

«Kajpada, znam, znam, in še kako,» odgovori osel ponosno.

«No, pa poskusi,» reče zopet pes.

Osel sluša, skoči v vodo in utone.

Iz vsega grla se smeje pes utaplajočemu bedaku in pravi sam v sebi: «Res, kdor zna, pa zna!»

Kdor nima v glavi, ne bahaj se in ne izkušaj na visoko, in če se mu utegne pripetiti kakor temu oslu.

A. K—i.

Popotnika in medved.

Dva prijatelja sta se posebno rada imela. Neizrecna ljubezen je bila med njima; vse sta si zaupala.

Prigodi se pa, da jima pride skozi puščavo gredočima strašno velik medved nasproti. Ko ga ugledata, jeden naglo na drevo zbeži, ónemu pa, predno ga medved zgrabi, pride na misel, da ta zver baje mrliču ne stori ničesar žalega; vrže se tedaj na tlà in sapo zadržuje.

Medved stopa okolo njega, voha ga, pritika mu gobec k obrazu in k ušesom, in ker ne čuti ničesar živega pri njem, pusti ga in odide.

Ko ju mine strah in nevarnost, gresta dalje po namenjenem poti; tisti pa, ki je bil na drevesi, vpraša tovariša: «Ljubi prijatelj! Povej mi, kaj ti je medved taku tiho pravil na uho?»

«Marsikaj,» odgovori mu ta, «sosebno pa to: „Ne zaupaj nobenemu prijatelju, dokler ga nisi poskusil v nesreči.“»

Kakor zlato v ognji, tako se izkušajo pravi prijatelji v nesreči.

Fr. Metelko.

Mož in jerebica.

(Po Ezopovi.)

Mož je ujel jerebico v zanjko. Ravno jo misli zadaviti, ko se oglasi nesrečnica, rekoč: «Izpusti me, izpusti, vabila ti bodem zato druge jerebice v tvoje mreže.»

«Oj, kako grdo je to,» odgovori mož, «in baš zato te bodem usmrtil, ker si tako nesramna, da hočeš tovarišice svoje pehati v nesrečo, le da bi rešila sama sebe.»

Nauk: Človek, ki druge pahá v pogubo, da bi sam sebi pomogel iz nje, to je slab človek.

A. K—i.

Oven in bik.

Ovnu je bila mati priroda dala posebno moč. Nobeden njegovih tovarišev mu ni bil kos, vsakega je preobladal s svojimi rogovi in močnim čelom. Toda brezpametni oven se je prvezel in mislil, da je nepremagljiv; zato je pozval bika na dvoboj.

Nastavita se, skočita in trčita skupaj. Na pol nezavesten in razbite glave se zgrudi oven na tla, njegov nasprotnik pa zmagovit odide.

Dolgo leži oven nezavesten kakor mrtev in ko se naposled vzbudi, pride ravno eden njegovih tovarišev mimo. Videč junaka na tleh, vpraša ga: «Kaj pa ti delaš tukaj?»

«Samega sebe spoznavam!» odgovori ponižno oven korenjak.

M.

Konj in osel.

Gospodar žene konja in osla s tovoroma naložena. Na poti pravi osel konju: «Moj tovor je pretežak, vzemi mi nekaj in pomagaj nesti, sicer me breme potare.»

Ali konj neče storiti tega. In res se osel zgrudi pod težkim bremenom in pogine.

Tedaj pa gospodar naloži konju ves oslov tovor, odrè osla in mu oprta še njegovo kožo po vrhu.

Žalostno je sedaj vzdihovala konjska para: «Oh, jaz siromak! Ker nisem hotel prevzeti le malo bremena svojemu sotrpinu, naložili so mi sedaj vse njegovo breme in še kožo po vrhu.»

Ravnaj zložno in bodi potrpežljiv; tako pomoreš slabejšemu in tudi sebi; oholost pa ne koristi nikoli.

Iz «Vrtca».

Krava, konj, ovca in pes.

Konj, krava in ovca se nekega dné prepirajo, kdo izmed njih je človeku najkoristnejši.

Krava pravi: «Jaz mu dajem sladkega mleka, ukusnega sira in surovega masla.»

Konj reče: «Jaz mu vlečem težek voz, dirjam in nosim jezdeca hitro kakor veter po širokem svetu.»

Ovca opominja: «Jaz hodim gola, da oblečem in obujem svojega gospodarja.»

V tem pristopi gospodarjev pes. Vsi trije ga zaničljivo pogledajo. Skoro pride tudi gospodar in psa prav prijazno gladi.

Ko ovca, krava in konj to vidijo, nejevoljno mrmrajo.

Konj vpraša gospodarja: «Čemu se tako psu prikupuješ? Ali ne zaslužimo mi bolj tvoje ljubezni nego ta malovredna žival?»

Gospodar pa pritisne psa še prijazneje k sebi in reče: «Ne tako! Pes mi je jedinega sina srečno potegnil iz vode; kako bi ga tedaj mogel pozabiti!»

Iz «Vrtca».

Pes v jasliah.

Pes je ležal v jasliah, lajal na konje, kazal jim zobe ter jim ni pustil jesti.

«Kako si vender zaviden,» reče mu jeden izmed konj, «da nam še tega ne privoščiš, česar nečeš in ne moreš sam jesti!»

Pes je podoba zavidnosti.

Iz «Vrtca».

Medved, svinja in lisica.

(Srbska národna.)

Združijo se nekđaj medved, svinja in lisica, pa se dogovoré, da bodo orali zemljo in sejali pšenico, da se živé.

Vprašajo drug drugega, kaj bode delal vsak in kako najdejo semena.

Svinja reče: «Jaz zvrnem kmetu vrečo pšenice, ukradem jo in zorjem potem zemljo z rilcem.»

Medved reče: «Jaz bom sejal.»

Lisica pa reče: «Jaz bodem zavlekla z repom!»

Zorali in posejali so. — Pride čas žetve. Razgovarjajo se, kako bodo želi.

Svinja reče: «Jaz bom žela.»

Medved pravi: «Jaz bom vezal snopje.»

Lisica pa reče: «Jaz bom pobirala klasje.»

Požanjejo in povežejo snopje. Pogovarjajo se, kako bodo omlatili žito.

Svinja reče: «Jaz bom pripravila gumno.»

Medved pravi: «Jaz bom znosil snopje in ga bodem omlatil.»

Svinja reče: «Jaz bom pretresala in ločila slamo od pšenice.»

Lisica pa pravi: «Jaz bom opahala pleve s pšenice.»

Svinja reče: «Jaz bom zvêla,» medved pa: «Jaz bom razdelil žito.»

Omlatili in očistili so žito.

Medved razdeli pšenico, a ne deli prav; svinja ga prosi, naj ji dá samo slamo, pšenico pa vzame vso in lisici ne dá nič.

Razsrdi se lisica, gré tožit in jima reče, da privêde carskega človeka, kateri bode razdelil žito prav.

Medved in svinja se oplašita, medved pa reče svinji: «Zakoplji se v slamo, jaz pa splezam na to-le hruško.»

Svinja se zakoplje v slamo, medved pa zleze na hruško. Lisica najde na poti mačko in jo povabi v društvo, da gresta na gumno loviti mišij. Ker je mačka vedela, da je na gumnu mnogo mišij, šla je rada z lisico in skakala s pota sedaj na to, sedaj na ono stran za pticami.

Iz daleka jo zapazi medved s hruške in reče svinji:

«Gorjé nama, svinja, lisica ima pri sebi strašnega človeka; oblečen je v kožuh kuninih kož in celo ptice lovi po zraku.»

V tem se ukrade mačka medvedu iz očij, priplazi se med travo na gumno in išče mišij po slami.

Svinja vzdigne glavo, da pogleda, kaj je, mačka ugleda nekoliko njenega rilca med slamo, misli, da je miš, in jo zgrabi s kremplji.

Svinja se ustraši, skoči kvišku in pade v potok. Mačka se pa ustraši svinje in spleza na hruško; medved pa misli, da je že zadavila svinjo in da gré sedaj nánj, pade od strahu s hruške in se ubije. Lisici pa ostane žito in slama.

Poslovenil F. H.

Medved in lisica.

Medved in lisica ugledata od daleč panj medú in še nekaj pri njem.

«Parobek je,» pravi medved in plane hitro proti panju. Lisici se iz početka tudi tako zdi, vender še počaka natančneje. Pogleda ter dobro razloči in vidi, da stoji lovec s puško pri panji in čaka. Kakor bi pihnil, pobegne lisica po hosti. Skoro potem pa zasliši strel, ki je končal neopreznega medveda.

Kdor ne pomisli, predno kaj stori, v nesrečo dostikrat se zaleti.

Iz A. Praprotnikovega «Spisja».

Lev in lisica.

I.

Lev, kralj zverine, ležal je na smrtni postelji. Hudo ga je trgalo po vseh udih, zima ga je trla, da se je tresel, kakor šiba na vodi. Smrt je stala že pred pragom. Zdajci se odpró vrata, in v hišo stopi lisica ter potuhnjeno miluje bolnega kralja. Ponudi se mu, da ga ozdravi, ako bi ji zaupal.

«Bodisi kdorkoli,» pravi lev, «ako me le ozdraviš, saj veš, da ti ne ostanem dolžnik.»

Lisica mu rahlo potiplje žilo, ki močno utripa, pogleda mu v kalne oči in pokima z glavo, rekoč: «Gospodar naš mogočni, nevarnost je velika. Težko, da okrevaš.»

Lev se ustraši teh besed; smrtna groza ga omami, in toliko, da ga vzdramijo strežniki iz omotice.

«Joj meni, ali ni več pomoči?» vpraša zdravnico-lisico.

«Samo jeden lek vém tej bolezni; ako me poslušáš, upati je še, da ozdraviš.»

«Kaj mi je storiti?» vpraša bolnik težko sopeč.

«Tebi, gospodar in vladar vse zverine, je dobro znano, kako topel kožuh nosi volk. Le gladú se boji, zime nikoli. Zapovej torej strežnikom svojim, da oderejo volka živega, polóži toplo volkovo kožo na bolni želodec in veruj mi, zimica te ne bode več tresla in sčasoma okrevaš.»

Lev hitro zapove naj volka živega slečejo. S toplo kožo si ogreva in odeva bolni trebuh, toda bolečina se le ne poleže.

Za nekoliko dnij dokonča lev svoje življenje.

Sedaj se lisica skrivàj smeje v pest, ker je tako umetno izvršila svoj naklep in se rešila najhujšega svojega sovražnika.

Volku je res grenko zanetila.

Nauk: Ne verjemi vsaki prilizovalni besedi; čegar besede so sladke, tega srce je navadno vse zvijačno. Marsikdo ti kaj svetuje in ti obeta dobiček, roko pa drži le na svoj žep in jo izteza po svojem dobičku.

II.

Lev se je postaral in obnemogel; preslab je bil, da bi si iskal živeža. Zato si izmisli posebno zvijačo. V svojem brlogu leži iztegnen, kakor umirajoč bolnik. Vse štirinogate živali hodijo k njemu in ga milujejo, ali zaporedoma jih davi in žrè.

Ko jih požrè že veliko, pride tudi lisica k brlogu, vender obstoji zunaj in se skrbno ozira. Lev jo vpraša, zakaj ne stopi k njemu. Ali ona mu odgovori: «Zato, ker vidim veliko stopinj proti tebi obrnenih, nazaj pa nobene.»

Kdor je moder, kmalu spozna stopinje v nesrečo in se ji vé ogniti.

Fr. Metelko.

III.

Kralj zverin, mogočni lev, hodil je vsak dan na lov in si je ujel, kar mu je baš poželego srce in kar je prišlo prèdenj. Ker pa je bil čimdalje krviželnejši, vznemirjalo je to njega podložnike. Neka lisica je nasvetovala, naj bi se kdo izmed živalij ujunačil in očital kralju njega hudodelstva. Medved pa temu oporeka, rekoč: «Kralju ne more nikdo vzeti njegove pravice, in če obsojamo njegovo ravnanje, kdo vé, ali ne bode ravnal potem še grozovitneje z nami?»

Zvita lisica pa si takoj nekaj izmisli. Reče tedaj: «Srečkajmo, in kogar zadene žreb, mora se prvi ponuditi kralju za plen.»

Ta sklep nemudoma naznanijo kralju samemu, ki nedaleč od tod večerja tečnega zajca.

Bil je s tem popolnoma zadovoljen, osobito pa zato, ker je ljubil brezskrbno življenje in védel, da se mu odslej ne bode več treba ukvarjati z lovom.

Zahteval je, naj žrebajo takoj, da bi védel, koga ima jutri za zajuterk.

Žreb zadene — o joj — nasvetovalko sámo: lisico rjavko.

«Tedaj tebe je doletela čast, da te použije tvoj kralj jutri za zajuterk!» reče zasmehljivo kralj lev, obrne skupščini hrbet in ponosno odide.

Lisica pa vso noč ne zatisne očesa: misli in misli, kako bi našla pot iz te zanjke. Naposled jo prirojena zvijačnost venderle dovêde do pravega ukrepa.

Že se daní, ko se odpravlja lisica na pot. Počasi stopa skozi gozd. Krasno jutro je, ptički veselo žvrgolé, le star krokar, ki je bil tudi pri včerajšnji skupščini, spremlja zamolklo krokaje rjavico na nje zadnjem poti. Lisica pa se mu le posmehuje, takó da ubogi krokar ne ve, pri čem je.

Naposled dospè lisica do stanovanja ostrega zapovednika, ki jo že od daleč pozdravlja, rekoč: «Le bliže, bliže strijna! Kaj se obotavljaš? Pridi, pridi, da te objamem, silno sem že lačen.»

«Oh,» začne lisica, «kako me peče vest, da moram baš sedaj umreti! Na poti sem prišla silnemu levu v pest, in izpustil me je s tem pogojem, da si izprosim življenje in se vrnem k njemu. Zakaj vedi, kralj mogočni, ako mi ne pustiš življenja, razdene ti sovražnik vse kraljevstvo.»

«Kje je vsiljenec v moje kraljevstvo?» zakričí ponosni lev srdito. «Pojdiva in pokaži mi ga!»

Zvita lisica véde preslepljenega leva h globokemu vodnjaku, v katerem ugleda lev samega sebe — dozdevnega sovražnika.

Razjarjen skoči v globino, in dežela je po lisičji zvijači rešena neusmiljenega krvoloka.

Dihur — kralj.

(Češka.)

Žabe so bile nekdanj nezadovoljne, ker niso imele kraljice. Začnó torej regljati in regljajo tako dolgo, da si izvolijo štokljo za kraljico.

Ko zvedó o tem petelini in kokoši, nečejo zaostati za žabami, češ, da bi tudi njim trebalo kralja. Skličejo torej velik zbor in se posvetujejo, ali bi ne bilo dobro, da si izvolijo kralja.

Vsi so jedne misli, da jim ga treba. Ko se pa pogovarjajo, kdo bodi kralj, začnó se pričkati, zakaj nikdo neče prepustiti te časti drugemu; vsak bi bil rad sam kralj. Petelini se kavsajo, da leti perje na vse strani in da imajo vsi krvave grebene. Končno jim svetuje star moder petelin, da bi bilo najbolje, ko bi si izbrali dihurja za kralja, ker je ta velik gospod in ima ostre zobe, da se ga boji vsakdo, ta bi gotovo skrbel za mir in red. Vsem petelinom je ta svét po volji, zatorej pošljejo koj poslance k dihurju, naj se dogovoré z njim.

Ko zasliši dihur, kaj hočejo, zeló je prijazen; obeta jim, da jih bode varoval skopca, kateri jim krade otroke piščance, vrabcev, kateri jim kradejo zrnje izpred kljuna, in vseh drugih sovražnikov. Obeta jim tudi, da si izvoli izmed lepih, velikih petelinov svoje služabnike in jim podelí visoke časti. Vsem so po godu njega obeti, petelinom in kokošim; jako svečano posadé torej dihurja na prestol in se vesele, da so si izbrali tako mogočnega in dobrega kralja.

Ali ne dolgo potem poželí dihur kakega petelina. Odkrito ni smel ravnati siloma, da bi ne godrnjali podložniki; zato si izmisli, kako bi mogel usmrtiti

pravično kako kuro. Pošlje torej po lepega, debelega petelina in ga vpraša, ali kaj duha. Petelin, dobra, poštena duša, odgovori mu odkritosrčno: «Ne zamerite, gospod kralj, nekaj duham, to pa strašno smrdi.» Dihurji namreč smrdé!

«Nesramnež!» zavpije dihur, «kako moreš reči kaj takega svojemu kralju?»

Zgrabi ga, odgrizne mu glavo in mu izpije kri.

Nato pošlje po drugega petelina in ga vpraša, ali kaj voha. Petelin pride; ko pa ugleda prvega mrtvega na tleh, ustraši se in strepeče na vsem životu.

«Zakaj se treseš?» vpraša ga dihur ostro. «Zdi se mi, da nimaš čiste vesti. Reci, kaj vohaš?»

Petelin zbere zadnjo moč, prikloni se globoko in reče sladko:

«Gospod in kralj, tako lepo diši, kakor bi cvele same rožice.»

«Prilizun nesramni!» zavpije dihur, «kaj hočeš skrivati svojo hudobnost z lepimi besedami?»

Čap! odgrizne mu glavo in mu kri izpije.

Dihur je sit, ali veselí ga igra s petelini; pošlje torej po tretjega petelina in ga zopet vpraša, ali kaj voha.

Ta je bil pa pameten in zvit. Ko ugleda prva dva na tleh brez glav in opazi, da je krvav gobec dihurjev, zbere vso moč in se dela, kakor bi ne videl nič. Prikloni se, kakor se je treba priklanjati velikim gospodom in odgovori pohlevno: «Ne zamerite, mogočni gospod kralj, vreme je slabo, nahoden sem.»

Dihurju je všeč, da se je petelin odrezal takó pametno; nasmeje se mu in ga izpusti.

Iz službe spodeni volk.

«Zakaj si vender tako žalosten?» vpraša lisica volka.

«Zaradi nezaslužene nesreče. Šest let sem služil medvedu; bil sem mu desna roka, sedaj me je pa zadela njega nemilost; golega in bosega me je zapodil, in nič ne vém, zakaj.»

«Pa radi tega tako žaluješ?» vpraša ga lisica. «Ali ni tvoj gospodar nekov lenuh, živeč že izza mlada bogato in prevzetno? Mnogo je, da si šest let služil takega brezsrčneža. Ali kaj vidim, obé ušesi imaš in vse štiri noge? Oj, kako čudno je to! Bodi zadovoljen, da te je tvoj gospodar samó spodil, da ti ni tudi odrezal ušes ali nog, ter bi imel to za spomin zveste tvoje službe.»

Mnogokrat zapodí brezsrčen gospodar zvestega svojega služabnika, ko se postara, brez vzroka in mu zadrži zasluženó plačo. To — to je v nebo vpijoč greh!

Iz «Slov. večernic».

Osel, lisica in lev.

Prišla je lisica k oslu, kateri se je pasel na travniku.

«Živio, prijatelj! Kaj pa delaš? Vidiš, kako lepo je vreme, na teh livadah pa je huda vročina; pojdi z menoj v gozd na izprehod.»

«Ne ljubim sence, kadar sem lačen,» odgovorí osel.

«Pa v gozdu najdeš svojo družico,» pravi zvita lisica.

«Svojo družico?» vpraša osel in se dá pregovoriti.

Ko prideta v gozd, ugledata zdajci leva pred seboj; lisica se prestraši, ali koj se ohrabri ter reče levu:

«Glej, mogočni gospodar, privedla sem ti osla za zajutrek.»

«Za zajutrek mi je osel mnogo prevelik,» reče resnobno lev; «zato bodem pojedel tebe, njega pa bodem imel za južino.»

To rekši zgrabi oba in ju raztrga.

Izdajalca vsakdo sovraži, dasi mu njegovo izdajstvo koristi.

Posl. I. B.

J e l e n.

(Ezopova.)

Na jednem očesi slep jelen se je hodil past poleg morja; slepo oko je vselej obrnil proti morju, češ, od te strani se mi ni bati ničesar, na óno stran pa vidim.

Primeri se pa, da priplava ladja; iz nje ugledajo jelena in ga ustrelé. Jelen se zvrne in predno pogine, pravi: «Pač sem bil neumen!»

«Od óne strani sem se bal in mirno zaupal morju, katero mi je prineslo smrt.» Marsikoga zaloti nesreča ondu, kjer se je najmenj nádeje.

Fr. Metelko.

Lisica in petelin.

Gladna lisica sliši o polnoči petelina, pojočega na visokem drevesi. Rada bi se mastila z njegovo pečenko, a drevo je previsoko. Poprime se zvijače.

«Ej, kako si lep, dragi moj petelin; samo tega ne umejem, da se ti hoče peti tako zgodaj!»

«Jaz naznanjam dan,» reče petelin.

«Kaj, dan?» čudi se lisica, «saj je še tema, in ljudje tudi še spé.»

«Ali ne véš,» odgovori petelin, «da mi že zarano vemo za dan in da ga pojóč oznanjamo?»

«To je krasno!» reče lisica, «to vedó samo preroki! Oj, dragi petelin, kako lepo si ravno kar zapel. Zopet zapoj, da te slišim!»

Ko petelin drugič zapoje, začne lisica pod drevesom plesati.

«Ali zakaj plešeš?» vpraša jo petelin.

Lisica odgovori: «Ti poješ, a jaz plešem od velikega veselja. Tvoje krasno petje me vzpodbuja k plesu. Ne lažem, ako rečem, da si ti med vsemi ptiči prvi. Saj imaš lepše perje in milejši glas, ali prvi si zlasti zato, ker tudi prerokuješ.»

«Oj, pridi k meni, mili ptič, da te objamem in poljubim!»

Petelinu ugaja pohvala zvite laskavke, in res zleti z drevesa k lisici. Takoj ga lisica popade, nasmehne se mu in reče: «Nisi prerok ne! Ko bi bil prerok, znal bi, da te nikakor ne želim objeti in poljubiti, nego da te želim pojesti.»

Zdajci mu odgrizne glavo in požre budalastega petelina.

Ne verjemi ónim, ki se ti dobrikajo! Naj ti tudi izkušajo ugajati, vender ti kopljó jamo, da te pogubé.

Iz «Vrtca».

Lisica žalnica.

Živela sta mož in žena. Žena umrje, a možu se steží v srci in gré iskat žalnice. Ko ide po poti, sreča ga medved in ogovori: «Kam li, mož?»

«Po žalnico, žena mi je umrla.»

«Vzemi mene!»

Starec vpraša: «Ali znaš plakati?»

Medved zavrčí: «Me!»

«Ne umeješ,» reče mož, «takó ni dobro, glas je grd!»

Mož stopi dalje; gré, gré in sreča volka; vpraša ga, a tudi ta mu ni po volji. Gré dalje, in naproti mu priteče lisica: «Kam ideš, starec?»

«Po žalnico, žena mi je umrla.»

«Mene vzemi,» dé ona.

«Znaš li plakati?»

Lisica milo zaplače: «Mož- i-mel- ženi-co; zjutraj ra-no je vsta-ja-la, mo-žu vse le-po o-pra-la, ju-ho, ka-šo je va-ri-la in mo-ža- redi-la.»

«Dobro,» reče mož, «ti si porojena za ta posel.»

Privêde lisico domov in jo posadi ženi k nogam. Lisica začnè plakati, a sam ide kopat jame. Ko se mož vrne, ni v izbi ni starke ni lisice. Že davno je ubežala lisica, in od žene dobode same kosti. Plače mož, plače in začnè samovati.

—————
 Iz ruščine preložil A. K — r.

Ovca, lisica in volk.

Šla je po poti ovca. Sreča jo lisica in jo vpraša: «Kuma, kam te Bog nese?»

«Oh, kuma! Imel me je mož v čedi, a ni mi bilo živeti. Kadar je divjal oven, vselej sem bila kriva jaz, ovca! Sedaj sem se napotila tjà, kamor me ponesó nogè.»

«Meni je tudi takó,» pripoveduje lisica; «ako moj mož kako kuro ujame, vselej sem kriva, jaz lisica. S teboj pobegnem.»

Za nekaj časa srečata volka.

«Božja pomoč, kuma!»

«Bog daj dobro!» odzove lisica.

«Ali pojdeš daleč?»

Odgovori mu: «Kamor oči dogledajo.»

Ko mu še lisica razkaže svoje gorjé, reče volk: «Tako je tudi meni; dali volčica zakolje jagnje, kdo je kriv? Jaz volk. — Pojdimo skupaj!»

S potoma zagradi volk ovco, rekoč: «Ovca! Vedi, moj je ta kožuh, ki ga imaš na sebi!»

Lisica vpraša: «Res? Tvoj li, kum?»

«Nikogar drugega!»

«Prisežeš li?»

«Prisežem?»

«Hočeš li iti v prisego?»

«Pojdem!»

«No, idi in govori prisego!» A lisica je že ugenila, da so možjé na poti nastavili past.

Volka privéde k tej pasti in reče: «Tam prisegaj!» Jedva se volk premakne, to se izproži past in ga prime za gobec.

Volk ostane v pasti, a lisica in ovca odidete zdravi in veseli.

Po Anastazijevu A. K—r.

Petelinčkova smrt.

(Ruska národna.)

Petelinček in jarica hodita po župnikovem gumnu. Petelinček ugleda bobovo zrno, hoče ga požreti, kljuni in se zadavi. Leži siromak brez dihanja. Ustraši se jarica, stoži se ji in odide k reki, vode prosit.

«Rečica, daj mi vodice!»

«Pojdi k lipici,» odgovori rečica, «prosi je listja, a jaz ti podam vode!»

«Lipica, lipica! Daj mi listja, da ga ponesem rečici, a rečica mi podá vode, in vodo ponesem petelinčku; zadavil se je z bobovim zrncom: ne diha, ne sliši, kakor mrtev leži!»

Lipica ji reče: «Pojdi k déklici, prosi jo nitke, a jaz ti podam listja!»

«Déklica, déklica! Daj mi nitko, ponesem jo lipici, a lipica mi dá listja, da ga ponesem rečici, a rečica mi dá vode, in vodo ponesem petelinčku; zadavil se je z bobovim zrncom: ne diha, ne sliši, kakor mrtev leži!»

Govori ji déklica: «Pojdi h kravi, prosi jo mleka, a jaz ti podam nitko.»

Pride jarica h kravi: «Kravica, kravica, daj mleka; mleko ponesem déklici, a déklica mi podá nitko, in nitko ponesem lipici, a lipica mi dá listja, in listje dam reki, a reka mi dá vode, in vodo ponesem petelinčku; zadavil se je z bobovim zrncom: ne diha, ne sliši, kakor mrtev leži!»

Krava odgovori: «Na travnik pojdi, prosi koscev sená, a jaz ti zánjo dam mleka.»

Pride jarica na senožet in reče: «Kosci, kosci! Dajte mi sená, a seno, ponesem kravi, in krava mi dá mleka, a mleko podam déklici, déklica mi dá nitko, in nitko ponesem lipici, a lipica mi dá listja, in listje podam reki, a reka mi dá vode, in vodo ponesem petelinčku; zadavil se je z bobovim zrncom: ne diha, ne sliši, kakor mrtev leži!»

Kosci odgovoré: «Teci h kovačem, naj ti skujó koso!»

Ide jarica h kovačem: «Kovači, kovači, skujte mi koso, a koso dam koscem, in kosci mi dadó sená, a seno dam kravi, in krava mi poda mleka, a mleko dam deklici, deklica mi poda nitko, in

nitko ponesem lipici, a lipica mi da listja, in listje dam reki, a reka mi da vode, in vodo ponesem petelinčku; zadavil se je z bobovim zrcnem: ne diha, ne sliši, kakor mrtev leži!»

Kovači rekó: «Pojdi k ogljarjem, prosi jih ogljija in podamo ti koso.»

Priteče jarica k ogljarjem. «Ogljarji, ogljarji, dajte mi ogljija; kovačem ga ponesem, a kovači mi skujó koso, in koso podam koscem, a kosci mi dadó sena, in seno dam kravi, a krava mi da mleka, in mleko podam deklici, a deklica mi da nitko, in nitko dam lipici, a lipica mi da listja, a listje dam reki, a reka mi da vode; to vodo ponesem petelinčku, zadavil se je: ne diha, ne sliši, kakor mrtev leži!»

Ogljarji ji dadó ogljija, in vzame ga jarica, odnese ga kovačem, a kovači ji skujo koso, in koso dá koscem; a kosci ji dadó sena, in seno dá kravi, a krava ji dá mleka, in mleko podá deklici, a deklica dá nitko, in nitko dá lipici, a lipica dá listja, in listje dá reki, a reka dá vode, in vodo prinese petelinčku. On leži, ne diha, ne sliši; zadavil se je z bobovim zrcnem!

A. K—r.

Volk, medved, mrjasec — lisica in mačka.

(Národna.)

Sprijeteljili so se volk, medved in mrjasec. Prišla je k njim lisica v pohode. Hočejo jo prestrašiti, ali ona jim jezna odgovori: «Kaj bodete vi, strahopetci! Jaz in moj mož se vas ne bojiva vseh treh.» — «Hahaha! Jaz bi pa res rad videl tvojega možá!» zasmeje se kosmati strijc medved. — «Pravi korenjak mora biti!» roga se volk. — «Lepa družba,» pristavi jima ščetinasti prijatelj.

«Dobro, jaz grem po svojega možá, ali gorjé vam!» vzklikne lisica in odide po svojega možá — kuma muca. Ponosno vzdigne kum muc svoj rep kakor sabljo v zrak, zaviha svoje brke in hlabro koraka ob svoji kumici proti sovražnikom. Volk, ki je stal na straži, naznanil je svojim prijateljem, da se bliža sovražnik, in predlagal, da se hitro kam skrijejo, ker se jim bode slabo godilo, če se bodo borili s takim junakom. Prijatelja odobrita ta navsè. Kosmatin spleza na hrast, mrjasec se zarije v listje, a volk se skrije za grm pod hrastom.

Ponosno prikoraka maček na bojišèe, ki pa je èisto prazno. Vender kum muc kmalu ugleda èrno stvar, ki se premika v listji — mrjašèevo uho je, moleèe iz listja. Hitro zgrabi muc z ostrimi belimi zobci uho, misleè, da je miška. Ali zelo se prestraši, ko skoèi iz listja mrjasec in pobegne po gozdu.

Ali tudi muc skoèi na drevo, ker se je prestrašil mrjasca. Toda še huje se godi kosmatinu na drevesi.

Misleè, da gré maček sedaj nánj, pade od straha s hrasta na volka, ki tièi v grmu pod hrastom.

Tako je kum muc rešil svojo èast in premagal vse tri sovražnike: volka, strijca kosmatinca in šèetinarja.

Zapisal I. Barlé.

Volk, lisica in opica.

Volk zatoži lisico opici, da mu je ukradla kokoš. Lisica se izgovarja tako zvito, da opica ne vé, komú bi prisodila pravico. Lisica bi se izvestno popolnoma izrezala, da ni opica opazila ukradene kokoši v žepu lisièjem.

Nato reče opica: «Oba sta rokovnjača in morata plačati glôbo; ti volk, ker vém, da bi bil gotovo kokoš zadavil, a ti, tetka, zato, ker si jo ukradla.»

Ako tat tatú toži, najkrajša je sodba, da jih obema naštejemo.

Iz «Slov. večernic».

Lisica in petelin.

(Slovenska národna.)

Potovala sta po svetu petelin in lisica. Lisica je vprašala petelina, koliko umetnostij umeje. «Samo dve,» odgovori petelin, «jedno gôri, drugo dôli!» «Ali si pač siromak,» reče lisica, «ti umeješ samo dve umetnosti, a jaz jih umejem devet.»

Toliko da lisica izpregovori, začuje se pasje lajanje. Petelin hitro vzleti na visoko drevo, a lisica vtakne glavo v luknjo, telesa pa ne more, ker je luknja premajhna in pretesna. Psi pridejo, zgrabijo lisico in jo raztrgajo.

«Kaj ti je pomagalo devet tvojih umetnostij,» misli si petelin; «jaz umejem samo dve, pa sem ostal živ, a ti si poginila tako žalostno.»

Zap. I. Barlé.

Lisica na stare dni.

Veliko kokošij in kapunov je že podrobila lisica; pa tudi postarala se, in kožuh so ji jedli že molji. Moč jo zapušča, vender želja po krvi še živi.

«Dobro bode odslej, kar me sreča; v to-le dobrovo bom hodila na lov. Vender je le greh ljudem krasti, dokler se lahko živim ob tem, kar dobim v lesu.» Po teh lepih besedah se pa lisica

zopet spomni, kako je hodila po hišah lovit. Hitro spet sklene, da pojde prvo noč v sosesko po kokoši. Na poti že cedi sline, ker li diši kurje meso in kri. Po gredah se spravi, pa prenaplo pade nazaj in si podraplje zadnje tace. Psi prihrumé in jo raztrgajo.

«Zadnjikrat še storim to, potem pa nikoli več» — pravi marsikdo prav po lisičje. Kakor hitro pa dobi priliko, pozabi svoj obet, postara se od samih naklepov in dobi sive lasé od prelomljenih obetov.

A. M. Slomšek.

Volk in lisjak.

(Po Grimmu.)

Volk je bil lisjakov gospodar. Kar je volk zaželel, storiti je moral lisjak, ker je bil slabši. Lisjak bi se bil rad oprostil svojega gospodarja. Nekoč gresta po gozdu.

Volk reče: «Lisjak, glej da mi dobiš kàj pod zobé, ako ne, požrem tebe.»

Lisjak odgovori: «Pri nekem kmetu vém za hlev, v njem so jagnjeta; ako ti je prav, idiva po jedno.»

Volku je bilo to po volji. Ideta k hlevu. Lisjak ukrade jagnje, prinese je volku in gré domov. Volk požrè jagnje, a še ni sit; hoče še drugo in gré pónje. Ker je preneroden, zapazi ga ovca, mati jagnjetova, in vpije in meketá, da pritekó kmetje. Ko ugledajo volka, pretepó ga, da jim komaj uide. Hrom in krvav priteče k lisjaku, rekoč: «Grdo si me prevaril! Hotel sem po drugo jagnje, a prišli so kmetje in me nabili.»

Lisjak odgovori: «Zakaj pa nimaš nikdar dosti!»

Drugi dan gresta zopet po gozdu. Volk, večna lakota, reče lisjaku: «Lisjak, glej, da mi dobiš kàj pod zobé, ako ne, požrem tebe.»

Lisjak odgovori: «Vém za kmeta. Gospodinja bode drevi pekla kolače; idiva pónje.» — Gresta k hiši. Lisjak voha in voha okolo hrama, da zavoha, kje je skleda. Potegne šest kolačev iz nje in jih prinese volku: «Tù imaš, nažri se,» reče in odide.

Kakor bi trenil, požrè volk pogače in reče sam v sebi: «Dobre so, ali več bi jih bilo še bolje.»

Skoči v hišo in potegne célo skledo s peči, da pade na tlà in se razbije. Ker je zaropotalo, priteče gospodinja, ugleda volka in pokliče ljudi.

Od vseh stranij pritekó hlapci in nabijejo volka tako, da pride hrom po dveh nogah k lisjaku.

«Grdo si me napeljal,» reče volk, «kmetje so me ujeli in nabili.» Lisjak odgovori: «Zakaj pa nimaš nikoli dosti!»

Tretji dan hodita po gozdu. Volk kleca* po dveh nogah, pa reče lisjaku: «Glej, da mi dobiš kàj pod zobé, ako ne, požrem tebe!» Lisjak odgovori: «Vém za kmeta; klal je, meso leži v veliki kadi v kleti; idiva po meso!»

Volk odgovori: «Dobro, kar s teboj grem, da mi pomoreš, ako bi ne mogel dalje.» — «Dobro!» reče lisjak. Po skrivnih potih se prikradeta v klet. Mesá je bilo dosti. Volk žrè in kar ne more nehati. Tudi lisjak ni stradal, toda gledal je na vse strani. Večkrat je tekel v luknjo, skozi katero sta prišla. Poskušal je, ali je še dosti slok, da bode mogel skozi luknjo, kadar bode treba. To videč, reče volk: «Lisjak, čemú tekaš sèmtertja in skačeš skozi luknjo in zopet nazaj?»

* Klecati = šepati ali šantati.

«Gledati moram, da kdo ne pride,» odgovori lisjak, «le glej, da se preveč ne nažreš!»

Volk reče: «Ne ganem se z mesta, dokler ni kad prazna.»

Ali kmet je slišal skakanje lisjakovo in pride v klet.

Komaj ga lisjak ugleda, pa — smuk! skozi luknjo.

Tudi volk hoče za njim, ali nažrl se je tako, da ne more skozi luknjo, kar obtiči v nji.

Kmet priteče s polenom in ga ubije. Lisjak pa je zbežal v gozd in je bil vesel, da se je iznebil nikoli sitega volka.

Iz «Vrta».

Lev in osel.

Ko je stari lev, kralj četveronogih živalij, močno zbolel in uvidel, da bode moral zdaj pa zdaj odložiti vladarstvo, napovedal je velik zbor, da bi se njega sin, mladi lev, po njega smrti izvolil za kralja četveronogih živalij. Prišedše živali mu izkažejo pokorščino in zaslišijo poslednjo njegovo voljo.

Ko je lev sklenil življenje svoje, pokopali so ga slovesno, kakor se spodobi enakim velikanom. Skoro potem pa se je sestalo* več nezvestih, nehvaležnih in krivih svetovalcev, katerim je bil trn v peti, dasi jim je storil veliko dobrega.

Ti se zdaj trudijo žreti, slobodno in po svoji volji vladati zapuščeno kraljevstvo, zato nečejo več imeti leva za kralja, nego pravijo:

«Mi nečemo po nobeni ceni, da bi nam lev še kdaj vladal.»

* Sestalo = sešlo.

Nato razglasé po vsem kraljevstvu, kako slabo so do sedaj vladali levi, kako so drli nedolžne živali, tako da ni bilo nič varno njih zob. Saj se še dandanes rado godi, da se dobra svojstva večkrat zamolcé, o slabih pa in izmišljenih govoré na vsa usta.

Na to govorjenje se vname velik šum med vsemi četveronógimi stanovi; nekateri hočejo imeti mladega leva za kralja, večina jih pa želi poskusiti drugega. Da bi se pa ta reč preveč ne vnela, ampak poravnala na tihem, sklenejo višje glave, naj se izvoli kralj po večini glasov.

Krivi in nezvesti svetovalci potrdijo lisico za besednika. Naročé ji, naj govori pred velikim državnim zborom, poučé jo, kako se ji je vésti, da se priporoči osel za vladarja.

Lisici sami se zdi izprva nerodno in smešno, da bi se izvolil osel za kralja, ker pa čuje od svetovalcev, kako prosto bodo živeli za njega vladanja in ga sukali, kakor bodo sami hoteli, obeta, da pomaga oslu na prestol.

Stopi torej pred državni zbor, odkašlja se, zapové navzočnikom molčati ter govori o kraljevskih potrebah in drugih stvarih, ter obrača svoje govorjenje le tako, da je vsega tega kriv le prejšnji kralj. S tem je levji ród tako uničila, da so mu odpadli vsi tisti, ki so mu bili prej vdani.

Ker pa zdajci nastane velika dvojba, kdo bi se izvolil za kralja, veli jim zopet molčati in na vso moč povišuje oslovski rod; dolgo uro govori le o njegovih svojstvih. Rekla je, da osel ni ne ponosen, ne len, ampak delaven, potrpežljiv in pohleven; ni grozovit in tudi drugih živalij ne žrè, on ne potrebuje ne slave ne hvale itd.

Ker pa je lisica védela, da to poviševanje ugaja drhali, pristavila je še to-le: «Častiti gospodje, to moramo še pomisliti, da je morebiti osel tudi nalašč ustvarjen za našega kralja, ker že nosi kraljevo znamenje na hrbtu.»

Ko jim lisica omeni oslovega križa, razveselé se tega vsi državni stanovi in zakričé jednoglasno: «Zdaj smo šele dobili pravega kralja!» Jeden pravi, da ima tanka in dolga ušesa, drugi, da ima dober glas, s katerim bode vnel podložnike in jim prepeval, da bode kâj. «Ta nas bo vladal,» trobili so zaporedoma, «da nihče tako!»

In skoro nič ni bilo na vsem oslu, kar bi ga ne usposabljaló za kraljevo čast. Nato je bil osel za kralja izvoljen.

Ubogi mlajši lev gré žalosten, kakor zavržena sirota iz podedovanega kraljevstva. A nekoliko starih, zvestih in pravičnih svetovalcev se ga usmili. Nihakor jim ni po volji to ravnanje; pogovoré se in pravijo, kako grda krivica bi bila, če bi se kraljevič završel tako grdo; ker tega nista nikoli zaslužila ne on, ne njegov oče. Tako pa tudi ne smé iti, kakor bi hotela lisica in nje tovariši, ki delajo le záse in za svoje razuzdanosti.

Ti svetovalci se pogovoré in prosijo državne stanove, naj se blagovolé zbrati, ker jim morajo naznaniti nekaj zeló potrebnega. Državni stanovi se zberó. Najprej se oglasi najstarejši svetovalec, priletén koder in zvest svetovalec prejšnjega kralja, ter v lepem nagovoru ob kratkem opomni vse, kar mu ni všeč, in pravi, da je bila volitev, v kateri je bil osel za kralja izvoljen, prenáglá. Mlademu kraljeviču pa se je po njegovem mnenji storila strašno velika krivica.

Nato nadaljuje :

«Ni vse zlato, kar se sveti, in tudi osel ni vreden kraljeve krone. Najsi ima križ na hrbtu, to nič ne izdá, zunanja svetloba je često notranja gniloba. Lev pa je že dejanski pokazal veliko svojih krasnih krepostij. O oslu pa ne vé še nikdo povedati kaj posebnega. Pomislite dalje, gospodje, da ne gré voliti za kralja takega lenuha, kakeršen je osel, čeravno nosi križ na hrbtu!»

Ta ostri in srčni govor močno gane ves četveronogi zbor. Lisico in nezveste svetovalce zaskrbi, kaj se skuha iz te moke; zato pravijo, naj ostane zaradi volitve kralja pri tem, kakor je bilo skleneno v državi. Ali večina svetovalcev je zmirom tega mnenja, da nima osel, akoravno je križanek, izkazati ničesar posebnega, kar bi ga moglo priporočati za vrednega kralja; torej niso zadovoljni s to volitvijo.

Poslednjič pa, ker se je koder toliko trudil, da bi osla spravil od vladarstva, sklenil je veliki zbor, da se mora osel zaradi kraljevstva býti z levom; kdor premaga, tisti bodi prihodnji kralj. Sedaj je prišel mladi lev zopet k sapi, in njegovi spoštovalci so upali, da bode venderle sčasoma on njih vladar.

Lisica pa pobesi rep kakor tudi njeni privrženci in misli: «Ako bi šlo za riganje ali za osatno pičo, verjela bi že, da bi novoizvoljeni kralj premagal vsakega, sicer pa ne.» — Dan bitve napoči. Vsa četveronožnina je pridrla radovedna gledat, kdo premaga in kdo bode premagan.

Lisica osrčuje osla, koder pa leva.

Osel prepusti levu voliti, kako in kje se poskusita: «No, že prav! Kdor poskoči čez ta potok tako, da si ne zmoči nobene noge, ta dobi igro.»

Potok je bil pa velik in širok. Lev se zažene in plane kakor vrtavka čézenj. Osla izpreleti vročina, zaganja se, in zopet poneha, hrabri se rekoč: «Le pogumno, kdor ne vaga, ta je brez blaga!»

Na vso moč se zažene in skoči, ali — štrbunk — zavali se sredi potoka.

Zaradi tega čopota se jame lev smijati na vse grlo ter skače ob bregu potoka, rekoč: «Zdaj si dobil, česar si iskal. Vidiš, kaj moreta sreča in zviijača!»

Dočim je telebnil osel v vodo, zaplela se mu je ribica v uhó in se ujela; potem pa, ko se je izmotal iz vode in zopet prilezel na suho med četveronoge živali, katere so se od velikega smehú valjale ob bregu, videla je lisica, da je osel ribico stresel iz ušesa. Hitro začne iz nova osla zagovarjati, rekoč: «Molčite, prosim, in poslušajte še jedenkrat. Kje so óni, ki zaničujejo križanika? — Gospod kralj pravi, da je hotel plániti čez potok, toda ta skok bi ne bil nič posebnega, ampak on je ugledal ribico v potoku, skočil za njo, in da bi bilo čudo križanika še večje, ni je ujel z gobcem ali z ного, ampak z ušesom; kàj takega dajte storiti levu, predno ga potrdite za kralja! Jaz pa pravim, da lev ne more ne z gobcem ne s tacami ujeti nobene ribice, dasi gre za njo, še menj pa, ako skače za njo!»

Tako žlobudraje napravi lisica velik hrum in hoče po sili vsem živalim vsiliti križanika za kralja. To kodra neizrecno raztogoti, in ker vidi, da je lisica premotila ves zbor, začne lajati, da se razlega po vsi okolici.

Da bi se pa zaradi tega ne užgal večji upor in da bi se lisica in koder ne zgrizla, sklenejo

stanovi, da gresta osel in lev sama odtod in se potegneta za junaštvo. Tako gresta proti nekemu logu — logu mirú in sprave — in lev izpregovori: «Kdor prej ujame kako žival, tisti zmaga.»

Nato se zažene v bližnjo goščo in skače toliko časa po nji, da zasači zajca. V tem leže osel proti solncu, zeva in molí od vročine jezik iz gobca. Tedaj ga krokar ugleda iz visokega hrasta in misli, da je mrha. Na smrček mu sede in ga hoče žreti, osel pa šavsne po njem, in ubogi krokar je v njegovem gobci.

Ko priteče lev z zajcem nazaj, vidi ujetega krokarja v oslovem gobci, prestraši se, ker ga je zopet osel prekosil.

Vender se le ne more še ločiti od kraljevstva, zato reče prijazno: «Dragi prijatelj! Še jedno morava poskusiti, saj veš, da gre tretjič rado.» Osel se udá in dasi je bil ves prestrašen, venderle odgovori, rekoč: «Ali hočeš biti še jedenkrat premagan?»

Lev pravi: «Oni kraj hriba je málin, in kdor pride najprej tja, ta dobi stavo in bode kralj četrtonogih živalij. Hočeš li tukaj dóli teči ali pa čez hrib?»

Osel mu odgovori: «Le ti jo vreži čez hrib, jaz pa grem tukaj dóli.»

Lev se zažene čez hrib in hiti, kolikor more. Osel pa ostane in si misli: «E, saj vé m, da ostanem na sramoti, kaj bi se trudil, ker vidim, da mi lev neče privoščiti te časti.»

Ko prihiti lev čez hrib, vidi od daleč nekega osla pred málinom in pravi:

«Ali te že bês zopet tukaj drži? No, sedaj pa še jedenkrat nazaj.»

To rekši, obrne se ter dirja še bolj nego prej, in ko priteče zopet ves upehan nazaj, vidi osla na mestu, kjer ga je zapustil.

Zmagal je tedaj osel in od ónega časa kraljuje četveronogim živalim.

J. Kosmáč.

Lisica in volk.

Lisica opazi v vodnjaku obraz meseca. Misli si, da je sir, skoči v vodnjak, ali sedaj vidi, kako zelo se je prevarala.

«Kaj mi je storiti, kako pridem iz vodnjaka?» V tem zasliši volka in ga pokliče.

«Strijc, pojdite semkaj; žive svoje dni še nisem jedla tako dobrega sira, náte, tukaj je še le košček, ako ga hočete.»

«Hočem, teta, zakaj pa ne; ali kako bi prišel v vodnjak, povejte mi?»

«Lahko, sedite v vederce, pa se počasi spustite.»

Tako se tudi zgodi; volk v vederci pride v vodnjak, in zaradi svoje teže privleče v drugem vederci lisico na dan in jo tako reši, sam pa ostane v vodnjaku.

Ako ti kdo kàj obeta in ga ne prosiš, vedi, da ti bode dal kislo jabelko; varuj se takih dobrotnikov.

Poslovenil I. B.

Kukavica in jastreb.

«Ljuba moja kukavica!» reče jastreb, «zakaj uživaš tako slabo hrano: črve, muhe in druge grde stvari, zakaj ne loviš golobov kakor jaz? Gotovo bi se ti potem želodec smejal.»

«Kaj hočem,» odgovori kukavica, «golobje prehitro leté.»

Za nekoliko dnij prileti jastreb na dvorišče in hoče ujeti goloba; ali gospodar ga zapazi, s puško težko rani in živega pribije za peruti na hlevnata vrata.

Nato prileti kukavica in reče na pol mrtvemu jastrebu: «Povej mi, kdo se bolje hrani, ti ali jaz?»

Boljši je v miru košček suhega kruha, nego v nevarnosti pečena gos.

Poslovenil I. B.

Ribica in pastirička.

Velika povodenj je bila, ki je povalila veliko travnikov. Voda pada in ribica zaostane na travniku v jamici. Čim bolj usiha voda, tem huje se premetuje ribica in se od velike žalosti celó vrže na suho.

Pastiričica priskaklja, prijazno mahlja z repcem in ribico lepo tolaži: «Kaj bi toliko žalovala po kalni vodi; le glej, kako je na suhem prijetno, kako lepo sije solnce, kako zelení travica, kako čedno cvetó rožice; le pri meni bodi vesela!»

«Oh, kaj véš, česa je treba meni,» odgovori ribica. «Brez vode mi ni živeti.» To izgovori in umrje.

Nauk. Ubožcu lepe besede malo pomagajo, ako mu ne postrežeš, kar moreš.

A. M. Slomšek.

Gad in belouška.

Gad je žejen in gre k studencu pit; belouška pa mu vodo prepove. Dolgo se prepirata in besedujeta, oba se vnameta in si za tri dni boj napovesta.

Žabe, belouški gorke,* gredó gada podpihovat, in mu obljubijo svojo pomoč. Zdaj se začneta in se hudo bojujeta; žabe priskačejo ter po svoji šegi regljaje pomagajo. Gad v boji premaga in potlej žabe krega, da mu niso pomagale po storjeni obljubi; ali odgovoré mu: «Saj smo pomagale; naša navada je namreč samó z glasom pomagati in ne drugače.»

Kdor samó z glasom pomaga, malo pomore.

A. Janežič.

Lisjak in vrabec.

Na visokem drevesi je imela hostna golobica mladiče. Ravno sedi na njih, kar prikobacá lisjak, ovoha mladiče in starko ter ji hudo zažuga, da spleza na drevo in podavi vse mladiče, ako mu prostovoljno ne vrže jednega iz gnezda. Golobica vsa prepadena in žalostna ne vé, kaj storiti; ali ko se lisjak le tolikanj grozí, vzame ubožica krvavečega srca jednega svojih ljubčkov, in da bi vsaj druge otela smrti, zažene ga lisjaku v gobec. Lisjak jo zahvali in odide.

Toliko da odide, že prileti vrabec, ki je vse to videl in slišal ter golobico ostro pokrega, rekoč: «Ti si pač prava trapa, da si dala mladiča temu repaču; ako še pride, ne daj mu ničesar, ampak reci mu, naj pride sam po golobje meso v gnezdo, ako mu diši.»

In res, ne dolgo potem se lisjak zopet pri-tepe, ter zopet zahteva in žuga; vender ne opravi ničesar: golobica mu pové, kakor jo je naučil vrabec.

To se zdi lisjaku za malo; ali ker je čudno prekanjen in ker ugleda vrabca potuhnjeno v bližnjem

* Gorke = sovražne.

grmu, izračunja si kmalu, kdo je vsega kriv, pa si misli: «Te bodem že dobil.»

Zato se obrne zeló prijazen k vrabcu in izpregovori, jezik v medico pomočivši: «Pač ni lepše živali nego so ptiči! Ptič leti, kamor se mu poljubi, in ako lovec ali pes postopa za njim, lahko mu uide. Samo to mi ni po volji, da ne morete svoje glave ubraniti mrazu in vetru.»

«Sevéda ne,» odgovori vrabec, «ako brije veter od leve, vtaknem svojo glavo pod desno perutnico, ako pa brije od desne, vtaknem jo pod levo; torej se vetra in mraza prav lahko ubranim!»

Nato vrabec še dalje modruje in pripoveduje mnogo neslanega, dokler mu lisjak ne prestriže besedo, rekoč: «Bratec! Nikar mi ne zameri, da te motim; prav dobro ne slišim, nekoliko sem gluh in ne umejem vsega, kar govoriš, stopi torej, prosim te, nekoliko niže, da ne preslišim nobene tvojih besed.»

Ko vrabec sliši, kako ga lisjak povzdiguje, ne vé, kaj bi počel; srce se mu smeje od veselja; brezskrbno sede niže ter blebeta, kakor bi ne imel glave, dokler se ga lisjak ne naveliča poslušati ter ga vpraša: «Prijatelj! Marsikaj si mi že povedal, za kar sem ti hvaležen; povej mi še to, kako pa storiš takrat, kadar ti veter ne brije od strani, ampak naravnost v obraz?» — «Vidiš, tako-le,» reče vrabec in vtakne glavo med noge v perje; lisjak pa, zvit kakor sveder, plane pri tej priči nánj, zgrabi ga in pohrusta. —

Koliko ljudi je na svetu, ki so podobni temu vrabcu! Vsakomur vedó svetovati, vsakomur dati lep nauk, samo sebi ne; ne vidijo dostikrat najbližje nevarnosti, ki jih čaka, in ako jo vidijo, ne vedó, kako se ji ogniti.

Pav in petelin.

Nekoč je rekel pav kokoši: «Poglej svojega starega, kako prevzetno in ponosito ti stopa in se izprehaja. In vender ne rekajo krivični ljudje: «Ošabni petelin, nego ‚ošabni pav‘ jim je v pregovoru tem krivičnikom.»

«To pa je tako-le,» reče kokoška, zagovarjaje ponositost svojega petelina: «Ob upravičenem ponosu se ljudje ne spotikajo. Moj je ponosen na svoje moštvo, ponosen na to, da zvesto opravlja posel čuvarja in dnevnega napovednika. Ali s čim se ponašaš ti? Gizdav si in perje izpreminjaš.»

Po Lessingu.

Volkovi in ovce.

Pravijo, da so volkovi in ovce svoje dni naredili mir, in sicer takrat, ko je bilo veliko ovác pa tudi zadosti pridnih psov, ki so jih varovali.

V poroštvo so dali volkovi svoje mladiče ovcam varovat, ovce pa svoje pse volkovom.

Po malem mladi volkovi pri čedi odrastejo in začnó razsajati in tuliti. Mahoma prideró stari volkovi, in vsi srditi dolžé ovce, da dražijo njih mladiče in jih hudo imajo. Volkovi popadejo ovce in jih raztrgajo, ker ni psov, da bi jih branili.

Volk ovco raztrga, akoravno se ji sladká, in kadar prisega, da jo ima rad, tedaj si ravno najhuje brusi zobe.

Tako se zna prilizovati tudi zapeljivec, ki je doma iz pekla, in se priduševati iz same ljubezni.

Beži, da te ne ujame!

A. M. Slomšek.

Prevarjena ovčica.

Ovčica se je zatekla od svoje čede. Begala je po gozdu in iskala svojih tovarišic, a zamán, ni jih našla. Zdajci stoji zeló globoko v gozdu — kar ji pride naproti volk.

Od strahu trepeta uboga živalica na vseh udih; utekla bi, ali prekasno je, volk stoji že pred njo. Toda glej čudo! Nikar, da bi jo zgrabil in raztrgal, prigovarja ji z lepimi besedami, rekoč: «Čemu trepetaš, živalica ljuba? Ne boj se me ne, ničesar ti ne storim. Idi z menoj, skupaj se bodeva igrala in veselila.»

Ves strah mine sedaj prijetno iznenadejeno ovco; rada sluša volka. Ta jo vodi na travnik, kjer raste najboljša in najtečnejša trava, kjer žubori bister potok s srebrno-čisto vodo. Veselo skače volk okolo ovce.

«Glej, glej, kako se je vender varala mati moja! Kaj mi je vender vse groznega pripovedovala o volku, kakor bi bil res naš najhujši sovražnik. In sedaj je volk moj najboljši prijatelj, in reči moram, da se še nisem nikdar imela tako dobro, kakor ravno v njega družbi!»

Toda že prihodnji dan je bilo konec krasni zabavi. Volk je bil lačen in je željnih pogledov opazoval slabotno svojo tovarišico.

Ni se mogel več premagovati. Začnè se radi neke malenkosti prepirati z nedolžno ovčico; in ko mu ta mirno odgovori, da ni zakrivila tega, česar jo dolži, popade jo, raztrga in pohrusta.

Nauk: Varuj se slabih in hudobnih tovarišev! Bodi trden, da te ne premoti potája, ne premaga

izkušnjava. Občevanje s hudobnim človekom, in naj se ti le-tá še tako laska in dobrika, dovêde te gotovo v pogubo.

Iz nemščine preložil A. K.

Pes in ovca.

(Ezopova.)

Pes je tožil pri sodišči, da je posodil ovci kruh, da mu ga pa sedaj neče vrniti.

Ovca to odločno zanika, zakaj pes se je le zlagal. Tožnik se skliče na tri priče, katere naj se zaslišijo. Prva priča — volk — trdi, da vé celo za gotovo, da je pes ovci posodil kruh. Druga priča — jastreb — pravi, da je bil baš takrat navzoč, in tretja — kragulj — imenuje ovco nesramno lažnico. Ovca nato sevêda pravdo izgubi, a troški se pokrijejo z novci, dobljenimi za nje volno.

Ako se proti komu združijo tožnik, sodnik in priče, ne pomaga mu nič, najsi je nedolžen.

A. K.

Zgodovina starega volka.

(Prosto po Lessingu.)

I.

Postaral se je hudobni in požrešni volk ter trdno sklenil, da bode odslej živel z ovčarjem mirno in prijazno. Ide tedaj k ovčarju, čegar čeda se pase nedaleč od volkovega brloga.

«Ovčar,» tako pričnè volk, «ovčar, ti me imenuješ krvoločnega razbojnika, dasi nikakor ne zasluzim tega imena. Sevêda se lotim tvoje čede, a to le takrat, kadar sem lačen. Da glad ne dè dobro, to menda sam veš. Nasiti me vselej, ko me bode

trl glad, in skoro se uveriš, da sem najpohlevnejša in najkrotkejša žival, kadar sem sit.»

«Kadar si sit?» začudi se ovčar, «to je že mogoče, a povej mi vendar, kdaj si prav za prav sit? — Ti in lakomnež nimata nikoli zadosti. Idi, od koder si se priklatil!»

II.

Volk, katerega je ovčar zapodil, gré dalje in pride do drugega ovčarja.

«Ti véš, ovčar,» tako ga nagovori, «da bi ti lahko skozi vse leto zadavil še marsikatero ovco. Toda, ako te je volja, daš mi vsako leto šest ovác, in vrlo sem zadovoljen. Ti pa potem lahko mirno spiš, a tudi svoje pse lahko odpraviš brez pomiselka.»

«Šest ovác?» reče ovčar, «kaj pa misliš, to je skoro vsa čeda.»

«No, ker si ravno ti, bodi jih samo pet,» odgovori volk.

«Ti se šališ — pet ovác! Več nego pet jih skozi vse leto ne darujem niti svojemu Panu*.»

«Tudi štirih ne?» vpraša volk dalje.

Ovčar odmaje z glavo in zanika.

«Tri? — Dve?»

«Niti jedne!» reče končno ovčar. «Pač bi bil neumen, ako bi se pogajal s sovražnikom, katerega se lahko ubranim, ako sem pazen in čuvit.»

III.

«Tretjič pa morebiti venderle pojde,» misli volk in gré zopet k drugemu ovčarju. «Srce me boli,» nagovori ga volk z milim glasom, «da ste me ovčarji razvpili za tako grozovito in brezvestno

* Pan = pastirski bog.

žival. Tebi, ovčar, hočem danes dokazati, kaka krivica se mi godi. Daj mi vsako leto po jedno ovco, in brez vse skrbi se sme pasti tvoja čeda v vsakem gozdu. Jedno, samo jedno ovco, ali ni to malenkost?»

«Čemú se smeješ, ovčar?»

«O nič — samo povej mi, dobri prijatelj, kako pa je kâj s tvojo starostjo?» vpraša ovčar volka.

«Kaj ti je do moje starosti? Dovolj sem še mlad in krepak in lahko ti pokoljem najljubša jagnjeta.»

«Ne srdi se náme, stari požeruh, prav žal mi je, da nikakor ne morem ugoditi prošnji tvoji. Škoda, da se nisi oglasil nekaj let prej. Tvoje izgledano zobovje te je izdalo. Vem, da bi se sedaj na stare dni rad živil in redil mirno in brez vsake nevarnosti. Idi!»

IV.

Volk je sedaj ves srdit. Vender se nekoliko pomiri in gré k četrtemu ovčarju. Temu je ravno poginil zvesti pes, volku pa je prišla ta prilika prav.

«Ovčar!» nagovori ga, «s svojimi gozdnimi brati sem se sprl, in sicer tako, da se nikdar več ne pomirim ž njimi. Saj veš, koliko strahú in skrbi ti delajo, pa če vzameš v službo mene namesto umršega svojega psa, bodi uverjen, da ne bode nobenega volka niti blizu k tvoji čedi.»

«Ti bitedaj, če sem te prav razumel, mojo čedo branil svojih bratov v gozdu?» vpraša ovčar.

«Dâ, dâ; tako menim!»

«No, ta bi bila lepa,» reče sedaj ovčar in se smeje. «A povej mi, kdo pa čuvaj uboge moje ovce tebe, ako te vzamem v službo? Tatú v hišo vzeti, da bi bili varni drugih tatov, to pri nas ljudeh»

«Ze prav,» reče volk; «zdi se mi, da me hočeš poučevati — zdravo, ovčar!»

V.

«Ko bi le ne bil tako star!» stoka volk. «Toda, žal, s časom se mora računjati.»

Sedaj ide k petemu ovčarju.

«Ali me poznaš, ovčar?» vpraša volk.

«Čudno vprašanje! Sevéda te poznam in vse tvoje gozdne brate,» odgovori ovčar.

«Moje brate že,» reče nato zopet volk, «a mene gotovo ne; jaz sem ti tako poseben volk, da sem res vreden prijateljstva vseh ovčarjev, ne pa, da me preganjate.»

«No, kakov posebnost pa si tedaj, če smem vprašati?» pravi ovčar.

«Ne lotim se nobene žive ovce, in če bi me tudi stalo življenje. Živim le ob mrtvih ovcah. Ali ni to hvalevredno? Dovôli mi tedaj, da pri tebi pogledam, če je morebiti»

«Je že dovolj!» zavpije ovčar. «Ako hočeš, da bodem tvoj prijatelj, ne smeš se mi lotiti nobenih, tudi ne mrtvih ovác. Živalim, ki mrtve ovce žró, zdé se bolne — mrtve, a zdrave — bolne. Z najinim prijateljstvom tedaj ne bode nič. Zdravo!»

VI.

«Sedaj pa že vidim, da bodem moral napeti vse strune, da dosežem svoj namen,» tako govori volk sam v sebi in se napoti k šestemu ovčarju.

«Kako ti ugaja moj kožuh?» vpraša volk.

«Tvoj kožuh?» pravi ovčar, «naj ga pogledam. — Lep je; znamenje, da si imel s psi pač malo opravka.»

«No, pa poslušaj, ovčar, jaz sem star ter ne bodem več taval dolgo — hrani me do smrti in zapustim ti svoj kožuh.»

«Glej ga, glej, starega skopuha, česa se vender ne domisliš vsega! Iz te moke ne bode kruha! Tvoj kožuh bi me stal po takem morda sedemkrat več, nego je vreden. Ako pa mi res hočeš kaj podariti, daj mi kožuh takoj sedaj.» Te besede izgovorivši, prime ovčar za bat, in volk pobegne.

«Oh, neusmilneži!» kriči sedaj volk ves zelen od jeze. «Tedaj pa hočem kot njih sovražnik tudi umreti, rajši nego bi poginil od gladú, saj si tako sami želé.»

Udril je nato v stanovališča ovčarjev, lotil se ondu njih otrók in komaj in komaj so ga ubili. — In najmodrejši izmed ovčarjev je rekel: «Nismo storili prav, da smo tako ravnali s starim razbojnikom in mu nismo pustili, da bi se bil poboljšal!»

Preložil A. Kosi.

Stara navada — železna srajca.

Gladen volk sklene, da ne bode več klal ovác in drugih živalij, nego se popolnoma poboljšal.

«Vse me ima za grdega požeruha in se me ogiblje,» pravi kosmatin sam v sebi. «Popustil bodem razvajeno surovost, šel bom po svetu in se pošteno živel s kakim rokodelstvom in nikdo me ne bode več zametaval.»

Posloví se od doma in gre po svetu. Ide nekoliko časa, kar ugleda belo jagnje, ki pije pri vodi. To videč, pozabi volk lepega sklepa, zakreše z zobmi, da iskre leté, in že drži drobno živalico za vrat. Ovco raztrga in požre. Sedaj šele se domisli,

kaj je obetal nekoliko prej, da ne bode več stari razbojnik, ampak da se poboljša.

Ide dalje. Pride do bogatega kmeta in ga prosi službe. «Pridno in zvesto vam hočem služiti, prepričali se bode, da niste vzeli v službo kogar si bodi.»

Gospodar mu verjame in ga vzame v službo. Drugi dan ga pošlje v gozd drva sekat. S sekiro na rami gre mimo gospodarjevega zelenega pašnika in zapazi tamkaj dve tolsti teleti. Bliskoma spusti sekiro, mahne čez plot, zgrabi prvo in drugo tele, zadavi obe in se vrlo masti.

Šele, ko je sit, da bi se kar razpočil, pride mu na misel, kaj je obetal.

«Pač ne bodem več, res ne, nikdar več ne,» reče ves skesan po storjenem zločinu, «odslej bodem ves drugačen.»

Ni se upal nazaj k svojemu gospodarju, šel je po svetu dalje. Na poti sreča mesarja, ki gré po trgovini.

«Ali me hočete za hlapca?» ponudi se mu volk. «Pridno vas bodem služil. Moje navade so sicer hudobne, ali pri vaši hiši se jih najlože otresem. Kake kosti in čeva mi boste dajali, in pleniti mi ne bode treba.»

Mesar se dá pogovoriti in ga vzame.

Nekaj časa je bil volk dober, in že ga je gospodar večkrat pohvalil pri sosedu. — Neki dan pa odide mesar po svojem poslu in tudi Pazi, mesarjev pes, odide ž njim.

Volk, ki je sedaj sam doma, potegne se tihoma v mesnico ter obrača ondu svoje ognjenosvetle oči po visečem mesu. Stopi bliže in oblizne košček. «To še nič ne škodi,» misli si. Ukrhne si ocvirek in ga pogoltne. In zdajci ga premaga zopet stara

navada. Slastno žre kos za kosom, dokler ni želodec napet kakor boben.

Nato potegne iz hrama, ker bi se ne bilo varno tukaj muditi. Zdirja v društvo drugih volkov, kjer živi še sedaj. Spoznal je namreč, da iz njega ne bode nikdar kaj prida.

Uči in vadi se v mladosti vsemu dobremu in tako bodeš tudi v starosti ljubil dobro. Zlò pokončaj v svojem srci že zarano, da te ne spravi v svojo oblast. Vedi: Lože ti je ostati zmiraj poštenemu, nego se zablodelemu vrniti na pravo stezo.

Fr. Šrol.

Stari lisjak in mlada kokoš.

Star, ves suh lisjak ugleda od daleč mlado kokoš, in sline se mu cedé po nji; pa kaj, da je ne more doiti, ker kokoš beži pred njim. «Počakaj me, preljuba moja! Saj ti ne storim ničesar, rad bi ti nekaj lepega povedal. Nikar se me ne boj!» tako zviti lisjak presrčno zove mlado putu.

Modra kokoš pa sovražnika dobro spozna in mu bežé odgovori: «Jaz že zadosti vem in ni mi potreba zvedeti tvojih skrivnostij. Mati so me učili, da prevelika radovednost mladino rada oslepi in ugonobi.»

Tako je odgovorila puta zalezovalcu in tekla še hitreje, pa tudi srečno ušla. Lisjak se žalostno ozira za njo in zastonj sline cedi.

Tudi ptičar poje prav sladko, kadar lovi ptice; ali kadar jih dobi v mrežo, tedaj jih neusmiljeno podavi.

Varuj se in ne verjemi sladkunu! Na jeziku nosi med, v srci pa brusi meč; le beg te more nesreče rešiti.

A. M. Slomšek.

Jagnje in osel.

«Oj, kako slaba je moja usoda in koliko trpljenja me še čaka!» rigal in tožil je osel jagnjetu, ki je stalo poleg njega. «Ves gol, medel in na pol zmrzel moram ležati pod pojáto,* kjer piha hladen veter po meni in me poišče vsako hudo vreme. Ves dragi dan moram težko nositi tovore na dvorišče in še betve zelenja mi ne položé; ti pa imaš tako dobro ter nosiš topel in mehek kožušček.»

«Čemu se pritožuješ?» odgovorilo je jagnje oslu; «moja toga je večja od tvoje.» Rekši se jagnje milo obrne, kakor bi se razjokalo. «Poglej,» reklo je dalje, «vsak trenutek lahko pride gospodar pome in me odžene v mesnico; morebiti se bodem že jutri hladilo na njegovej mizi. Ti pa še lahko učakaš veliko let, če si priden in pokoren. Ne bode ti žal za mojo usodo; vem, da prineseš solate na svojem hrbtu, katero pojedó z mojim hrbtiščem.»

Jagnje milo bleketá dalje, osel pa premišljuje dobri nauk ter živi odslej zadovoljneje.

Pogostoma pisano gledamo srečo drugih ljudij, ker ne vemo, da smo srečnejši od njih.

A. M. Slomšek.

Volk in koza.

Zgrabi volk kozo, ležečo na kraji, in odpre gobec, da jo zadavi. Ali koza ga prosi, da je zdaj še mršava (suha); naj jo pusti do jeseni, in kadar se odebeli, naj pride pónjo.

Volk pristane** na to in ji reče: «Povej mi, kako ti je ime, da te pokličem po imeni, kadar pridem.»

* Pojáta = siromašna koliba.

** Pristati = privoliti.

Ona mu reče: «Roguša spomladna.»

Volk odide, a koza nikdar več ne leže na kraj, nego vselej na sredo čede. Ko pride volk, ne vidi je na ónem mestu, kjer jo je pustil, zatoorej jo kliče: «Oj, roguša spomladna na kraji!»

Odzove se mu koza iz srede:

«Ako sem bila spomladi neumna, modra sem zdaj jeseni, začni s kraja, a jaz sem tvoja vsekako.»

Vrčevic.

Lev in zajec.

Lev se je nekoč toliko ponižal, da se je seznanil s smešnim zajčkom.

«Povej mi vender,» vpraša nekdam zajec zaupno, «ali je res, kakor pravijo, da vas leve lahko zanikern petelin s svojim kokodakanjem zapodi v beg?»

«Kajpada,» odgovori lev, «in to se pač splošno opaza, da imamo velike živali vseskozi nekovo majhno slabost na sebi. Tako na pr. si že gotovo slišal o slonu, da ga pripravi praščevo kruljenje v strah ter mu vzbudi zono* in bojazen?» «A — a — kaj res?» čudi se zajček. «A, sedaj pa že umejem, zakaj se mi zajci tako neizrečno bojimo psov.»

Iz «Vrtca».

Lev z oslom.

Lev se je namenil na lov. Najel si je osla za pomagacha in gonjacha, da bi mu z rigajočim «i-a» zverino budil in plašil z ležišč in brlogov. Ko gresta po gozdu, oglasi se nad njima jezikava sraka z drevesa ob poti.

* Zona = mraz, groza.

«No, lepa družba to!» reče jima. «Ali te ni sram? Lev, pa z oslom hodiš!»

«Kdor mi lahko služi, naj se mi le pridruži!» odgovori lev.

Tako mislijo tudi mogotci, kadar vzprejmó nižje ljudi v svojo službo.

Po Lessingu.

Veverici in opica.

Pozno jeseni sta veverici pod orehom iskali hrane. Krivec pohlidi,* in lep oreh pade na tla. Hitro skočita oreh pobirat.

Vsaka bi ga rada imela. «Moj je,» pravi prva, «jaz sem ga prva ugledala.» — «Moj je,» trdi druga, «jaz sem ga prva pobrala.»

Tako se kregata in pulita za oreh; opica pa mimo pride in vpraša: «Prijateljici, kaj imata?»

Začneta ji praviti in trušiti,** da ne umeje ni te, ni óne.

«Meni dajta oreh hranit, in vsaka povej posebe svojo pravdo; pravico vama naredim.»

Poslušaje tožbo opica oreh razkolje in sne jederce, dokler se veverici pravdata. Pravda izteče, luščini sta prazni. Opica spozna vsaki pravico: prvi, ki je oreh ugledala, drugi, ki je oreh pobrala. Vsaki vrže prazno luščino in gre smeje se svojo pot. Veverici imata vsaka svojo pravico, luščino pa prazno.

Boljša je kratka sprava mimo dolge pravde.

A. M. Slomšek.

* Pohlidi = potegne.

** Trušiti = hrupeti.

Volk in lisica.

Lisica sreča v gozdu volka, ki leži ves pobit in klavern pod grmom in bržkone premišluje minljivost vseh posvetnih stvari.

«Dober dan! Kaj vam pa je, strijc, da ste tako žalostni in se držite, kakor bi bila danes pepelnična sreda, saj je še predpust?»

«Oj, pri meni se je že davno začel štiridesetdanski post, stradam, da bi se kmalu lupil; saj sem že tako slab, da se mi ne ljubi na lov.»

«O, če ni drugega kot lakota, temu se lahko pomaga. Pri gozdarji je danes ženitovanje, in vse je že skoro na pol pijano; le hitro na noge, in pojdiva tja, plena ne bodeva pogrešala.»

Volku se cedé sline, up ga pokrepča, in oba se napotita proti gozdarjevi hiši, iz katere se že od daleč sliši ukanje in plesanje.

Ko prideta blizu hiše, ustavi ga lisica, rekoč:

«Stojte malo, morava se pomeniti, kako bi se dala izvesti ta reč. Menim, da bi bilo tako-le najbolje: jaz sem majhna in že kako poskusim, priti v hišo. Vam bi pa ne svetovala kaj takega, ampak splazite se v hlev, ker tam bi utegnili opraviti najbolje.»

«Že prav,» reče volk in zavije za svislimi proti hlevu. Lisica pa se zmuzne v kuhinjo, in ker dekla ravno nese pečenko v kuhinjo, stopi za njo skoči naglo na klop in od tod za peč. Ker imajo po deželi navado, postavljati jedi na peč, mislila je, da bode za pečjo najbolje opravila, toda zmotila se je. Na peči ni bilo drugega nego skleda godle.

Lisici ni bilo dosti do godle, jedi na mizi so ji dišale veliko bolj. Torej se godle ne dotakne,

ampak premišljuje, kako bi goste spravila izza miz. Naposled si izmisli.

Ravno ko stopi dekla zopet v hišo, zavpije lisica za pečjo: «V hlevu je tat!»

Vsi svatje mislijo, da jim je dekla to povedala; zato planejo izza miz, in lisica ostane sama v hiši. Hitro je na mizi in pojé naglo, kar ji najbolj diši. Ko se najé, skoči zopet za peč, potakne glavo v godlo in šine skoz okno.

V tem pa svatje v hlevu zasačijo tatú in ga neusmiljeno bijejo; naposled jim vender uide in ves polomljen komaj privleče zadnji konec do gozda.

Tukaj ga že čaka lisica in ga vpraša z milim glasom: «Kako ste opravili strijc?»

«Opravil sem, da se Bogu usmili; saj vidiš, da so mi stolkli ves zadnji konec; stavim, da ni več cele koščice v njem. Ravno sem jel dobro trgati ovce, kar so me zasačili in»

«O, kaj ti, ti si še dobro opravil proti meni; ali jaz, jaz! Le poglej mojo glavo, kakšna je; tako so mi jo razbili, da mi že povsod možgani gledajo iz nje.»

Volk pogleda lisico in ker vidi, da je res hudo zdelana, pozabi nekoliko svojih bolečin. Nekaj časa gresta tiho dalje, potem povzame zopet lisica besedo in reče volku: «Jaz ne morem več dalje, nesite me!»

«Kaj! Da bi te jaz nosil, saj sam komaj grem! Iz tega ne bo nič.» Ali lisica mu ne dá mirú, in ker ga tolikanj lepo prosi, usmili se je zadnjič in ji reče: «No, pa bodi! pa le na vrat sédi, ker križ imam ves razbit.»

Lisica séde in volk jo nese po gozdu naprej. Za nekoliko časa izpregovori lisica: «Bolnik zdravega nese, bolnik zdravega nese!»

«Kaj mi govoriš?» zagrmi volk, «če si zdrava, pa le brž dol!»*

«O dobrotni strijček! Saj sem le mislila reči: Zdravi bolnega nese. Zdaj vsaj vidite, kako sem zdelana, da že ne vem, kaj govorim in da se mi po glavi mede!»

Volk ji verjame in jo potrpežljivo nese dalje. Ko prideta do mlake, začne lisico žejati, najedla se je namreč dobrih rečij.

«Stojte malo! Tako me žéja, tu se moram nekoliko ohladiti.» Ko se napije, reče volku: «Glejte, glejte, hleb sira leži v mlaki. (Bila je namreč ravno polna luna, ki se je videla v mlaki.) Lahko ga dobiva, toda to vodo morava prej izpiti.»

Volku sir diši, začne piti, pije in pije in toliko časa pije, da počí.

Lisica si pa izmije godlo z glave in se veseli, da je strijca volka speljala na led. Fr. Erjavec.

Lisica puščavnica.

Prišla je lisica iz daljnih pustinj. Ugleda petelina na visokem drevesu in mu reče: «Oj, milo dete moje petelinček, na visokem drevesi sediš ter misliš nedobre, grešne misli. Petelini koračite na široko in gojite pregreho ostudnega napuha. Stopi dólí, milo dete moje, dólí na zemljo in spokóri se! Prišla sem iz daljnih pustinj; nisem ne pila ne jedla in mnogo težav sem prebila zaradi tebe, milo dete moje, samo da te izpovem.»

«O, mati moja lisica, nisem se postil, nisem molil; pridi drugoč!»

* Mede = blodi.

«Milo dete moje petelinček, če tudi se nisi postil, nisi molil, vendar se pojdi pokorit, da ne umrješ v grehah! Pridi bliže na zemljo, oproščeno ti bode, gorak pojdeš v nebeško kraljevstvo!»

Petelin začuti težki greh na svoji duši, razkesa se in razjoka ter stopa z veje na vejo in naposled zleti na zemljo. Lisica priskoči, zgrabi petelina z parklji, pogleda ga z divjimi očmi, zaškrtno z ostrimi zobmi in ga hoče požreti živega kakor hudodelca.

Petelin zaječf lisici: «Oj, mati moja lisica, medena usta, sladke besede, dobrikavi tvoj jezik! Oprostiš me greha, kadar mi požreš telo!»

«Ni mi drago tvoje telo, ne tvoja pisana obleka; a drago mi je maščevati neko sovraštvo. Ali če pomniš? Prišla sem bila h kmetu in hotela pojesti pišče; a ti, zlosrečnik, sedel si na visokih gredeh, zakričal z velikim glasom, z nogami zateptal in s krili zaplopotal; potem so kure zarahtale, gosi zagogotale, psi zalajali, žrebci zarezgetali, krave zamukale. Zaslišali so možje in žene; prigrmele so babe z oméli in možje s sekirami ter me hoteli ubiti za pišče. In ti, hudobnež, da bi zdaj še ostal živ?»

«Mati moja lisica!» reče petelin, «včeraj so me pozvali med cerkvene pevce, hvalili so me po vsi cerkvi, rekoč: dober mladenič, izvrsten, zna čitati in lep glas ima! — Ali bi ne mogel jaz tebe, mati moja, lisica, s prošnjo spraviti k cerkovniku za pekarico? Dohodki so veliki: dajali ti bodo mehkega kruha, sladkih povitic, velikih poprtnikov, masla, jajec in sirotke.»

Preslepiti se dá lisica takim besedam ter malo oslabí petelinu s parklji. A petelin se ji izruje, vzletí na visoko drevo ter zapoje z velikim glasom: «Draga gospa pekarica, bodi zdrava! Ali imaš velike

dohodke? Ali so sladke povitice? Grbo si si bajè zlomila, noseč poprtnike!»

Lisica odide v gozd, bridko plakaje: «Kar živim na zemlji, nisem še slišala take sramote. Takó je, kadar pridejo petelini za cerkvene pevce a lisice za pekarice!»

Iz ruščine preložil A. R.

Stara dobrota, lanski sneg.

Padel je volk v jamo, iz katere se je jedva izkopal, in potem je šel dalje, ne vedé kam. Ugle-dajo ga lovci ter ga sledé. Volku je bilo pobegniti preko poti. Kar po poti s polja pride mož z mehóm in cepóm.

Volk ga ogovori: «Usmili se me, možiček, in skrij me v meh; za menoj gredó lovci.» Mož se mu ne brani; skrije ga v meh, zaveže ter zavali na pleča. Gré dalje, a srečajo ga lovci: «Nisi li videl, mož, volka?» — «Ne, nikjer ne!» odgovori mož.

Lovci hité dalje in minó izpred očij.

«Ali so že odšli sovražniki moji?» vpraša volk.

«Odšli so!»

«No, zdaj me izpusti!»

Mož odveže meh in izpusti volka po svetu. A volk mu zapreti: «Čakaj, mož, zdaj te požrem!»

«Oh, volk, volk! Spravil sem te tolike zadrege, a zdaj me hočeš požreti!»

«Stara dobrota, lanski sneg,» odgovori volk.

Videč, da po tem poti nikamor ne pride, reče mož: «No, če je tako, pojdiva dalje, in ako prvi, kogar srečava, rzsodi po tvojem, da je stara do-brota lanski sneg, bodisi, požri me!»

Gresta dalje. Srečata kobilo starico. Mož po-teče k nji ter vpraša: «Stóri, milost, mati kobila,

sodi nama! Evo, otél sem volka velike bêde; a sedaj me hoče požreti.»

Tako ji vse razkaže, kakor je bilo.

Kobila misli ter misli, in potem reče: «Služila sem gospodarja dvanajst let in mu dala dvanajst žrebet; na vse žile sem mu delala; a sedaj, ko sem ostarela, da mi že ni môči delati, pehnil me je gospodar v šumeč vrtinec globoke reke. Izlezla sem in jedva prišla na suho; tako se zdaj klatim po svetu, kamor me prinese noga. Da, stara dobrotá, lanski sneg!»

«Evo, jaz govorim resnico!» mrmra volk.

Mož se razžalostí in prosi volka, da bi počakal, ne sreča li njiju kdo drug. Volk pristane tudi na to. Sreča ju pes stavec. Mož poteče k njemu, isto vprašaje.

Pes misli ter misli, a potem reče: «Služil sem gospodarja dvanajst let, stražil mu dom in živino, a kadar sem ostarel in prestal od lajanja, pognal me je z dvora po svetu, da se pletem, kamor mi okó sveti. Da, stara dobrotá, lanski sneg!»

«No, vidiš li, da govorim resnico!» zareži volk.

Mož se zeló prestraši, vender izprosi volka počakati, da ju sreča kdo tretji — naj potem volk stori, kar vé in zná, če ostane resnica na njem.

Tretja ju sreča lisica. Mož jo iz nova poprašá; a lisica se jame prepirati: «Kaj bi to! Kako li volk, tolika zver, more iti v tako majhen mešiček?»

Volk in mož se rotita, da je to čista istina; lisica ne verjame in dè: «No, možiček, pokaži, kako si ga stlačil v meh!»

Mož nastavi meh, a volk vánj pomoli glavo.

«E, tako,» zakriči lisica, «samo glavo si bil skrtil v meh?»

Volk zleze ves v meh.

«Možiček,» reče lisica dalje, «pokaži, kako si meh zavezal!»

Mož ga zaveže.

«No, zdaj pokaži še to, kako si mlatil pšenico.»

Mož udari s cepom po mehu.

«Kako si pa snopje obračal, mož?»

Mož obrne mešiček ter buti lisico po glavi, da jo ubije in zakriči:

«Stara dobrotá, lanski sneg!»

Iz ruščine preložil A. R.

Nehvaležnost je plača svetá.

Kmet je nesel nekoč v bližnje mesto nekaj na pródajo. Težko breme, ki ga tišči v hrbet, prisili ga, da si počije na nekem pečevji. V tisti pečini je bila zaprta velika kača. Ko ta kmeta ovoha, pristrčno ga prosi, naj se je usmili.

«Pomagaj mi iz te luknje; zaradi velikega kamena, ki mi zadeluje otolino ne morem izlezti.»

«Kako pa me plačaš?» vpraša kmet.

«Oh, preljubljeni človek, naplačam te tako, kakor ljudje plačujejo največje dobrote.»

«Bodisi,» reče kmet in odvali veliki kamen.

Ko pride kača tako rešena na svetlo, hoče kmeta umoriti. «Ho, ho,» zavpije ta, «kaj je to? Je li to plača za tako veliko dobroto? Je li to zahvala svetá?»

«Je,» odgovori kača, «ljudje plačujejo dobro s hudim, to zahvalo svetá sem ti obetala.»

«Jaz sem preprost človek, nečem se tedaj prepirati brez učenih prič. Hočeva jih iskáti in jim

dati to reč v razsodbo; izgubim li pravdo jaz, rad umrem.»

Oba se napotita in najdeta nedaleč starega belca (konja); sama kost in koža ga je; meso je izginilo.

«Zdravo, gospod belec!» nagovorita kljuso, «kaj delate tu na pustem polji in zakaj niste na pristavi v hlevu pri mastni ovseni hrani?»

«Oh,» odgovori belec, «nikar se temu ne čudita; splošna navada svetá je, da se stvari zavržejo, katere ne morejo več služiti zaradi starosti. Trideset let sem bil pri plemenitašu, čegar je grad, ki ga vidita tukaj; zvesto sem ga služil, in dobro se še spominjam, da sem ga v poslednjem boji z nezvestimi Madjari nekaterikrat otel smrti. Sedaj, ko sem že star in slab, izročil me je konjedercu.»

«Ali si čul, kmet,» pravi kača, «kako plačuje svet? Pri tej priči te zadavim!» — «Počasi, počasi!» reče kmet, «tega ne more razsoditi samo jeden, mora se jih zaslišati še več.»

Poslovita se od belca in ideta dalje. Kmalu potem naletita na psa, za staro vrv privezanega k plotu.

«Zdravo, gospod Milord,» pozdravita psa, «kaj ste tako tožni? Menda slabo živite, ker ste podobni kostenjaku?»

«Oh,» vzdihne Milord, «svojega gospodarja sem verno služil, in to je sedaj plača moja! Koliko težav sem prebil na lovih in zabavah, koliko zajcev naložil gospodu in marsikateri dober košček čapnil s svojimi zobmi. Da ne govorim o potepuhih in tatovih, katere sem čuvaje pregnal! Ker sem že star, utrujen, dal me je moj gospod privezati k plotu. Vsak trenutek pričakujem smrti; ker skoro pridejo, da me ustrelé.»

«No, kmet,» zavpije kača, «tvoja pravda je izgubljena!»

«Ne tako naglo, kača moja; ako še tretji razsodi tako, tedaj sem v tvoji oblasti in lahko storiš, kar ti je drago.»

Ko se prepirata, pokaže se lisica, katera se ponudi drage volje za sodnika. Predno se pa loti rzsodbe, pokliče kmeta na stran in ga vpraša, je li oskrben s kokošmi, in koliko jih dá nji, ako ga reši te nevarnosti.

«Vse svoje kokoši ti dam, ljubljena, zlata lisica!» odgovori kmet. Sedaj začne lisica govoriti na dolgo in široko in dokaže, da je treba preudariti vse okolščine do zrelega.

«Da se nikomur izmed vaju ne zgodi krivica,» pravi lisica, «moramo vedeti vse, kako se je to zgodilo, pregledati moramo tudi mesto, kjer si bila ti, kača, zaprta.»

Vsi trije se napotijo k pečini.

Lisica maje z glavo, kakor ne bi mogla razumeti, kako je ta velika kača imela prostora v tej tesni luknji.

«Pokaži mi vender, kača,» reče lisica, «kako si tičala v tej otlini?» Kača zleze v luknjo, da bi ji pokazala, in kmet na migljaj lisičin skotá kamen pred otlino. V tem še zvita lisica kačo večkrat povprašuje: «Je li tako bilo, ljuba kača?»

«Ravno tako,» odgovori ta.

«Če je tako bilo,» nadaljuje lisica, «pa tudi tako ostani!»

Tako oslobojeni kmet povabi vesel lisico za zjutraj ob sedmih domov na kurečjo pečenko. Kmeta, kasno domov prišedšega, žena ni ravno pozdravila kaj prijazno.

«Oh, žena moja,» pravi kmet, «ko bi ti vedela, kako se mi je godilo, celó drugače bi govorila. Zlata moja Marinka! Toliko, da me nisi izgubila! Misli si, kakšna nesreča se mi je pripetila; moje življenje je bilo v veliki nevarnosti.»

Sedaj ji pove vse — «in,» pravi naposled, «da mi ni Bog poslal poštene lisice, izgubljen bi bil. Iz hvaležnosti sem ji obetal vse naše kokoši, in zjutraj v jutro tudi pride pónje»

«Kaj — pónje pride?» pravi žena; «kaj, po našo perutnino pride? Bes te plentaj! Kaj imaš ti z mojo perjadjo? Le pridi mi, lisica, jaz ti že posvetim!»

Sirota lisica pride, toda v svojo nesrečo. Kmetica ji potre hrbtišče.

Umirajoča še vzdihne:

«To je plača svetá!»

Jernej Ciringar.

Volk in kmetica.

Hudo lačen volk je iskal živeža. Pride k hiši, kjer sliši, kako ravno govori kmetica jokajočemu otroku: «Mólči, drugače te dam volku, da te požre!»

Volk je imel to grožnjo za resnično in je čakal, da mu žena odpre vrata. Ko pa vidi, da čaka zastonj, odide.

Na večer se vrne k isti hiši, ali kako se zavzame, ko sliši, da mati svoje dete miluje in da mu govori: «Srček moj, ako pride volk, ubijemo ga.»

«Oh!» reče volk, «bežimo, tu se drugače govori nego misli.»

Ne glejmo na besede, ampak na dela ónih, kateri nam kaj obetajo!

Poslov. I. B.

Osel in kmet.

(Po M. Vilharji.)

Cokal in nesel je osel polne vreče žita v málin. Teško je bil obložen, in šibile so se mu noge pod velikim tovorom.

Zadaj pa je šel gospodar ter butal neusmiljeno po sivci, in to tembolj, ako je ta hotel obstati, da bi si počil.

Naposled siromak obnemore, zgrudi se na tla in obleži na pol mrtev. Neusmiljeni kmet pa le buta po živinčetu, češ: dalje, le dalje, nisva še v málinu.

«Gospodar dragi! Usmili se me vender, ubogega trpina; saj vidiš, da imam naloženo toliko, da bi komaj trije drugi spravili z mesta. In ti mi niti ne dovoliš, da bi se nekoliko oddehnil!» Tako stoka in prosi ubogo živinče.

Revsne nato nanj gospodar: «Mólči! Ti si osel in ostaneš osel in kot osel bodeš tudi vedno toliko nosil.» In zopet padajo težki udarci po koščenem hrbtu ubogega sivca; kamen bi se ga moral usmiliti.

Temu-le oslu je podoben siromak; tudi on najde redkokdaj pravico.

Ant. Kosi.

Mož, medved in lisica.

Kmet je oral njivo. K njemu pride medved in mu reče: «Mož, raztrgam te!»

«Miruj!» odgovori mož; «evo, sejem repo; sebi vzamem korenine, a tebi dam nât.»*

«Bodi tako!» reče medved in odide v dobrovo.

* Nât = perje pri korunu ali krompirji, repi in mrkvi.

Kadar je bilo čas pukati repo, prikazal se je medved iz dobrane: «No, mož, deliva se!»

«Nât je tvoja, medved!» reče mož ter mu nareže voz repnika.

Medved je vesel poštene delitve. Mož naloži repo na voz ter jo odpelje v mesto na prodajo.

A sreča ga medved. «Mož, kam tako?»

«V mesto, prodajat korenin.»

«Daj mi pokusit, kakšne so te korenine!» poprosi medved.

Pomoli mu repo, katero pohrusta medved. «Aha!» zarjove, «prekanil si me! Korenine so sladke. Ko zopet obseješ, daš meni korenine, a sam si imej nât.»

«Zakaj ne?» odgovori mož ter seje — pšenico. Pride čas, da pšenica dozori. Mož vzame klasje, omlati, namelje moke ter napeče hlebov, a medvedu ostane prazna slama.

«Čakaj, mož!» zagrozi se medved, «srdit sem nate. Ne hodi mi več po drva v les, ako hočeš sam sebi dobro.»

Les se zdaj mož jako zboji, požge saní, kadi in klopi, a naposled je vender treba zopet iti v les.

Polagoma in boječ ide. Sam ne vé, kdaj ga sreča lisica.

«Mož, zakaj lezeš ves tih?» vpraša ga.

«Medveda se bojim, srdi se name ter mi žuga, da me raztrga.»

«Jaz ti pomagam iz te bēde.»

Mož se lisici prikloni, rekoč: «Pomozi mi, deset kur bode tvojih.»

«Nič se ne boj medveda; ti sekaj drva, a jaz zalajam, in kadar medved vpraša, kaj je to, reci: ‚Lovci lové volkove in medvede‘.»

Mož jame sekati, kar se prikaže medved.
«Starec, kaj je to vpitje?»

Mož odgovori: «Lovci lové volkove in medvede.»

«Oh, mož! Ne pripoveduj zame; skrijem se ti pod voz.»

Skoro potem zakriči lisica izza grma: «Mož, niso li tukaj volkovi in medvedje?»

«Ne!» odgovori mož.

«Kaj li pod vozom, kaj leži tam?»

«Klada,» reče mož.

«Da je klada, ležala bi na vozu povezana.»

Medved šepne možu: «Brzo me položi na voz ter poveži!»

Mož položi medveda na voz in ga poveže ter mu zasadi v glavo sekuro.

Lisica prihiti in mu reče: «Kje imamo medveda?»

«Ná ga,» odgovori kmet.

«A, možiček, sedaj bode mene pogostiti.»

«Prav govoriš, lisica! Pojdiva k nam, da ti pripravim gostí.»

Mož gre domov, a lisica pred njim. Kadar se mož približa dômu, zažvižga psom in jih spusti v lisico.

Ona steče v les, in hajdi v lisičino.

Tam se vprašuje: «Oh, moji očesci! Kaj sta delali, kadar sem se izbavljala psom?»

«Gledali sva, da bi se ti ne spotaknilo.»

«In vedve, ušesci?»

«Poslušali sva, če so psi še daleč.»

«A ve, nožice?»

«Bežale smo, da bi te psi ne ujeli.»

«In ti, rep?»

«Motal sem se ti med nogami, da bi se ti bilo zmelo in bi padla ter psom prišla v zobe.»

«Ti potepin ti, tako li delaš?» Lisica vrže rep iz lisičine ter zavpije: «Náte, psi, požrite ga!»

Psi popadejo lisico za rep, privlekó jo iz lisičine ter jo raztrgajo na drobne kosce.

Tako se često godi, da se zaradi repa izgubi tudi glava.

Po Atanasijevu iz ruščine prevel A. K — r.

Ris, hijena in volk.

Trije največji škodljivci med zverinami so se pogovarjali, kako bi se mogli pomiriti s človekom, največjim svojim sovražnikom.

«Jaz vem, kako se moramo vesti,» reče milosrčno volk. «Ako puščamo človeku njegove ovce, konje, vole in druge živali, gotovo bode naš prijatelj.»

«Ali kako nam je potem živeti?» vprašata ris in hijena; «veš kaj, prijatelj, trava in voda nista za nas.»

«Zakaj ne, prijatelja,» odgovori jima volk, «konji in voli tudi ne jedó drugega, in vender jih vidita kako so debeli.»

«Prav govoriš; po tvojem svetu se hočemo ravnati,» rečeta ris in hijena, in potem gre vsak svoj pot.

Ko pa ostane volk sam, začne se smijati in reče: «Dobro sem preslepil onadva bedaka! Sedaj ostane meni dosti živalij, katere bodem davil.»

Toda kakor volk, mislita tudi ris in hijena, in stvar ostane pri starem.

Kar se človek v mladosti nauči, to v starosti težko opusti.

Poslovenil I. B.

Jež in lisica.

Bila je huda zima, da je drevje pokalo. Vsaka zver se stiska v svoj kotec. Medved počiva v brlogu, zajec čepi pod grmom, in lisica obira v otlini kosti, ki si jih je od daleč nanosila; le ubogi jež s svojo ostro suknjo ne more dobiti strehe. Vsakdo se ga boji.

Ves zmrzel prileze lisici na prag in prelepo prosi, naj ga vzame pod streho, da ga od velikega mraza konec ne bode. «Hodi le dalje,» veli lisica, «bila bi nama luknja pretesna; poišči si lepšega prostora.» — «Imejte usmiljenje, dobra mamka!» prosi jež, «ne bom vam delal nobene nadlege. Lepo čedno se stisnem v kotec, pa bodem tiho dihal, da bom le na toplem; saj vidite, da sem strehe potreben. Rad bom slušal, karkoli mi porečete.»

Lisica, čeravno sama zvita, dá se preprostiti in vzame ježa pod streho. Nekoliko dnij sta se dobro imela; bil jima je kratek čas. Ko se pa jež privadi svojega stanú, začne se iztezati in pikati ubogo lisico s svojo trnjevo kožo. Lisica mu očita: «Ali ne veš, kaj si mi obetal?» Jež se pa le izteza in zbada lisico, rekoč: «Starka, ako ti ni prav, pa idi drugam.»

Lisica se umiče, dokler more; naposled pobegne, jež si pa vso luknjo osvoji.

Tako se često godi starim, ki prehitro izročé gospodarstvo.

A. M. Slomšek.

Lisjak in grozdje.

(Slov. národna.)

Prišedši nekega dne do vinske trte, ugleda lisjak na nji vse polno lepega grozdja. Zeló ga je mikal in bodel v oči žlahtni sad. Ali kako ga doseči?

Začne torej skakati okrog trsa ter se maličiti in spenjati po njem, a vse zamán. Grozdje je viselo previsoko, in ni je dosegel. Na bližnjem bezgu pa je sedelo nekoliko vrabcev, ki so se na vse grlo smijali njega brezuspešnemu trudu.

To opazivši, obrne se lisjak hitro od trsa in pravi: «Nečem tega grozdja, ker je itak prekislo in pretrpko.» Nato odide.

Jeden vrabcev pa vzleti takoj na trto, pokusi jedno jagodo, in ker je ukusna in zrelosladka, privabi hitro vso tolpo sladkosnedih bratov in v jednomer ščebetá: «Pokusi! Pokusi! — Čuden, čuden je ta lisjak, sladko, izvrstno je grozdje — pokusi! pokusi!»

V kratkem oberó trs tako do dobra, da se po ónem grozdji ni več treba vzpenjati nobenemu lisjaku.

Zap. A. K — i.

Danes meni, jutri tebi.

Lisica se je smijala volku, ki je padel v volčjo jamo. Veselo je skakala okolo jame in vpila, da je volk velik bedak, ker ni znal ljudske zvijače. Ko je tako skakala in vpila okolo jame, zvrnila se je sama vánjo.

I. B.

Medved in zajec.

Medved sreča zajca in mu očita: «Kaj bodeš ti, sirota uboga, ki si tako majhen, imaš tako tanke nožice kakor špilje in drobno telo, da bi te lahko prelomil. Poglej mene, kakšen hrust sem, da bi te kar v pesteh zmèl!» — Zajec molči. V tem pride lovec. Zajec s šibkimi in urnimi nogami zbeži, močnega, toda neukretnega medveda pa lovec ustrelí.

Zajec si misli: «Koliko bolje, da nisem tako močan in neokreten kakor medved!»

Pokokrján.

Miška in žaba.

Miška je prosila žabo, naj bi ji pomagala preko reke.

Žaba priveže prednji miškini nogi z laneno nitjo k stegnu desne svoje noge. Ko priplavata na sredo reke, spusti se žaba v globočino in se potopi, hoteč tudi miško potegniti s saboj.

Miška se brani in se ne dá potopiti. Ko se miška in žaba vlečeta in suvata po vodi, ugleda ji mimo leteč jastreb, spusti se bliskoma nánji, zgrabi s svojimi kremplji potapljajočo se miško in jo odnese s privezано žabo vred v visočino.

Tako pogine večkrat óni, ki je drugemu dosodil smrt.

Iz češkega prel. I. Barlé.

Mula in muha.

Mula je vlekla počasi voz v klanec, a muha je sedla na oje in jo priganjala: «Gani se, gani! Hitreje vozi, ako ne, opikam te z želom po vsem vratu!»

«Za tvoje besede se pač ne brigam,» odgovori mula, «a ónega se bojim, ki sedi spredaj na vozu in vihtí z jedno roko vitki bič, z drugo pa nateza uzdo. Pusti torej to neslano pretenje, zakaj že sama vém, kdaj mi je pohiteti, kdaj vzdržati korak, da se oddahnem.»

Videti je, da meri ta basen na óne, ki se vti-kajo v stvari, o katerih nimajo nobene besede.

Ph.

Lev in opica.

Pravijo, da je imela zverina svoje dni pod košatim dobom* semenj. Kraljevski lev sedi sredi tovarišev v senci, opica pa skače po vejah in se spakuje, ter začne želod lučati v leva. Lev jo ostro pogleda, kakor bi jo hotel predreti z očmi, toda ne zine ni besede. Opico obleti groza, ali hitro se potolaži, rekoč: «Pač dobro, da ne moreš do mene» — in zopet leva draži ter meče želod po njem. Opica vrže še jedenkrat, in lev zarjove, da se zemlja strese, opica pa od strahu pade z veje. Trepetaje kuči levu pod šapami in pričakuje smrti. Vsa zverina strmi in gleda. — «Ne boš me več dražila ne,» zagrozi se opici lev; «vender nisi vredna, da bi te raztrgal!» Rekši jo izpusti. Vsa zverina se prikloni levu in počasti usmiljenega svojega kralja.

Brezpametno je dražiti mogočnike; lahko dobé ubogega v pest. Lepo je za mogočnike, ako se ne osvetijo siromakom; najmogočnejši so, kadar radi odpusté.

A. M. Slomšek.

O možičku in levu.

Živel je možiček na samoti blizu gozda. Sekal je drva in oral zemljo. Ondu je prebival tudi lev ter mu teptal žito in kradel čedo na paši. Možiček je zaradi tega raznokaj ugibal, kako bi ga ujel. A kadar lev zapazi, da ne bode uhajal takim umetalnim zvijačam, pobere svoje dete, sina leviča, in pobegne v druge kraje. Levič vzrase in vpraša očeta:

«Ali sva iz te dežele doma?»

Lev odgovori: «Ne iz te dežele, nego semkaj sva pribežala od možička zeló razumnega, ki zna toliko zvijač, da ti ne morem povedati.»

* Dob = hrast.

Levič bi rad zvedel, kdo in kakšen je ta možiček; a lev mu reče: «Nima toliko telesne sile, kolikeršno ima naš rod; a zvit je kakor ovnov rog.»

Levič odgovori: «Pojdem in mu povrnem žal za sramoto!»

Lev mu reče: «Ne hodi! Možiček je premeten, pa bi te naglo ujel in ubil.»

A levič odgovori: «Tako mi glavé, da pojdem.»

Lev mu zopet reče: «Kesal se bodeš, ako nečeš poslušati.»

Levič je preslišal te besede in šel za možičkom. Spotoma vidi na paši konja, slokega na hrbtu, in ga vpraša: «Kdo te je tako pohabil?»

Konj odgovori: «Možiček. Železa je naredil, jermenje in pletene konopce, da me zveže ter seda náme, pa me goni, kamor hoče, in zato je moj hrbet slok.»

Levič mu reče: «Plent vzemi tega možička! Ali nisi ti mojega očeta leva žival?»

Konj odgovori: «Tvojega očeta žival sem in in tvoja tudi.»

Levič ga potolaži: «Tako mi glavé, povrniti hočem jaz možičku krivico, katero ti je storil!»

Potem levič odide in skoro najde vola, ki obira grmovje, ves progast od samih udarcev in za roge privezan k deblu. Vpraša ga levič: «Kdo ti je tako nahudil?»

Vol odgovori: «Možiček me vkleplje v jarem ter poganja s težkimi udarci brezove šibe, da mu vozim, brazde režem in izoravam kamenje.»

Levič mu reče: «Kamorkoli pridem, povsod možiček! Ali nisi ti mojega očeta leva žival?»

Vol odgovori: «Tvojega očeta žival sem in tvoja tudi, ako Bog hoče.»

Levič jezen zavpije: «Koliko krivice prejmljemo od tega možička, a ne mi samo, nego vsak, kdor je naš! Žal mu bodi, kjer ga najdem!»

«Oziraje se ugleda na tleh človeško stopinjo ter vpraša vola: «Kdo je stopil semkaj?»

Vol odgovori: «Možiček.»

Levič iztegne pedenj, izmeri stopinjo ter se začudi: «Mala stopinja a velika zlobinja! Pokaži mi tega možička!» Vol mu odgovori: «Evo ga tam!»

Levič pogleda kvišku a možiček stoji na hribu in brusi sekuro. Levič zakriči nanj: «Možiček! Obilo si storil sramote in krivice očetu in vsem našim živalim. Zakaj si tak?»

Možiček, drzen in hraber, pokaže kij, sekuro in dolg nož, rekoč: «Po odgovor si pridi semkaj, ako želiš, da te s kijem zatolčem, z nožem oderem in z nabrušeno sekuro na drobne kosce razčetrta.»

Levič se nekoliko ustraši njega drznosti in reče: «Pojdi z menoj k očetu levu, da on razsodi, ker je sodec živalim.»

Možiček odgovori: «Prisezi, da se me ne dotakneš, mi ne storiš ničesar žalega, dokler ne bodeva pri tvojem očetu levu. Tudi jaz ti tako prisežem.»

Potlej oba prisežeta in se napotita k levu.

A možiček, ne dolgo hodeč, krene s ceste po stezah, kjer je nastavlil progle in zadrge.

Levič mu reče: «Opletaj, koder hočeš, jaz pojdem za teboj!»

Možiček odgovori: «Hôdi ali ne hôdi, kakor se ti zdi.»

Skoro potem se levič zamota v zadrgo, ki mu tako zažanje prednje noge, da ne more prestopiti. Zatorej zavpije, kolikor more: «Možiček, na pomoč!»

Možiček vpraša: «Kaj ti je?»

Levič odgovori: «Kaj si vem, kaj mi je tako zvezalo prednje noge, da se ne morem nikamor geniti. Pomozi mi, prosim te!»

Možiček reče: «Prisegel sem, da se te ne dotaknem, dokler ne bodeva pri levu, tvojem očetu. Ne morem ti pomoči.»

Levič je ob samih zadnjih nogah skakucal, kakor je vedel in znal. A skoro potem se je ujel v drugo zanko za zadnje noge, da se zopet ni mogel prestopiti in je zavpil: «Možiček, na pomoč!»

Možiček vpraša: «Kaj ti je zopet, da vedno kričiš?»

Levič odgovori: «Kaj si vem, kaj mi je zvezalo tudi zadnje noge tako na tesno, da se morem zdaj še menj geniti, negoli prej.»

A možiček useka v grmu kol ter začne leviča krepko udrihati.

Razumevši, da je ujet, zaprosi levič: «Možiček moj ljubi! Ne tolci po glavi, ni po hrbtu, ni po rebrih, nego tepi me po ušesih, ki so bila gluha mojega roditelja prepovedi, ne k tebi hoditi, da me ne ujameš, ker si zvit kakor ovnov rog; nabijaj me tudi po srci, ki je preziralo očetove besede, kadar je dejal: Kesal se bodeš, ako nočeš poslušati!»

Možičku se je to pristojno zdelo, in zato je mahal po ušesih in po srci, dokler ga ni potolkel.

Zadnje levičeve besede so bile:

«Tako bodi vsakomur, kdor presluša roditelja!»

Fr. Levstik.

Volčja prisega.

(Slov. národna.)

Kmet je zasačil v hlevu predrznega gladuha volka, baš ko mu je davil najlepša jagnjeta. Hitro zaloputne vrata in ujame požeruha. Že vzdigne debelo batino, da bi udaril usiljenca po čepinji, kar se oglasi volčja para in milo prosi, rekoč: «O ljubi, zlati moj kmet, bodi veñder usmiljen z menoj, saj veš, da me je le glad prignal v tvoj hlev. Prosim te, izpusti me, in obetam ti danes, da nikdar več ne pridem v hlev — da, zaklinjam se slovesno, da bodem odslej živel le ob ribjem mesu, vse druge živali pa me bodo odslej varne.»

Kmetu se volk usmili, sosebnó pa mu je po godu njegov obet, prizanese mu ter ga izpusti. Oslobojeni volk misli oditi naravnost proti gošči. Ali ko hiti skozi kmetov dvor, ugleda v gnojnici valjajoče se mlade pujske. Povedé se mu sline po njih, in kakor bi trenil, popade jedno prase.

«Hudobnež!» kriči za njim kmet ves razjarjen, «toliko tedaj velja tvoja prisega?»

«Ne zameri, kmet moj dragi, mislil sem, da so ribe, ker so plavale po luži,» reče porogljivo volk ter mu odteče izpred očíj.

Nauk: Stara navada je železna klada.

Ant. Kosí.

Vola in oje.

(Ezopova.)

Vprežena vola vlečeta voz; oje se pa pritoži, da preveč trpi in vola krega in zmerja, da sta mu nehvaležna, ker ju je prej, dokler je še raslo, redilo s svojimi vejami.

«Ali je to po pravici,» pravita mu vola, «da naju dolžiš nehvaležnosti? Ker naju vidiš, da vzdihujeva od teže in vidiš kako neusmiljeno naju tepó, da komaj sopeva, ko vlečeva tebe in voz, moglo bi vender spoznati, da delava to prisiljena.»

Ne jezi se nanj, kdor ti neradovoljno stori kaj zopernega.

Fr. Metelko.

Zakaj sovraži pes zajca?

V davnem, davnem času je bilo na svetu vse prijetneje negoli danes. Takrat so celó živali raznovrstnih plemen živele mirno in zložno.

Pripeti se, da nastane silno huda zima. Da si ogrejejo otrple ude, zanetijo skupno psi in zajci ogenj na parobji velikega gozda. Tu se prijetno pomenkujejo, kako je bilo nekđaj in kako utegne še vse priti, kakor je to v obče še zdaj navada tudi pri nas ljudeh, kadar sedimo pri gorki peči. V družbi je bil tudi zajec, katerega ta pogovor ni kaj zanimal; zdelo se mu je vse predolgočasno. Misli in misli, kako bi si kratil čas, no naposled mu šine prav neumna misel v glavo. Smuče in suče se okoli psa in predno se ta zave, porine ga nagajivec v ogenj, da si siromak osmódi vse štiri noge — od tistega časa imajo psi gole podplate. Dolgopeti zajec je sicer tudi še obdržal na stopalih kosmate noge, a nakopal si je zaradi neprijetne šale večno sovrašтво pasjega rodu.

Skrivati se mora po hostah in brlogih, a to mu malo koristi, ker ga psi zasledujejo in preganjajo, dokler ga ne privedó pred pogubonosno lovčevó puško.

Varuj se, da si ne nakoplješ sovrašтва ónih, ki so močnejši od tebe!

I. Medic.

Kuna in golob.

Kuna se je ujela v nastavljeno železje. Strašne muke je trpela, in ker se je bala bližnje smrti, bile so ji bolečine še večje.

To videč, hiti mlad golobček k materi ter vpije: «Veseliva se, mati, veseliva — najinemu sovražniku se bliža zadnja ura! Idiva, da se še nekoliko pošaliva ž njim in se veseliva njegove nesreče!»

«Sram te bodi!» reče starka, «zasramovati nesrečnika, naj si nam je še tolik sovražnik, kaže hudobno srce, in njegov zasramovalec je vreden, da tudi njega zadene jednaka nesreča.»

Po Meissnerji A. Kosi.

Divja koza in vinska trta.

Divja koza, pregnana po lovcih, zatekla se je v vinograd ter skrila ondu za širokim listjem vinske trte. In res je bila tako srečna, da je preganjalci niso zapazili.

Ali ko je menila, da je že ušla nevarnosti, spravila se je na trsje ter obirala in hrustala listje, ki jo je skrivalo in obvarovalo smrti. A jeden izmed lovcev, ki je nekoliko zaostal, čul je šumenje v trsji, zapazil kozo in jo ustrelil.

Predno je poginila, vzdihnila je, kesaje se nehvaležnega svojega ravnanja: «To je pač pravična kazen, ker sem bila svoji rešiteljici toli nehvaležna.»

M.

Zakaj sovražijo svinje pse, psi mačke in mačke miši.

Valjale so se in rile po mastni gnojnici leporajene svinje.

«Dôba našega življenja je prekratka,» oglesi se zdaj najtolstejša svinja, «res je, da nam človek streže po svoji môči, a zakaj in koliko časa? Toliko časa, da nas odebeli in potlej izroči ostremu nožu neusmiljenega klavca. Stvar se mora predrugačiti, a kako?»

In zberó se svinje v posvetovanje. Ugibajo in ugibajo, kako bi se dalo pomagati, a vse ugibanje je zaman. Naposled se oglesi zopet gôri omenjena, dobro rejena svinja, ki ni samo najtolstejša, nego tudi najzvitejša izmed vseh, in reče: «Treba je sestaviti tožbo, hudo tožbo zoper človeka in njega brezozirnost. To tožbo ponese najurnejša izmed nas do jezičnega dohtarja, kateri stanuje v mestu več dnij hoda in je menda zelo učen. On zagovarjaj našo pravo, a za plačilo dobi najlepših klobas, jeternih in mesenih.»

Rečeno, storjeno!

Tožba je bila jako obsirna in temeljita; pravijo, da je po prodajalnicah skoro popir pohajal zánjo.

Najurnejša svinja se odpravi na pot. Bil je vroč poleten dan, in svinja, nevajena težavnega pota, pozdravila je veselo po večurni hoji hladno mlako ob cesti. Zarije se do vratú v blato, da si odpočije in ohladi. Mimo pride pes. Kmalu se pomenita od kod in kam, in drage volje se ji ponudi pes, da prevzame nje posel, češ, pot ga véde proti mestu, kjer biva učeni «dohtar».

A tudi psa utruji dolgi pot. Zato léže pod košato drevo, da si odpočije. Sreča ga maček in ga pozdravi. Kmalu se tudi ta dva pogovorita o svojem poslu, katerega sedaj prevzame maček, ker je namenjen naravnost v óno mesto. Pot do mesta je bil še zdaj tako dolg, da je moral maček prenočiti nekje v skednji. Léže k počitku, a prej še spravi tisto svinjsko tožbo na varen kraj. Ali kaj se zgodi? Izteknile so jo radovedne in požrešne miši, vohale od vseh stranij ter jo naposled glodale in trgale, da je bilo veselje.

Vse trudapolno in mučno delo nezadovoljnih svinj je bilo v kratkem času uničeno.

Ker je morala že omenjena tolsta in zvijačna svinja v ravno istem času pod klavčev nož in ostale svinje niso bile tako učene, da bi sestavile drugo tožbo, ostala je dôba svinjskega življenja še vedno tako kratka kakor poprej.

Iz sovraštva pa so napovedale svinje malomarnemu psu vojsko, a ta zopet mački, mačka pa sevéda mišim, in to sovraštvo traja že dolgo dolgo časa in menda tudi ne pristane nikoli.

Nauk: Opravi vsako delo sam in o pravem času!

I. Medié.

Krava, koza, ovca in lev.

Z mogotci zveza ni nikoli zanesljiva.

Krava in koza s potrpežljivo ovco vred sta se zvezali z levom. Ujeli so v gozdu velikega jelena, krasen plen.

Vstal je lev, da bi izvršil delitev.

Napravil je štiri dele in rekel: «Prvi del se spodobi mēni, kralju, drugi tudi mēni, ker sem

najhrabrejši, a tretji pripada tudi mêni kot najmočnejšemu, in kdor se dotakne četrtega deleža, imel bode opraviti z menoj.»

In tako je lev vsega jelena sebi pridržal.

Ph.

Volk in pastirji.

Pastirji so zaklali janjčka in jedli. Prišel je mimo volk in videč jih pri tako dobri južini, dejal je: «No, koliko hrupa in vpitja, ako bi bil jaz to storil.»

Nekateri ljudje radi pozabijo, da ni vsakomur smeti vsega.

Iz «Vrtca».

Osel na strehi.

Gospodar je imel osla. Temu šine nekega dné čudna misel v bučo, da odide na streho.

Ali je bilo to praščanje in pokanje, in opeka je na vse strani letela s strehe.

Ko zasliši gospodar ropot in prasko, priteče z bičem ter udriha po ubogem oslu, da je joj.

«Čemu me tepeš?» vpraša osel začudeno; «opici, ki je včeraj tudi skakala po strehi, pa si se smijal iz vsega grla.»

Ne posnemaj v vsem svojega bližnjika — tebi se utegne marsikaj ponesrečiti, kar se je obneslo njemu.

Anton Kosi.

Oven in jelen.

«Zlata sloboda je pač mnogo vredna,» reče nekega dné rogat oven sam v sebi. «Pač bi moral biti neumen, ko bi ostal še dalje v službi človekovi

in mu dajal toplo svojo volno, on bi me pa zato samo zapiral!»

Na tihem se splazi iz hleva in zbeži v gozd.

«Veséli se z menoj, tovariš!» zakliče nekemu jelenu, ki se je zelo čudil, videč ovna v gošči, «veséli se; zakaj jednako tebi sem v bodoče tudi jaz prost, in v gozdu hočem živeti ter se veseliti zlate slobode.»

«Že prav,» reče jelen mirno, «ali si pa tudi pomislil, kdo te bode hranil in kje bodeš našel zavetja, ko pride ostra zima in sneg pobeli polje in gozd?»

«Na to pa res nisem mislil,» odgovori oven ves preplašen.

Osramočen se vrne v svojo staro službo in služi še sedaj zvesto dobrega svojega gospodarja.

Ne išči si slobode, če ti ne koristi in te le pahá v pogubo!

Anton Kosi.

Vol in jelen.

Počasni vol in hitri jelen sta se pasla zunaj na livadi.

«Ako nas napade medved,» reče vol, «branila se bodeva oba skupaj; z zložnimi močmi ga premagava!»

«Delaj, kar hočeš!» odgovori mu jelen, «jaz ne vém, zakaj bi se boril z močnim medvedom, ker lahko ubežim.»

I. B.

Koza in lev.

Na strmi pečini je stala koza in gledala v dolino. Lev jo vidi in ji reče: «Ljuba moja, pojdi tukaj-le doli na lepo zeleno trato. Tukaj rasto najboljše trave in najsočnejša zelišča, a tam gôri

je zgolj pesek in kamenje, pa bodeš morala poginiti od gladú.»

«Prav lepo te zahvaljam za ponudbo,» reče koza, dobro vedoča, kaj namerja lev. «Tebi je le za moje meso, a do mojega gladú ti je malo. Tukaj gôri sem varna tvoježa žrela, ko bi pa šla doli k tebi, kmalu bi bilo po meni.»

Vsakomur nikar ne zaupaj!

Iz «Vrtca».

Zakaj sovražijo psi lisico, mačko in zajca?

Pes, ki je čuval hišo svojega gospodarja, govoril je lepega poletnega večera sam v sebi: «V tako lepi noči je pač dolgočasno sedeti pred hišo in jo čuvati. Danes gotovo ne bode tatu v hišo, zatorej je bolje, da grem ob mesečni svetlobi nekoliko pogledat po svetu.»

Ne pomišlja se dolgo, kam bi šel; hitro steče po bližnjem travniku proti gozdu in ondu veselo zalaja. Ko mu iz gozda odmeva njegov glas, misli si, da ga nekdo oponaša in mu tako nagaja.

«Grem gledat, kdo me neki oponaša,» reče sam v sebi in hiti s travnika v gozd.

Takoj pod prvim grmom najde spečega zajca. «Ali si me ti oponašal?» zadere se pes nánj.

«Ne, jaz ne! Sladko sem spal in sanjal o lepej zelnati glavi, ki sem jo hotel ravno v zelniku jesti, a ti si me prebudil,» odvrne mu zajec.

Pes hiti nejevoljen dalje in pride do mačke, katero tudi vpraša: «Ali si me ti oponašala?»

Mačka mu odgovori: «Kaj ti pride na um! Ali misliš, da nimam drugega dela? Prežala sem ob gozdnem robu na lepo miško, a ti si mi jo prepodil. To ni bilo lepo od tebe!»

Kipeč od jeze hiti pes dalje po gozdu ter najde lisico. Tudi njo vpraša, ali ga je oponašala.

«Preveč te imam rada, ljubček moj,» odgovori mu lisica priliznjeno, «da bi se upala kaj takega; mislim pa, da te je oponašal jazbec, ki tiči ondu v jazbini pod hrastom.»

Naglo skoči pes pred jazbino in glasno zalaja. Ker ne dobi odgovora, stopi pred luknjo, ki pa ni jazbečeva, nego lisičja, in tu ga zgrabi za nogo past, nastavljena lisici.

To videč, smeje se mu lisica od veselja ter pokliče mačko in zajca, rekoč: «Zdaj idita z menoj, gremo krast; čuvarja in izdajalca našega se nam ni treba bati, ker cvili ondu pred mojo luknjo, zgrabljen v meni nastavljeno past; nocoj si izberemo, kar nam najboljše diši.»

Šli so premim* pótem v gospodarjevo hišo, čegar pes je bil vjet.

Kmalu se vrnejo. Lisica si prinese najlepšo kokoš, mačka iz kuhinje najdaljšo klobaso, a zajec z zelnika najlepšo zelnato glavo.

S tem plenom obstopijo vsi trije ujetega psa. Lisica izpusti kokoš na tla in poučuje ubogega psa tako-le: «Ako bi bil storil svojo dolžnost, vse to bi se ne bilo zgodilo, a sedaj moraš trpeti bolečino in sramoto, tvoj gospodar pa še po vrhu veliko škodo. Ostani čuvar in bodi zvest gospodarju svojemu!» To rekši pobegne s svojo družbo daleč skozi gozd.

Šele proti jutru si pes siloma izvije nogo iz pasti in krvaveč prikrevsa domov.

Gospodar ga je kaznoval zaradi kvare, ki se mu je naredila po noči zbok njegove nezvestobe.

* Premim = ravnim.

Siromak pes ni svojemu gospodarju ničesar povedal o tem, kar se mu je dogodilo ponoči, a povedal je óni dogodek vsem drugim psom v sva-rilen nauk.

Ljudje pravijo, da so od tistega časa psi mnogo zvestejši svojim gospodarjem, negoli so bili prej ter da so lisicam, mačkam in zajcem največji so-vražniki.

Roza Kosova.

Polž in lisica.

(Slov. národna.)

«Oj, kako počasen si ti, polž; ako bodeš lazil tako počasi, žive svoje dni ne prideš iz mesta,» reče nekega dné z zaničljivim glasom lisica polžu.

«Jaz počasen?» začudi se polž. «Koliko staviva, da pritečem prej na vrh ónega hriba, nego-li ti?»

«Stavila ne bodeva, ker itak ti izgubiš stavo, a poskusiti vender hočeva, da ti pokažem, kako brezpameten širokoustnež si. Poskusiva torej!»

Polž se v tem hitro prime s slinavim svojim podplatom lisičjega repa. Lisica teče, kolikor more. Na vrh hriba dospevši, obrne se v dol in zakliče:

«Kje pa si polž? Jaz sem že na vrhu!»

«O, strijna, kako dolgo te že pričakujem!» oglesi se sedaj za njenim hrbtom polž, ki se je baš spustil z repa.

Tudi največjega prevejanca je móči prekaniti.

Zap. A. K — i.

Pajek in muha.

Pajek je pridno predel svojo mrežo; kar je pribrnela muha in ga pokregala: «Kdo ti je rekel, da zavešaš ravno cesto z nesrečno svojo mrežo?»

Ceste morajo biti proste in ravnih potov nimaš pravice zapletati.»

Pajek odgovori: «Stvarnik me je naučil mreže presti; v njegovi šoli sem se privadil zapletati ravna pota.»

Muha pravi: «Ker si se naučil v šoli stvarjenja tako modro presti, prosim, nauči me, da bodem tudi jaz znala kaj modrega.»

«Prav rad ti povem, samo dobro pomni moje nauke! Kdor hoče prav srečno živeti, mora imeti modro glavo in zlahtno srce. Dobro glej, kamor prideš, da ne zajdeš v zanjke; očij nikoli ne zatisni: to je moj prvi nauk. Drugi nauk je: Varno hodi in dobro glej, kamor stopiš. Kdor je moder, modro hodi, bedak za bedakom blodi. Le za pogledom stopaj noga, ne pa oko za nogo, kadar že osiviš. Tretji in najpotrebnejši nauk bodi: Čim varneje se ti zdi, tem bolj se varuj; več ko se ti obeta, menj se zanašaj. Kdor je moder, varuje se nesreče in se ji modro izogne; bedak brez skrbi stopi in v nesrečo lopi ter si ne vé več pomagati. Torej slušaj me in varno letaj, dobro poglej, kamor vtakneš noge; pomisli, predno sedeš. Moje mreže so brez-pametnim letavkam, moje zanjke bedakom nastavljene; moja preja je samo neumnežem nevarna.»

Muha dobro posluša, čudi se naukom in jih hvali rekoč: «Pač lepo, lepo si mi povedal. Take pridige pa še nisem čula.»

Pajek pa odgovori: «Nauke samo poslušati in hvaliti še ni dovolj; treba jih je tudi izpolnjevati.»

Muha ga lepo zahvali in se poslovi; toda hitro pozabi dobre svete. Urno se suče, leta in smuče, kakor prej od kraja do kraja, dokler se ne ujame v mrežo.

Pajak mrežo potegne, muha se pa jezi in kuha srd do grozovitneža, ki ji podrobi kosti, rekoč: «Saj sem ti pravil in te učil, pa me nisi hotela slušati. Sedaj poskušaš sama, kar nisi verjela drugim.»

Pajak muho obsodi in jo požre. A. M. Slomšek.

Mlada muha.

Mlada muha je sedela z materjo na ognjišči, ne daleč od kotla, v katerem je vreła voda.

Stara muha se odpravlja z doma, poslovi se od hčerke in zapretí, naj nikar ne gre s svojega mesta.

«In zakaj bi ne smela tega, matuška?»* vpraša radovedna hčerka.

Starka odgovori: «Bojim se, da bi ne zletela h kotlu.»

«No, zakaj pa to?»

«Padlo bi vánj in utonila.»

«Kako neki bi bilo to mogoče?»

«Vzgleda ti ne morem pokazati, ali videla še nisem nikoli poletajoče muhe k takemu kotlu, da bi ne padla vánj in ne utonila.»

To izgovorivši, stara muha odleti po svojih opravilih. Hčerka pa govori sama v sebi: «Kako čudni so stari! Vsake stvarce se bojé. Zakaj mi vender ne dovoli nedolžnega veselja, da bi neko-likokrat zletela nad vrelo vodo v kotlu? Pametna sem že toliko, da se čuvam. Govôri matuška, kar hoče, jaz vender letim nad kotel; videli bodemo, ali res padem vánj!»

* Matuška = mati ali majka.

Toliko da zleti h kotlu, že jo omoti soparica; mlada muha pade v vrelo vodo in se skuha.

Kdor roditeljev ne sluša, nikoli ne odide nesreči.

Iz ruščine podomačil I. V—v.

Grilče in mravljice.

Svoje dni je bila o žetvi velika vročina. Grilče (poljski muren) sladko počiva v senci, čivka in poje; mravljica pa privleče težko zrno mimo njega, trudi se in ga iz težka spravlja dalje.

Grilčetu se mravljica usmili; reče ji: «Joj, joj, kaj pa se ti je treba toliko pehati v taki vročini? Zdaj je senca tako prijetna, ker nam daje hladek, ti pa komaraš po solnci; toliko da se ne ugonobiš! Glej, kako sem v senci dobre volje! Ohladi se pri meni, dokler ne mine vročina.»

Skrbna mravljica mu odgovori: «Vsako delo ima svoj čas, in vsaka reč pod solncem mine. Kdor jo zamudi, nazaj je več ni. Potreba je nabirati in iskati, dokler kaj najdem; kadar že ni kaj najti, iskala bi zastonj. Kadar pritisne sila, tudi je prepozno pobirati. Prijatelj moj, ne zabi, da nam le o žetvi dobri Stvarnik daje najti dovolj živeža; zato moram delati in se truditi, da se preskrbim za zimo. Pozimi bo hladek in čas za počivanje in za uživanje, kar si naberem poleti. Le glej, ti leni grilec, ki poleti prepevaš po senci, da po zimi ne boš jokal od gladu. Zamuda je rada huda in se ne dá popraviti. Kdor za prihodnje dni ne skrbi, vreden ni, da bi živel dolgo zdrav in vesel. Še jedno ti bom povedala. Pomisli, kako pridna je zemlja, ki nas redi. Neprestano tekó vrelci, potoki in reke. Kakor solnce

teče, daje nam mati zemlja živeža. Pozimi pripravlja, kar obrodi po leti. Vinska trta, sadunosno drevje nam dolgo prej zelení, nego žlahtni sad dozori. Vse se mora pripraviti, tebe pa kar nič ne skrbi, ob čem boš živel v prihodnje? Misliš li, da je zadosti, ako imaš sedaj živeža? Tudi za prihodnjost je treba skrbeti in delati. Kar je minilo, to ni več naše; kar je sedanje, leti mimo, le prihodnje nas še počaka, ako se na prihod pripravimo.»

Grilče se sramuje in prosi mravljico: «Priateljica, povej mi, kako se prav poskrbi za prihodnjost?»

Mravlja mu odgovori: «Po pameti nabiraj takih rečij, ki so kaj vredne; lepo jih hrani, da se ti ne pokvarijo. Potem boš lahko dolgo počival in veselo užival, kar si nabral po kratkem trudu.»

Tako mu pove mravljica in leze s svojim zrnom domov.

A. M. Slomšek.

Mačka, stara miš in mlada miška.

Mačka, ki je gledala v mišjo luknjico, vabila je mlado miško s sladkimi besedami k sebi. «Pridi k meni, lepa miška, sladko te poljubim. Nikar se ne boj mojih brkov, nič se ti ne zgodi!»

Že je mislila neizkušena miška zapustiti luknjo ter slušati dobrikavo in zvito mačko. Ali njena mati, stara miš, ki je dobro poznala hudobno prilizovalko, prepovedala ji je strogo, da bi se približala mački.

Za nekoliko dnij pride mačka zopet k mišji luknji. Zopet jo z lepimi besedami vabi k sebi.

Miška, pozabivši opomine dobre svoje matere, prileze iz luknje, a v tem trenutku je že tudi v ostrih krempljih grabljive tatice.

«Joj,» vzdihovala je in ječala, «pridi mi na pomoč, zlata mamka moja, da me mačka ne zadavi!»

Ali stara miš ji odgovarja iz luknje: «Ko bi bila slušala moje besede, bila bi sedaj pri meni, a ne v krempljih neusmiljene mačke!»

Kdor ne sluša, tepe ga nadloga.

Iz hrvaščine preložil A. Kosi.

Modra miška.

Miška prileze iz luknjice in ugleda nastavljeno past.

«Oho!» pravi, «vidiš jo past! Zviti ljudje nastavijo dve deščici; na gorenjo naložé kamenja, sredi med deščicama pa nataknejo kos slanine, da bi miška slanino okusila, izprožila past in se ujela. Ali miši smo modrejše nego ljudje. Me dobro poznamo take zvijače. Ne boste me ujeli, ne!»

«Ali povohati,» pravi dalje, «povohati pa dobro slanino vender-le smem. Nosek še ne more izprožiti pasti. Slanino pa kaj rada duham.»

Miška smukne v past in prav rahlo povoha slanino. Past je prav mehko nastavljena, in ko se miška slanine dotakne, lop! past zagrmi, in miška mrtva leži.

Kdor nevarnost ljubi, ta se pogubi.

Po Grimmu.

Dva osla.

Potovala sta dva osla; jeden je bil obložen z denarjem, drugi z žitom. Ko prideta v gozd, skočijo razbojniki prédnju in strašno natepavajo osla, z denarjem obloženega, ter mu pokradejo ves denar.

Ko odidejo, ozrè se zbiti in okradeni osel na svojega tovariša, kateremu niso storili ničesar, in mu reče:

«Prijatelj! Ali tebe niso otolkli in okradli?»

«Ne, kaj hočejo z žitom, ko so tebi denar vzeli? Vidiš, prijatelj, na vso moč si nadlegoval gospodarja, da hočeš nesti denar, in radi dragocenega svojega bremena si bil prevzet. Ne bodi tedaj žalosten, ako so ti dali razbojniki nekoliko plačila za tvojo prevzetnost.»

Kdor se povišuje, tega ponižajo.

Poslovenil I. B.

Volk in pes.

Od lakote oslabel volk pobegne iz gozda in sreča debelega mesarskega psa. Précej ko ga ugleda, misli ga zgrabit, ali ko volk vidi, da je pes velik, dobro rejen in tudi gotovo zelo močen, premisli se in stopi ponižno k psu ter mu reče:

«Glej me ubožca, kako sem suh! Povej mi, prijatelj, kaj mi je storiti, da se zredim tako kakor ti?»

«Nič drugega ne, prijatelj, kakor zapusti gozd, ker pri svoji prostosti bodeš imel zmirom prazen želodec. Mi živimo bolje, ker redno delamo in dobro jemo.»

Volku je to neizrecno po volji, zato reče psu: «Prijatelj! S tabo pojdem služiti.» Ali v tem zapazi na pasjem vratu železni ovratnik. «Kaj pa imaš tu na vratu?»

«O, nič posebnega,» odgovori pes, «kadar ravno nimam dela, priveže me gospodar na verigo.»

«Kaj — na verigo?» začudi se volk; «prijatelj, vrnem se rajši v svoj brlog in sem v prostosti lačen nego v sužnosti sit.»

«Volk, motiš se, brez redú ni prave prostosti.»

Iz nemščine preložil I. B.

Tele in pes.

«Poigrajva se nekoliko,» reče domačemu psu Sultanu mlado tele, ki je prišlo ravno iz hleva.

Sultan je bil s tem zadovoljen in igra se prične.

Tele poskakuje, a Sultan je mora loviti. Pri tem pa se izpozabi ter prime tele z ostrimi zobmi nekolikokrat premočno za zadnje noge.

Tele mu reče nejevoljno in užaljeno: «S teboj se nečem več igrati, ker ne umeješ nobene šale, rajši se igram samo!»

Mnogokrat se nedolžna šala naposled venderle izpremeni v resnico.

Ant. Kosi.

Osel in koza.

Nekdo je redil osla in kozo skupaj. Koza pa je oslu zavidala njegovo klajo; zato mu je rekla, da se vsega potre z vsakdanjo vožnjo in nošo. Svetuje mu, naj se obložen nalašč meče na tla, kakor bi ga božjast metala. Potlej bo pa živel brez dela.

Oslasti osel ji verjame. Ko nekdanj močno obložen težko nese, telebne v jamo in se tako pobije, da obleži na pol mrtev. Gospodar ročno pošlje po zdravnika.

Ko zdravnik ogleda bolnega osla, zapiše mu to-le zdravilo: «Kozja pluča razsekajte na drobno in jih dajte oslu užiti. To mu précej pomaga.»

Gospodar brez odloga zakolje kozo, in osel res kmalu ozdravi.

Sam v jamo pade, kdor jo drugim koplje.

Iz Praprotnikovega «Spisja».

Mlada koza in volk.

Stara koza je šla na pašo. Pri odhodu zapove svoji kozičici, da ne sme nikomur odpreti vrat, dokler se ona ne vrne. Toliko, da odide starka, že potrka volk na vrata in kliče z glasom stare koze: «Odpri mi vrata!» Ali mlada koza, spomnivši se povelja svoje matere, pogleda skozi okno in ugleda volka.

«Ne bom ti odprla vrat ne; zakaj, dasi govoriš z glasom moje matere, poznam te, da si volk, in da mi ne želiš nič dobrega.»

Kdor rad sluša nauke svojih roditeljev, ne tepe ga nadloga.

Iz Miklošičeve «Začetnice».

Pes in petelin.

Pes in petelin se sprijaznita in potujeta skupaj. Ko pride večer, pogovorita se tako, da prenoči petelin na drevesci, pes pa spodaj v otlini. Ko pa zapoje petelin po svoji navadi ponoči, vzbudi se lisica, priteče in ga prosi, da bi skočil z drevesa, ker bi ga rada počastila in objela radi njega prijetnega glasu.

Petelin ji odgovori: «Vratarja imam spodaj; dokler se ne oglasiš pri njem, ne smem z drevesa.»

Lisica ne premisli teh besed, stopi bliže k drevesu in zalaja. Pes se vzbudi, plane na lisico in jo raztrga.

Kdor zvito ravna, kmalu se kesa.

And. Praprotnik.

Konj in bik.

Na čilem konji je sedel in jahal drzen deček. Kakor veter je letela dobrosrčna žival s slabotnim jahačem.

«Ali si pač neumen,» reče bik konju, «da se daš voditi in vladati po tako majhnem otroku?»

«Zakaj neumen?» vpraša konj, «ali bi bilo morda častno, ako bi slabega dečka vrgel raz sebe?»

— Po Lessingu A. K.

Mravlji, krokar in lovec.

Dve mravlji sta glodali jabolkov obrezek. Kar prileti krokar in požre jedno mravljo. To drugo zeló užali, zato se sklene osvetiti.* Ko se krokar zopet dvigne v zrak, ustrelí ga lovec, in ranjen pade na tla. To vidi mravlja. Urno steče nánj in ga prav neusmiljeno pika ter izpušča svoj žgoči sok nánj.

Krokar jo milo prosi: «O ljuba mravlja, ne bodi vender tako neusmiljena in pusti me vsaj v miru umreti.»

Ali ona mu odgovori: «Krokar, ti si mi umoril sestrico, zato je treba, da te kaznujem.»

In sedaj ga pika še huje nego prej. Krokar trpi in umira. Na to se približa lovec, ki je ustrelil krokarja. Pobere ga, dene ga z mravljo vred v torbo in se napoti proti domu. S potoma se posreči mravlji, da uide iz torbe. Leze in leze po lovčevi obleki in prileze naposled lovcu na roko.

Lovec jo prime ter pravi: «Oj, ti nesramna mravlja, za to predrznost te je treba kaznovati.»

To rekši jo vrže na tla ter jo pohodi. To je bila kazen za nje osveto.

Jos. Ciperle.

* Osvetiti = maščevati.

Rjavi hrošč in zlata minica.*

Na vrtnici sta sedela rjavi hrošč in zlata minica ter objedala cvetje.

«Prijatelj!» začne minica, zelo ponosna na svojo lepoto, «mene je res sram, da se družim s teboj. Le poglej moj svetli zlatozelenkasti plašček, kako lepo izpreminja na solnci svojo barvo! In život moj, kako je lepo ploščat, ti si pa tako grd in trebušast! Glej, da se skoro pobereš od mene.»

«Prevzetnica! Ne bahaj se preveč z lepoto svojo,» odvrne hrošč. «Tvoje pokrovke niso mnogo lepše od mojih, in spodnja stran tvojega života je bakrena. Tudi rasti nisi vitkejše nego jaz.»

«Kaj beseduješ o bakru?» zadere se na to minica vsa razjarjena. «Ali niso moja krila zlata? Takoj se poberi od mene, saj si slišal, da te ne maram.»

Ker hrošča ni volja slušati minice, skoči ta vsa razkačena v rjavca, in hrošča se sprimeta. V tem hudem boji pa izgubita ravnotežje in padeta na tla. A tudi tukaj se še ne izpustita.

Domači petelin, ki je ravno korakal tamkaj, poslušal je vse pričkanje, skočil k njima in ju pohrustal. To je bil konec vsemu prepiru.

Nauk: Kjer se dva prepirata, ondu ima navadno tretji dobiček.

A. K—i.

Medved pri bučelah.

(Slov. národná.)

Tik gozda je stal bučelnjak. Prijetni duh strdi je izvabil iz gošče sladkosnednega medveda. «Dolg čas mi je,» prične kosmatinec bučelam, «pustite me

* Zlata minica je okoli 2 cm dolg, zlatozelen hrošč, ki živi na cvetnih delih raznih rastlin.

nekoliko v svoji družbi; miren bodem in vam ne bodem storil ničesar.» — Bučele privolijo.

Medved se spravi pred bučelnjak, dene žalosten težko svojo glavo na prednje čape ter skrivaj ogleduje panje, voha — in sline se mu cedé po sladki jedi.

Naposled, ko se ne more več upirati, splazi se tiho k prvemu panju ter liže okrog žrela.

To videč, piči ga neka bučelica hitro v jezik.

Medved zarjove ter zbeži kakor besen nazaj v gozd. Jezik pa mu čimdalje bolj oteka, in ker misli kosmatinec, da se mu bliža že zadnja ura, vzdihuje in stoka v jednomer:

«Oh sladka strd,
A bridka smrt!»

Toda umrl ni, ampak zopet ozdravel.

Nekega dne ga mika in zopet vabi sladka strd. Na tihem se priklati iz gozda k ulnjaku, približa se panju ter voha okrog žrela, da bi lizal sladko strd.

Bučelam pa je to dovolj. Zaprásé se mu v glavo ter ga s svojim pikanjem oslepé.

S strašnimi bolečinami pobegne nazaj v goščo. Sreča ga strijna lisica.

«Prijatelj! Kaj pa ti je izteknilo oči?» vpraša ga.

«Sladnost, sladnost!» stoka medved.

Ali ni temu brezpametnemu medvedu podoben marsikdo, ki ne pomisli, da je brez uzde strast gotova propast?

Zap. A. Kosi.

Pajek in miška.

Miška razvajena sladkih rečij, letala je rada sladkote iskat. Suho zrnje ji ni več dišalo, za skorjico kruha ni marala; mikala jo je le sladka smetana in mleko.

Vse kote preišče, vse sklede poliže in piskre iztakne, poslednjič ovoha košček slanine, katera je nastavljena v lonci.

Veselo poskoči in se prekucne v lonec, ali iz lonca ne more nazaj, in dobra slanina ji več ne diši.

Vsa plaha skače po temnem lonci, plazi se po vseh krajih, pa ne more iz smrtne globočine.

«Oh, nesrečna sladkosnednost!» vzdihuje milo, «kam si me zavédla! Lahko je priti v nesrečo, težko uiti iz nesreče; meni pa sedaj celó nemogoče!»

Tako se kesa miška svoje željčnosti in trepetaje čepi v kotu.

Z visokega stropa prileze velik pajek po svoji niti k miški v lonec in séde počasi na dno temnega lonca.

«Dobro došel, blagi prijatelj!» pozdravi ga miška, «imela bom vsaj tovariša svoje nesreče, in lože trpela svojo revo, ako sva dva.»

«Ne bo dal,» veli pajek miški. «Taki neumnici, kakor si ti, ne bodem tovariš. Jaz nisem izgubil pota iz lonca kakor ti. Le počijem si in zopet pojdem, od koder sem prišel. Ti si zapustila pravi pot; prav ti je, če zato izgubiš glavo. Kdor ne pomisli, kam gre, ne vé nazaj, in ujame samega sebe, kakor si se ti.»

Pajek se nato vzdigne in se potegne ravno po tisti niti iz lonca na strop, po kateri je prišel.

Kakor ujeti miški, godi se mladini, ki se razvadi v mladih letih.

Sladkún in tat sta si brata, in nesreča je njiju tovarišica.

A. M. Slomšek.

Žaba in mravlja.

«Oh, kako mi je dolg čas,» rekla je mimogredoči mravlji žaba, ki se je solnčila in zevala ob mlaki.

«Lahko ti je dolg čas, ker samo lenariš in pohajaš brez vsega dela. Poišči si dela, in izvestno ne bodeš tožila o dolgem času. Mene nikdar ne lomi dolg čas: od ranega jutra do poznega večera imam dovolj opravka. Vender sem srečna, vesela in zadovoljna. Lenivka, stóri tudi ti tako!

Delo slajša življenje.

Ant. K.

Hrošč grobar in podzemeljski črv.

«Res čuden ukus in dober želodec imaš, prijatelj, da moreš tako sladno jesti črno in nesnažno prst,» tako nagovori hrošč grobar črva, ki je ravno prilezel iz zemlje.

Črv ne odgovori ničesar, grobar se pa zarije v smrdečega krta, ležečega na travniku in se ondu prav dobro gostí z mrhovino.

Smešno bi bilo, prepirati se radi ukusa, zakaj ta je pri različnih osebah tudi različen.

Ant. Kosi.

Mlada bučelica.

«Kako neumne smo pač me bučele,» reče mlada bučelica svoji materi. «Vse poletje se trudimo in nabiramo sladko strd, in vse to za ljudi, kateri se potem gosté ž njo. Kakšno plačilo imamo za svoj trud?»

«Žlobudravka!» zavrne jo mati nejevoljna, «ali moramo gledati pri delu vedno le na plačilo in na priznanje? Ali ni pošteno delo samo na sebi že najlepše plačilo?»

Nauk: Stori, kar veš, da je prav, in nič ti ne bodi do tega, kar mislijo in govoré drugi ljudje o tebi.

Iz nemščine preložil A. K.

Polž in kobilica.

Kobilica je srečala polža. «No, prijatelj polž, hitreje, hitreje!» reče mu, «sicer ves svoj živi dan ne prideš dalje.»

«Tudi počasi se pride daleč,» odgovori ji počasni polž.

«Hahaha!» smeje se prevzetna kobilica, «kdor ima moč in tako gibčno teló, kakor jaz, lahko pride v enem trenutku tako daleč, kakor ti mesec dni.»

To rekši se kobilica napne in zažene izpred počasnega polža.

Ali joj nesreče! Skočila je predaleč in padla v bližnji ribnik, kjer jo je riba požrla.

Prevzetnost vodi v pogubo.

Iz «Vrtca».

Polž in hrošč.

«Ali vidiš, strijc počasnež, kako lepo gugalico sem si napravil,» reče svetel hrošč, sedeč blizu mlake na bilki, s katero se igra veter ter jo ziblje semtertja.

«Oj, kako prijetno je to,» vpije hrošč. «Ti pa lezeš tako počasno in leno po hrapavi drevesni skorji. Pridi k meni!»

Polž zaničevalca niti ne posluhne, ampak nadaljuje mirno svoj pot.

«Ali me slišiš, srtijc počasnež,» zadere se zopet hrošč, «k meni pridi, da se skupaj gugava.»

«Juhé, to je veselje!»

V tem trenutku potegne močen veter, pripogne bilko k tlom in vrže plešočega hrošča v mlako, kjer žalostno utone.

Vse veselje hitro mine, vsaka sreča brž izgine.

A. Kosi.

Pajek in polž.

Srečala sta se nekega dné pajek in polž. Pajek nagovori polža: «Ljubček moj, povej mi vender, kako je mogoče, da ves čas prebivaš v tako majhni in tesni hišici, kakeršno nosiš na hrbtu? Poglej mene! Jaz prebivam v lepih izbah in poslopjih; časih predem svojo pajčevino celó okrog kraljevih prestolov.»

Pohlevno odgovori polž: «Majhna pa moja je hišica, v kateri prebivam!»

M. H.

Mravlja in kobilica.

(Slovenska národna.*)

Mravlja se je trudila vse poletje in si nabirala živež za zimo.** Ali kobilica, katere delo ni veselilo, prepevala je v tem času in se veselila krasnih poletnih dnij.

* Prim. Ciglarjevo pesem «Mravlja s kobilico».

** Tako misli namreč o mravljah preprosto ljudstvo. V resnici pa mravlje ne zbirajo za zimo hrane kakor n. pr. bučele, nego prospé brez vse hrane vso zimo. Nekoliko mravelj pa živi samo jedno leto. A. K.

Pevajočo kobilico vpraša pohlevno mravlja: «Kaj pa ti? Ali ne bodeš skrbela za zimo, kaj ne veš, da je časih zima zelo huda in ostra?»

Osorno zavrne mravljo kobilica: «Brezumnica, saj ne umeješ tega; poleti se mora prepevati in veselo živeti.»

Pride huda zima. Zemlja je dobila snežno odejo. Živalice, katere so poleti skrbele za živež, uživale so sedaj, kar so si bile nabrale. Le kobilica, ki prej ni hotela ničesar slišati o zimi, sedaj ni vedela, kam bi šla, kje si potolažila hudi glad.

Vsa sestradana, suha in medla se privleče naposled do mravlje in jo milo prosi, naj ji vender podari kaj malega, da se vsaj nekoliko okreпча.

Ali mravlja ne usliši nje prošnje, temveč ji reče: «Jaz podpiram le vredne, lenuhe pa podim. Ker si bila poleti, ko sem se jaz trudila, lena in si samo prepevala, pa sedaj pleši pozimi.»

Da ne bodeš na stare dni trpel potrebe, treba je, da skrbiš v mladosti za starost in pridno delaš.

Kdor ne dela, naj tudi ne jé. Zapisal A. Kosi.

Muhe.

V krčmi, kjer so ravno plesali, živele so muhe prav dobro, pile in jedle, letale pod stropom in poslušale godce. Vsa ta dobrota jim pa še ni bila zadosti. Gredó si iskat večje dobrote, vsaka po svoji glavi. Prva hoče laziti po gladkih tleh. Plesalci se privrté in zmanejo muho. — Druga séde na kupico vina, posrka tri kapljice; omoti se ji in v vinu utone. — Tretja séde celó nekemu gospodu v usta, in ta jo ves jezen izpljune in pohodi. — Žalosten konec nezadovoljnosti!

Nauk: Tako se godi ljudem, ki nimajo nikoli zadosti.

A. M. Slomšek.

Žabi.

V veliki luži na polji je stanovala tolpa žab in žabic. Bilo je vroče poletje, solnce je pripekalo in že več dnij ni padlo kapljice dežja. Luža na polji se je sušila, in nje prebivalci so se morali čimdalje bolj stiskati, kjer je bila kaka globočja jama; prava gneča je bila v žabjem domu.

Ščasoma se posušé tudi najglobočje luknje. Mnogo žab pogine, druge pa si gredó iskat novega stanovanja.

Vsi prašni prideta dve mladi žabici do neke vasi in ugledata globok vodnjak, kakeršnih je več po vaseh. Vesela in nádejpolna skoči mlajša na nizki oklep in veselo zakvaka: «Le urno notri skočiva, sestrice, sicer naju bode konec.»

Že hočeta skočiti v vodnjak, kar zakličé starejša: «Sestrice, stoj! Kaj bi počeli, ko bi se voda posušila tu dóli? Pojdiva dalje, da naju ne premaga izkušnjava.»

In res, mlajša sestrice sluša starejšo, in žalostni skakljata dalje po razpokanih travnikih.

Ali ura otetbe je prišla. Temni oblaki se zberó na nebu, in že oznanja daljni grom nebeškega blagoslova, po katerem vse hrepeni. Že padajo prve kapljice. Blisek pretrga črni oblak, in dež se vlije v gostih curkih.

Ko čez nekaj ur solnčece spet posije skozi meglice, tedaj je vse prerrojeno. Travniki, polja in vrti, vse je zopet oživeló in se okrepčalo, in tudi naši ljubi žabici sta se napili in dobili dosti močí,

da sta se vrnili v domovinsko mlako. Ta je bila zopet polna; stari prebivalci so se sešli, in veselega kvakanja ni bilo ne konca ne kraja.

Pri vsem, kar storiš, misli na konec in ne obupaj, četudi te sila tare.

Fr. Jeriša.

Kača in raca.

Lepo pisana kača je ležala za potokom, gledaje drobne piškúrje (ribe*), kako veselo so skakali na dnu potoka. Onikraj potoka pa kobaca raca in želčno mižurka na kačuro, da bi jo pozobala.

Po malem pa gre kačura z brega v vodo, pridruži se piškurjem in obrača ž njimi, kakor bi bila riba, pa ribico za ribico požre! Raca pa kače željno čaka, da bi plačala hudobi.

Ko se kača rib nasiti in vsa tolsta prileze iz vode, prismeje se ji raca, rekoč: «Ti, neusmiljena tatica, prikradla si se nedolžnim ribicam in se jih našrla; jaz sem pa tebe čakala, da bi mi presita ulti ne mogla. Kakor si ti prej delala z ribicami, tako storim sedaj tudi jaz s teboj. Le notri v moj želodec!»

Raca požré debelo kačo, nam pa podaja dober nauk, kateri velí:

Kakor se posoji, tako se vračuje.

A. M. Slomšek.

Lastovka in ptice.

Neka ptica se je bahala, da dobro vé, zakaj delajo ljudje to ali óno. Nekega dné skliče prav veliko ptic okolo sebe in pravi: «Ljudje vam sejejo

* *Petromizon fluviatilis*. Op. nabirateljeva.

konoplje samo radi tega, da delajo mreže, v katere potem nas lové. Naša dolžnost je tedaj, da prav do čistega pobereмо seme po njivah.

Lastovka, ki je bila tudi pri tem zboru, pravi, da bi bilo po njenih mislih bolje in pametneje, ako bi se gledalo na to, da bi živele ptice s človekom v prijaznosti in v miru.

Ali ta predlog modre lastovke ni bil vzprejet. Zategadelj popustí svoje tovarišice in se napoti k seljanu, kjer prav pridno pobira škodljive žužke po njivah in vrtéh.

Kmalu vidijo ljudje, da je lastovka koristna ptica, pa jo pusté, da si pod hišno streho postavlja svoje gnezdo. A druge ptice so delale ljudem škodo, kjer so le mogle, pa so bile zaradi tega lepe in debele.

Napósled dozori tudi konoplja, in ljudje naredé mreže, v katere polové vsak dan ogromno število ptic.

Ko bi bile pametne in modre, lahko bi bile živele s človekom v miru in prijaznosti.

Iz «Vrtca».

Žaba in vol.

Na livadi blizu močvirja, v katerem je bilo mnogo žab, pasel se je vol.

Vidèč lepega vola, reče žaba svojim tovarišicam: «Takó velika kakor je vol, lahko sem tudi jaz.»

To rekši, napihuje grbasto svojo kožo ter vpraša tovarišice: «Ali sem že tako velika, kakor je vol?»

Tovarišice se ji smejejo in rekó: «Še zmirom si mala žaba, kakeršna si bila prej.»

Še bolj se napenja in zopet vpraša: «Kaj pa zdaj, ali nisem jednaka velikemu volu?»

«Nisi ne!» odgovoré ji druge žabe.

«No, zdaj-le bom,» reče žaba in se še bolj napenja, dokler ne počí.

Napuh spravi v nesrečo.

Iz «Vrtca».

Igrajoči se dečki in žabe.

Dečki so se igrali pri ribniku, v katerem je bilo polno žab, in kadarkoli je katera pomolila glavo iz vode, takoj so zagnali kamen vánjo, da se je uboga žival zdajci zopet skrila v vodo.

«Paglavci!» vikne jim starikava žaba iz vode, «ali ne umejete, da to je, kar je vam zabava in igrača, nam smrt?»

Šaljivcu je šala igrača, a onemu, kogar zadene, večkrat globoka rana, ki se le zacéli težko.

Iz «Vrtca».

Mlade postrvi.

Tri mlade postrvi so bivale s svojo materjo v bistri vodi v kamenitem kotu pod pečevjem; grmovje okrog pečevja je pokrivalo vodo in delalo ribicam senco.

Bilo jim je nekako prežalostno in predolgočasno bivališče.

Malo spodaj pa je solnce lepo sijalo in se ustrijalo po vodi.

«Mati!» dejale so ribice, «zakaj ne plavamo nizdolu, kjer sije ljubo solnce tako prijazno; neprestano tičimo v tem žalostnem kotu. Spodaj bo

drobnejši pesek po duplini in veliko veselje v sijajni vodi!»

Mati pravi ribicam: «Ni vse tako dobro in čedno, kakor se vam dozdeva. Res, da sije tam doli solnce prijazno in je tudi mnogo dobrih črvičkov po pesku, ali ravno pod bregom v otlini stanuje požrešen som, ki požré vsako ribico, katera mu priplava blizu. Ne hodimo torej na nevarni kraj, dasí nas mika!»

Nekega dné gre stara postrv z doma po živež; predno pa se odpravi, ostro naročí ribicam: «Ne hodi mi nobena izpod tega zaraslega skalovja; lepo tiho bodite domá, dokler se ne vrnem!»

Ribice ji obetajo, da bodo doma in da ne bodo lukale izpod kamenja.

Ko pa mati odide, reče za nekoliko časa najstarejša ribica: «Mame tako dolgo ni domov, me pa moramo toliko časa kučati pod tem umazanim kamenjem. Kaj pa je, ako plavamo malo na solnce po vodi? Saj pri nas ni požrešne ribe, ki bi nas požrla.»

Dve mlajši pa nista hoteli, rekoč: «Kaj bi rekla mati, ako bi nas našla zunaj dóma?» «Kaj pa,» pravi starejša, «saj ni matere domá. Mamica nas ne vidi, in kadar se vrne, hitro šinemo pod naše kamenje, predno nas ugleda in zvé, da smo bile zunaj.»

To je izgovorila postrvica in odplavala na solnični prostor, kjer ji je toliko ugajalo, da je tudi mlajše sestre za seboj sklicala.

Srednja ribica hitro potegne za starejšo in veselo igra ž njo po vodi. Najmanjša sestrica pa je slušala mater in ostala doma skrita za kamenjem.

Ko sta se ribici kratkočasili po gladki vodi, pogledala je mlajša po dolnji reki, kako je solnce

lepo sijalo in rekla starejši: «Le poglej, kako veselo in prijetno je tam na obsijani reki!»

Starejša pravi: «Kaj bi pa bilo, če greva dalje; saj se nama ni zgodilo žalega, kar sva šla z doma, dasi nam je mati prepovedala? Le za kratek časek pojdiva; veliki som naju ne bode videl.»

Manjša postrv si pa ne upa; starejša sama splava nizdolu in pleše po sijajnih valovih. Skokoma pa švigne velika ščuka iz globočine nánjo in jo celo požré.

Ko pride stara postrv domov in svoje najstarejše hčerke ne najde žive, zelo žaluje po nji in še ostreje prepové dvema mlajšima, da bi hodili iz kamenitega kota.

Zopet gre z doma, in starejša postrv, katera je že prelomila prepoved materino in pohajala zunaj doma, domisli si zopet, da bi poplesala po sijajnih valovih.

«Pridi tudi ti, sestrica,» reče najmlajši, «plavali bodeva po vrhu in si igrali za kratek čas.»

Mlajša postrvica pa ji odgovori: «Ali si že pozabila, kako je požrla neusmiljena ščuka njino sestrico?»

Starejša pa pravi: «Nikar se ne boj, saj ne greva do tistega globnjaka, v katerem preži požrešna ščuka; varovali se bodeva in ostali bolj zgoraj.»

«Ne!» djala je najmlajša ribica, «ne grem ne, mati je prepovedala, četudi bi ne bilo požrešne ščuke.»

Ribica ne posluša mlajše sestrice, ne meni se za prepoved materino, nego splava iz kota na ravno širino. Igraje in premetujé se ugleda črvička, ki se maje po vodi — kavsne po njem in ga hoče po-

žreti, ali črvič na trnku se zasađi ribici v požiralnik. Naglo bi se rada rešila in se vrnila domov, ali prekanjeni ribič jo drži na vrvi in potegne iz vode, sname jo ter jo potisne v svoj putrh, v katerem nosi ujete ribice.

Po poti domov zapazi stara postrv ribiča od daleč, in strah jo je, da bi ne bil ujel katerega njenih otrok. Potukne se in ko prihiti v svoje skalovje, ji toži najmanjša ribica vsa žalostna, kako se je šla starejša z doma potepat. Stara postrv pa je od te dôbe trikrat bolj ljubila ostalo hčerko, ker jo je slušala tako zvesto.

Deca, tako se godi otrokom, kateri ne slušajo radi svojih roditeljev; peklenski som zapeljivosti jih požre.

A. M. Slomšek.

Ovca in bik.

«Divji in surovi bik,» nagovori ovca bika, ko se paseta skupaj, «ti si z močnimi svojimi rogovi vedno pripravljen za boj. Glej mene, ki sem tako miroljubna in z nobenim orožjem ne pretim sovrážniku.»

«Neumna ovca,» odvrne ji bik osorno, «hvalen sem Stvarniku, ki me je oborožil s tako močnimi rogovi, zakaj, kdor ni vedno pripravljen na boj, ostane trpin vse svoje žive dni, kakor ti.

Iz češčine preložil A. K — i.

Dve vejici.

Dve vejici sta rasli skupaj na drevesi. Prva je bila starejša, druga mlajša. Starejša bi bila rada izpodrinila mlajšo, da bi se lože razprostirala na široko in dolgo. Vender ni nikdar rekla žale besede

sestrici svoji; celo prijazna je bila ž njo, kakor bi jo imela Bogve kako rada; a skrivaj je iskala vedno prilike, kako bi jo izpodrinila.

Za pomladjo je prišlo poletje. Bila je huda suša. Zdaj se misli stara vejica mlajše iznebiti in ji reče: «Sestrica, ker vem, da si želiš požirka vode, spusti se doli v potoček, ki šumi pod nama, da se nekoliko okrepčaš. Jaz se lahko upognem do tál in te vzdignem.»

Mlajša se zanese na svojo prijateljico in skoči v potoček, kjer se okrepča s hladno kapljico.

«Potegni me zdaj gori, prijateljica,» pravi mlajša, ko se je napila vode.

Ali starejša drži ošabno svoje vejice kvišku, in mlajša utone.

Mnogo je takih ljudij, ki se nam delajo prijatelji, dasi iščejo vedno prilike, da bi nas pogubili.

Fr. Šetina.

Hojka in kostanj.

Bilo je rožnega cveta, in kostanjevo drevo je cvetelo v največji svoji lepoti. Vse je bilo v cvetji, belo ko sneg; le semtertjá je lukalo kako zeleno peresce izmed cvetja.

Žalostna je stala hojka blizu kostanja in globoko vzdihovala, kolikorkrat je potegnil veter po njenih temno-zelenih vejah. Dejala je kostanju: «Sosed! Kako si pač lep! Kako slaba sem jaz poleg tebe! Vsak človek se rad ozira po tebi; tvoje cvetje diši daleč na okolo, brez števila bučelic leta po tvojem cvetji in veselo šumljaje nabira strd; tudi ptičica rada prebiva na tvojih vejah. Sama lepota in dragota te je, name se pa nihče ne ozre.»

Tako je hvalila hojka kostanj, ker bi bila rada sama taka.

Kostanj pa ji odvrne: «Sestra! Nikar me ne prehvali, da sem lepši od tebe; hitro mine rožni cvet. Moje cvetje odleti, tudi poletja bode skoro konec; hudi jesenski vetrovi me stresejo, ljudje me otepejo s prekljami, vzamejo mi sadje in listje. Ves gol ostanem brez cvetja in zelenja; nihče me ne bode več cenil. Ti pa stojiš neprestano lepo zeleno oblečena, ravna ko sveča, ne izpremeniš se pozimi in poleti. Dasi ne cveteš, tvoja glava je zmerom opletana z ličnim zelenjem, in v trdi zimi prihajajo radi ljudje po tvoje zelenje za božične jaslice, kadar na meni ni videti nobene lepote. Nikar mi torej ne oponašaj lepote, prav rad bi menjal s teboj.»

Vsakemu stanu je dal Bog dobroto, lepoto, veselje in žalost; vsakdo naj hvali za svoje Boga in naj bode zadovoljen!

A. M. Slomšek.

Sebičnost.

Bučelica pride k trnovemu grmu in ga prosi, da bi si smela nabrati strdi na njem, rekoč: «Dovoli mi, da srkam sladki sok iz tvojega cvetja in si naredim med iz njega.»

«No, to ti že dovolim,» pravi trn, «ako mi obetaš polovico svojega medú.»

«Polovico svojega medú,» odgovori bučelica, «potrebujem za svojo hrano, a polovico ga dam možu, ki mi je sezidal hišico, da me varuje in brani; tedaj vidiš, da nikakor ne morem ustreči tvoji želji.»

Ta pogovor je slišala poleg stoječa jablana. Brž pokliče bučelico, ki je že hotela odleteti, in jo nagovori prav prijazno: «Ljuba bučelica, hodi sem

k meni! Tisoč cvetek bode zaljšalo te dni moje široke in košate veje; nasrkaj se iz njih sladkega soka, kolikor ti ga je drago zastonj in kolikor ga potrebuješ za svoj med.

Hvaležno vzprejme bučelica to prijazno ponudbo, in dokler je še kaj cvetja, prileti vsak dan k jablani, skrbno pa se ogiblje trnja, ki je bilo tolikanj sebično.

Ch. H. Zimmermann.

Sekire in drevje.

Peljali so svoje dni iz kovačnice poln voz sekir skozi dobrovo na semenj. Solnce je sijalo, in drvnice lepo izbrušene, lesketale so se od solnca, da je bilo drevja strah tega smrtnega orožja.

«Kdo nas reši? Te sekire nas vse posekajo!» dejalo je drevje in majaje se po vetru, milo vzdihovalo.

Na to se oglasi star hrast in pravi: «Ne bojte se! Dokler ne dá nobeno izmed nas tem sekiram toporišča, dotlej nam ne morejo škodovati, najsi bodo še tako izbrušene.»

Sovražnik, bodisi še tako mogočen, ne more nam škodovati, ako mu mi sami ne damo toporišča, to je prilike.

A. M. Slomšek.

Vedro in vodnjak.

Vedro se je naveličalo zajemati vodo in je zabavljalo vodnjaku, rekoč: «Ti nimaš nobenega dna kakor se mi zdi; tolikrat moram priti po vode! Zajemam in zajemam, pa te nikoli ne morem pozajeti; ali ti bom neprestano služilo tako težko? Kaj misliš, da sem tvoj bedak?»

Vodnjaku to zabavljanje močno zamrzi, ker ga mora slišati po nedolžnem.

Huda suša pritisne, in voda usahne. Dekla pride po vodo in izpusti vedro v vodnjak; ker pa vode ni, valja in obrača ga po blatu. «O joj!» vzdihuje vedro, «kaj porekó ljudje, ko me ugledajo vse blatno?»

Vodnjak pa mu pravi: «Ljudje ti povedó resnico, katero nas uči izkušnja: Kdor taji resnico in ne spoznava dobrote, bode gazil po blatu.»

A. M. Slomšek.

Zgodnja ošabnost, zgodnja smrt.

Na holmu je bila ta stran obrnjena k solncu, ona pa od solnca. Takoj prve pomladanske dni je ozelenela prisojna stran, ona pa je bila še rjava.

In glej! Ozelenela stran več ne pogleda one, nego prevzetno se hvali ter jo zaničuje. Rjava stran se milo razjoka o prevzetni tovarišici. V srce jo boli, ko gleda ošabnico, ki se zdaj ne méni več zánjo; vender molči. Ali skoro se prigodi, da pride pastir in pokosi zeleno stran. Tovarišica pa pravi sedaj: «Zgodnja ošabnost, zgodnja smrt.»

Ne zaničuj njega, ki je oblečen slabeje od tebe! Pazi, da ti nesreča že rano ne uniči tvoje sreče!

Fr. Šetina.

Popotnika in lipa.

Trudna popotnika komaj zevata o poldanskej vročini, kar ugledata zraven ceste lipo, katera dela s košatimi vejami senco daleč okolo sebe po trati. Hitro gresta počivat v nje senco na travo. Zdaj se pogovarjata, ozirata se na lipo in pravita: «Lepo

je res to drevo; vendar je škoda zemlje, katero toliko obsega, ker ne daje ljudem nobenega užitka.»

«O nehvaležnika,» reče lipa, «pač nista vredna, da živita! Ravno zdaj uživata mojo dobroto, pa mi še zemlje ne privoščita, na kateri stojim, in mi še očitata, kar mi ni danega.»

Marsikdo graja in opravlja svojega dobrotnika, ker méni, da mu je izkazal premalo dobrot.

Fr. Metelko.

Nepremiselno drevo.

Mlad oreh je stal med drevjem na vrtu. Videč, da že polagoma zeleni drugo drevje in grmovje, prične tudi on hitreje brsteti. Rumena beka* pri potoku ga posvari pogibeli, katera mu še zdaj preti od slane; zakaj okolo in okolo se s hribov še vedno ozira huda zima v sneženem plašči v prijazno dolino.

Oreh ne posluša modrih besed, nego lista** v toplih solnčnih žarkih.

Solnce zajde, a mrzli sever zopet buha v zeleno dolino ter osmudi nepremiselno drevo.

Drugo jutro oreh žalosten povesi mladike in potem usahne.

J. Lavrič.

Prepelica in mlade prepeličice.

Kosci so kosili travo. Pod gričkom na travniku je bilo prepeličino gnezdo. Prepelica je zletela iskat hrane svojim mladičem. Ko se vrne, vidi travnik pokošen.

«Nevarnost je prišla! Zdaj morate prav tiho sedeti v gnezdecih. Ljudje nas ne smejo videti. Zvečer vas že prepeljem!»

* Rumena beka je drevo, katero prištevamo vrsti vrb.

** Listati = poganjati listje.

Tako govori mati prepelica svojim otrokom prepeličicam. — Prepeličice so bile še nespametne. Veselile so se in dejale: «Kako prijetno sije solnčece! Travnik je tako čist! Me se ne smemo skrivati in molčati! . . . Naša mati je že stara, zato se pa boji, ker je stara. . . . Ona naj se ne veseli, a me se hočemo veseliti!»

Tako so govorile mlade prepeličice. Jedna zapededika, a druga zleze iz gnezdeca. In glej! Naposled zapededikajo vse in gredo iz gnezdeca. Ob istem času prinesó kmetski otroci kosilo svojim očetom. Očetje kosijo, otroci pa tekajo po travniku.

«Tu nekje pojó prepeličice!» reče jeden deček drugemu. In šli so iskat prepeličic. Glas mladih prepeličic je izdal otrokom kraj, kjer so bile ptičice. Hitro so našli gnezdece in polovili vse prepeličice.

Iz rusčine preložil A. Jaklič.

Prepelica.

Stara prepelica je rekla mladim prepeličicam: «Nekam pojdem, ve pa ostanite tukaj in dobro poslušajte, kar porekó ljudje, ki pojdejo mimo!»

Pride gospodar in reče! «Žito je zrelo; sosedom porečem, naj pridejo jutri žet.»

Ko se je vrnila stara prepelica, rekle so mlade prepeličice: «Joj, odletimo, odletimo, gospodar je prišel in rekel: „Žito je zrelo, sosedom porečem, naj pridejo jutri žet!“»

Stara prepelica pa reče: «Nič se ne bojte, dokler se zanaša na sosede, ne požanjejo ničesar.»

Drugi dan reče stara prepelica mladim prepeličicam: «Nekam pojdem, ve pa tukaj ostanite in dobro poslušajte, kar porekó ljudje, ki pojdejo mimo.»

Pride gospodar in reče: «Žito je zrelo, žlahti porečem, naj pridejo jutri žet.»

Ko se stara prepelica vrne, rekó ji mlade prepeličice: «Joj, odletimo, odletimo, gospodar je prišel pa je rekel: „Žito je zrelo; žlahti porečem, naj pridejo jutri žet!“»

Stara prepelica reče: «Nič se ne bojte, dokler se zanaša na žlahto, nič ne bode z žetvijo!»

Tretji dan spet reče stara prepelica mladim prepelicam: «Nekam pojdem, ve pa ostanite tukaj in dobro poslušajte, kar porekó ljudje, ki pridejo mimo.»

Pride gospodar in reče: «Žito je zrelo, ni drugače, jutri pa pojdemo jaz in moja družina žet.»

Stara prepelica reče mladim prepeličicam: «Sedaj pa odletimo, ker bodo gotovo želi, ako se on sam loti dela.»

Nauk: Svoja roka gospod — ne zanašaj se pri delu na sosede in žlahto! Ako se sam lotiš dela, tedaj bode storjeno.

————— Zap. Matija Majar Ziljski.

Gosi in žrjavi.

Gosi in žrjavi so se pasli na istem travniku. — Pridejo lovci. Žrjavi, lahni in gibični, hitro odleté; gosi, debele in okorne, pa ne morejo. Polové jih.

Kdor ni preobilo obložen, lahko se umakne vsaki nevarnosti, bogatin pa pogine z imetjem vred.

————— Iz «Vrtca».

Podlasica in golobica.

Golobica vidi podlasico, da prenaša že več dnij vsakega jutra mladiče na drugo mesto. Reče ji: «To delaš zato, da bi jih tvoji sovražniki ne našli. Kdo te je učil tolike opreznosti?»

«Ti sama,» odgovori ji podlasica; «videla sem namreč, da vedno vzgajaš svoje mladiče samo na enem mestu, zato ti jih vselej vzemó.»

Največja modrost je, opameteti se na tuji nesreči.

J. B.

Merkur in podobar.

Stari Rimljani so bili malikovalci. Imeli in častili so mnogo izmišljenih bogov ali malikov. Med temi je bil Jupiter bog nebes in kralj bogov in ljudij, Junona, žena njegova, je bila kraljica bogov, Merkur pa njih posel in bog zgovornosti, trgovcev in popotnikov. O teh treh malikih je znana nastopna basen:

Merkur, radoveden, koliko velja pri ljudeh, napoti se iz nebes na zemljo ter stopi kot popotnik v hišo nekega podobarja. Tu so bile na prodajo podobe malikov in torej tudi podobe Merkurja, Jupitra in Junone. — Srce se mu smeje, ko vidi radovednež sam sebe v podobi. Bolj ko se ogleduje, bolj ugaja sam sebi; naposled celo misli, da bi utegnil pri ljudeh več veljati nego Jupiter in Junona. «Saj sem tudi jaz bog,» misli si, «in ker sem posel nebeški, ne more se nič zgoditi brez mene, in to je gotovo znamenje posebne veljave. Vrh tega — tako modruje dalje — sem tudi bog trgovcev, torej bog bogastva, in zato brez dvojbe ljudem najljubši.»

Da bi se o tem prepričal, vpraša podobarja, koliko ceni Jupitra. Ko sliši ceno, hitro vpraša tudi za Junono ter izvé, da je prva podoba cenejša od druge. Zdaj si misli: Moja bode gotovo dražja od Jupitrove in Junonine. V takih sanjah vpraša podobarja, koliko bi hotel za podobo Merkurjevo.

Podobar pogleda vprašalca, ogleda podobe ter reče: «Ako vzamete ti dve tukaj, rad vam dam Merkurjevo podobo za nameček!»

Malo velja, kdor le sebe hvaliti zna.

Po latinskem J. Varl.

Opica in delfin.

Kakor je sploh znano, podobne so opice med vsemi živalimi človeku najbolj. Delfin ali prava pliskavka pa je ribi zelo podoben sesavec, zato ga prištevamo ribakom ali kitom. Hitrejši je nego vsi drugi morski prebivalci; živi namreč v morji in se hrani z ribami in drugimi morskimi živalimi. Nobena riba bi mu ne ušla, ko bi ne bil tako ustvarjen, da mu je le vznak ležečemu možno zgrabiti plen. Pravijo, da godba veseli delfina in da ima človeka rad. Nato se opira nastopna basen:

Na ladji so imeli opico. Ko plava ladja na širokem morji, nastane grozovit vihar. Veter brije in tuli, grom buči, strele švigajo, da vse trepeta. Morje se peni, valovi se vzdigujejo ter premetavajo ladjo kakor lahno sehlad. Ne dolgo, in ladja trešči ob skalo, ter se razdrobi pri tej priči. Vse, kar je živega na nji, pogoltne požrešno morje. Opica plava, kakor že more in zna, ker ji gre za življenje.

V taki sili pridrevi delfin in vidi ubogo žival. Misleč, da je človek, naloži si jo na hrbet in plava proti slovečemu pristanu pirejskemu. Spotoma jo vpraša delfin, kdo in kaj je, in opica mu laže in laže, da je imenitnega visokožlahtnega stanú.

Ko prideta v pristan, vpraša rešitelj opico, ali ve, kje in kaj je Pirej. Ravno jo hoče postaviti na kopnino. Opica misli, da jo vpraša po slavnem

moži in mu odgovori: «O, kako bi ne vedela tega in ne poznala Pireja, saj nisva samo znana, nego celo v rodu sva si!»

Ko delfin to sliši, spozna, da je opica nesramna lažnica, spozna pa tudi šele sedaj, da ni človek, ampak žival. Ves razkačen puhne z opico iz morja in trešči lažnivko nazaj v morsko globočino.

Kdor rad laže, z lažmi se sam vjame.

J. Varl.

Vrabci in kos.

Pozno na jesen je bilo, solnce je prijazno sijalo, živinica se je mirno pasla po travnikih, in na polji so še stale rmene statve mnogoterega žita. Tolpa vrabcev prismoči in sede na košato grmovje, v katerem si išče črni kos črvičev.

Vsi vesele volje se pogovarjajo, in ko ugledajo kosa, smeje se mu, in najzgovornejši med njimi mu zabavlja, rekoč: «Oj, ti tepec, kako čepiš sam v grmu in dolg čas prodajaš, živiš ob nesnagi, in vender bi ti bilo lahko prav tako dobro, kakor nam. Poglej, kako mi delamo, od njive do njive, od statve do statve letamo in smo rmene pšenice siti, ali pa drobnega prosa. Kadar je žito s polja, udarimo v skednje; in ako se poshrani v žitnice, tudi ga najdemo. Kaj ne, da nam je dobro? Kako pa ti medliš ubožec in pobiraš grde črve!»

Kos mu odgovori lepo modro: «Kaj bi me zasmehovali, ko živite brez vsega dela, prazno čenčaje, dragi čas tratite, ljudjem pa kradete in se gostite s tujim blagom! Rajši živim pošteno, nego bi se tatinski gostil z vami.»

Vrabec pa pravi: «Glej ga no! Saj nismo samo mi taki. Pri vrabcih je to stara navada, da smo neprestano dobre volje. Tudi ti pojdi z nami; videl boš, kako bode veselo!»

«Odlazite mi, zapeljivci! Vaša slaba družčina bi bila moja nesreča. Vesel in zadovoljen sem s tem, kar imam, in ne potrebujem vaše sreče.»

Smeje se vrabci vzdignejo in zleté naravnost v skedenj na pšenico. Kmetič jim je pa mreže nastavil, in ko se ravno prav dobro pasejo, potegne jim mreže, zasači jih in vse podavi; uide samo jeden, oni besedljivec, toda bežaje si zlomi nogo. Ves žalosten prikima po jedni nogi v grm do kosa, rekoč: «Oh, nesrečna slaba družčina! Oj, da bi jo pregrešno, dobro in veselo voljo! Ti si pač moder, kos, ker ne zahajaš v hudobne družbe!»

Nauk: Za smehom hudobnikov pride navadno jok.

A. M. Slomšek.

Krokar in golob.

Mladenič je šel na polje, da bi se učil streljati. Zdajci ugleda na drevesi krokarja in goloba.

«Jaz hočem dokazati onemu človeku prevzetnemu na svoj govor, da imajo tudi ptice glas, in da znajo pametno in razločno govoriti,» pravi krokar, skoči na debelo vejo in zakroka. Mladenič pomeri na krokarja, puška počí, in krokar pade mrtev na zemljo. Prestrašeni golob pa odleti, govoreč: «Ubogi brbljavec! Ponajveč je oni, kateri molči, najpametnejši.»

Poslovenil J. B.

Sraka in pavovo perje.

Pravijo, da je nabrala sraka pavjega perja, katero se sveti kakor čisto zlato, kadar ga solnce obsije. Olipša in našopiri se ž njim ter gre tako ozaljšana ošabno mimo srak, svojih tovarišic, in vsa napihnjena jih še ne pogleda, temveč se prevzetno vrine med krdelo lepih pavov.

Pavi hitro spoznajo svojino, izrujejo tujki pavje perje in jo zaženó na pol golo, od koder se je priklatila.

Vsa osramočena se privleče med svoje sestre; pa tudi srake jo črté, kljujejo in preganjajo, tako da izgubi sirota še svoje perje ter da naposled, povsod zavržena, nikamor ne vé.

Oblači se pametno in le po svojem stanu. Ne posnemaj šege, katera ti ne pristoji. Ne vtikaj se med gospodo, če si kmet, in ne sramuj se svojega stanú! Ošabnost prinaša le zaničevanje, ponižnost pa čast in dobro ime.

Prevzetnost se povsod spotika
In sramota se za njo pomika.

A. M. Slomšek.

Slepa kokoš.

Kokoš je oslepela. Toda navajena brskati, brskala in grebla je tudi sedaj. Ali kaj ji je koristilo? Druga kokoš z zdravimi očmi je umela tuji trud porabiti v svoj prid. Zvesto je spremljevala slepico in se hranila ob nje trudu, kar je slepica nabrskala, to je ta pobrala in pozobala.

Ali ne nahajamo tudi v življenji pridnih delavcev, ki ali ne vidijo ali vsaj ne porabijo svojih uspehov ali pridelkov? Drugi menj zmožni, toda

spretnejši in premetenejši pa porabijo njih trud v svoj prid.

Po Lessingu.

Zaupaj, a glej komú.

«Pravo prijateljstvo je mnogo vredno,» tako reče nekega dné jež škrijancu, ki se baš pred njim hoče dvigniti v zrak.

Začudeno pogleda škrijanček svojega sovražnika, a jež nadaljuje: «Dà, zelo velike vrednosti je prijateljstvo, in meni je ravnokar šinila dobra misel v glavo, da bi bilo za naju mnogo bolje, ako bi živela v miru in ljubezni, negoli v vednem sovraštvu. Skleniva torej danes prijateljstvo, ki nama bode sladilo življenje.»

Nedolžni škrijanček je verjel sladkim besedam zvitega in lokavega sladkača. Napravil si je tudi blizu ježevega stanovanja svoje gnezdo, ker mu je tako svetoval prijatelj.

Toda skoro se je pokazalo, kako strogo je moral plačati siromak svojo lahkovernost in preveliko zaupnost.

Škrijančevo gnezdo se je kmalu oživel, v njem se je gibalo in čivkalo pet krepkih mladičev. Stara ptiča sta jih skrbno gojila in pridno polnila vedno odprte nenasitne kljunčke.

Nekoč odletita, kakor po navadi roditelja za živežem. Ali, o groza! Kaj vidita, ko se vrneti? Jež stoji pri gnezdu in hrusta mladiče, gosti se ravno z zadnjim, da leti mehko perjiče na vse strani.

«Hudobnež!» zavpijeta prestrašena ptička, «ali si ostal tako zvest svojim obetam, ali je to znamenje tvojega pravega prijateljstva?»

Obrnil je sedaj jež hudobni svoj rilec proti razjarjenima škrijancema in divje pogledal. Izvestno

bi se tudi njima ne bilo pripetilo nič boljšega, nego prej mladičem; ali ušla sta mu.

Nauk: Gorjé nam, ako prehitro verjamemo in zaupamo sovražniku, ki nam s sladkimi besedami ponuja prijateljstvo; zakaj, njegova navada — škodovati nam — vrača se često rada. Ant. Kosí.

Svoja hvala, cena mala.

Na drevesi je regetalo in žlobudralo mnogo srak in sračic.

Razgovarjale so se in tožile, da ljudje in sploh nikdo neče hvaliti njih glasù.

«Bogvedi, kako je to,» prične neka sraka, «da naše petje ne velja nič, in vender so naši napevi milejši in lepši, nego žgolenje slavčevo in škrjančevo!»

«Veste kaj,» reče najstarejša izmed vseh regetač, «veste kaj? Ker drugi nečejo hvaliti našega petja, pa si ga hvalimo samé!»

Ta nasvet ugaja vsem drugim srakam, da glasno pohvalijo modrost stare svoje tovarišice.

«Oj ve neumnice!» zakriči sedaj lisica, ki stoji pod drevesom in z zanimanjem posluša razgovor, «kaj imate od tega? Ali ne veste, da se svoja hvala po blatu valja?» Ant. Kosí.

Sraka in golob.

Sraka in golob sta prišla k pavu, da ga pozdravita. Vračaje se, reče opravljiva sraka: «Kako nevšečen mi je pav! Kako zopern glas njegov! Zakaj ne molči? Zakaj ne zakrije svojih nog?»

Nedolžni golobček pa odgovori tako: «Jaz nisem zapazil njegovih nedostatkov; čudil sem se le lepoti života in bliščobi repa, tako da pava ne morem prehvaliti.»

Dobri človek dobro išče, hudobni pa hudobno.

Po Phaedru.

Prepir dveh petelinčkov.

Pokavsala sta se dva mlada petelina. Premagani petelinčič se skrije žalosten pod pôd, a ponosni zmagalec zleti vesel na streho in zakikirika na ves glas: «Kikiriki!» Zdajci se pokaže jastreb, pograbi petelinčka in si ga odnese za južino.

Iz ruščine preložil I. Barle.

Lisica in golobici.

Lisica ugleda pod golobinjakom dve dobro rejeni golobici. Takoj se približa golobinjaku, da bi se najedla golobjega mesa. Ali golobici sta previsoko, in lisica ne more do njiju.

Izmisli si zvijačo ter se dobrika nežnima živalicama, rekoč: «O, prelepi ptičici, kako zalo perje imata! Po vsem svetu vaju čislajo in ljubijo. Pač je res, da sta golobici podoba nežnosti, nedolžnosti in ljubezni. Tako lepih živalic še nikoli nisem videla. Oj, golobičici moji! Pridita k meni, da vaju pogledam nekoliko bliže! Čemu bi čepeli tam gori v hišici? Evo vama po tleh najboljšega zrna; pridita doli, prelepi živalici moji!»

Tako lisica!

«Dobro te poznave, prilizovalka!» odgovori ji golobica, «in nisva tako neumni, da bi šli zaradi tvoje hvale v nevarnost.»

To rekši zagolči, da se sliši po vsem dvorišči. — Zdajci pribeži Hektor ter požene zapeljivko izpred golobinjaka. A zadaj za hišo čaka gospodar premeteno sleparico ter ji pomeri kroglo v glavo, da se ni nikoli več prišla potepat na njega dvorišče.

Iz «Vrtca».

Koklja in piške.

V ogradi za hišo je vodila koklja piščeta. Piške so veselo čivkale: «Tik, tik, tik!» Koklja je skrbno skakala in jih učila: «Tak, tak! Deca, le varno šetajte okrog mene, skakajte in čivkajte dobre volje, pa nikar ne hodite od mene. Precej, ko zakričim, zletite pod moje perotnice. Kakor bi ustrelil, prismoči kanjuh, hudobni ptič, in vas vsako pobere, katero ne bi slušalo.» Piščeta pikajo brez skrbi in se razgubé od matere. Koklja zavpije: «Tak, tak!» Piške zleté materi pod peruti; jedno pa se zamudi. Kanjuh prismukne, zgrabi pišče in odleti. Revče čivka, toda nikogar ni, da bi ga rešil.

«Ali vam nisem pravila?» reče mati ostalim piščetom. Tako se godi vsakomur, kdor ne sluša očeta in matere. Hudobni svet jih zgrabi in pogubi.»

A. M. Slomšek.

Lastovka in mravlje.

«Kaj pa delate?» vpraša mlada lastovka pridne mravlje.

«Za zimo spravljamo,» odgovoré ji mravljice.

«Tako je prav,» reče lastovka in brez odloga pobira mrtve pajke in suhe muhe ter jih nosi v gnezdo. «Pokaj pa ti bo vse to?» vpraša stara lastovica mlado.

«Za zimo, ljuba mamica, le tudi vi nabirajte, kakor vidite skrbne mravlje,» odgovori ji mlada lastovka.

«Pozemeljske mravlje naj le nabirajo pozemeljsko blago,» pravi stara mladi. «Kar se njim spodobi, nama ne sodi. Naju je Stvarnik poklical za kaj višjega. Ko mine najino leto, poletiva v tuje kraje. Popotnici bodeva pospali, dokler naju mlada vigred ne vzbudi k novemu življenju. Čemu nama bode tam nabrano blago?»

Potrebno je, v mladosti z mravljami spravljati za starost, pa tudi, kakor lastovke, ne pozabiti večnosti.

A. M. Slomšek.

Orel in kavka.

(Ezopova.)

Visoko v zraku nad čedo ovác je plaval mogočni orel. Zdajci se spusti iz zračnih visočin na ovco, pograbi jo z močnimi kremplji in odnese.

To vidéč, loti se tudi kavka jedne ovce, da bi jo odnesla. Ali zaman, preslaba je njena moč; naпослед se zamota v gosto ovčjo volno in ne more odleteti.

Ovčar, ki jo vidi, kako ceplja, da bi se rešila, hitro pristopi, prime jo in ji pristriže perotnici.

In takšno jo potem dá svojim otrokom za igračo.

«Jej, jej!» kričé otroci radostno, «kako se pa pravi tej ptici?»

«Pred dobro uro je mislila še sama, da je orel, a takoj je spoznala, da je le uboga kavka.»

Ne spuščaj se v stvari, za katere imaš premalo močij in zmožnostij — ináče se lahko osramotiš.

A. K—i.

Smokva in ptice.

Visoka smokva je branila s svojimi košatimi vejami mnogo ptic solnčne vročine in jih hranila s svojim sladkim ovočjem.

Treščilo je v smokvo, spalilo ji listje in uničilo sadje. Ptice so precej odletele in se niso nikdar vrnile k suhim vejam.

Kogar zapusti sreča, njega zapusté tudi prijatelji.

————— Iz češčine preložil I. Barlé.

Trn in vinska trta.

Bilo je spomladi, in nad vinogradom je cvetelo belo, košato trnje ter se ogrevalo na solnci. Na lepoto svojo prevzetno gleda v nižavo in zaničuje vinsko trto, rekoč: «Zakaj pa se lepše ne oblečeš, hvaljena vinska trta? Ali te ni sram, da tako siromašno čepiš v vinogradu in prelivaš solze? Kaj ne, da ti dé težko, kadar vidiš, kako veselo šume bučelice po meni in skačejo otroci okolo mene, tebe pa nikdo ne pogleda?»

Vinska trta pohlevno molči in voljno prenaša trnovo ošabnost ter tiho in čvrsto poganja svoj plemeniti sad. Ko jeseni dozori grozdje, pride ga staro in mlado nabirat in zobat; oni prepevajo trti hvalno pesem, rekoč: «Preljuba vinska trta, veselje našega srca!» — Trn pa posekajo in ogradé ž njim vinsko trto.

«Sosed!» ogovori ga tedaj vinska trta, «povej mi sedaj, kdo naju je več vreden? Tvoja prezgodnja hvala te je kmalu pustila, tvoje košato cvetje je rodilo kislico, in vse se ogiblje tvojega bodečega trnja. Mojega ponižnega cvetja plemeniti sad je sladko grozdje, katero oveseljuje otroke in oživlja odrasle ljudi.»

Svoja hvala ti ne bode prida dala; le pohlevna ponižnost nam daje pravo vrednost. A. M. Slomšek.

Divja jablana.

V duplu divje jablane je bil roj bučel. Nanesle so le-sem sladkih zakladov — voščene in strdi. S tem se je divja jablana začela ne malo ponašati ter prezirno zaničevati druga drevesa.

A rožni grm si ni mogel kaj, da bi ji ne rekel: «Čemu toliko ponašanja s tujimi slačicami? Jabolka tvoja niso zaradi tega vender nič manj kislja. Če znaš in moreš, poženi vanja to sladkobo, in človek te bode hvaležen čislal in blagoslavljal.»

Po Lessingu.

Drevo in cvetice.

Pod košatim drevesom so rasle drobne cvetice. Bledo njih cvetje je kazalo, da se jim godi slabo. Niti solnce, niti dež nista mogla predreti gostovejnatega vrha mogočnega drevesa. Tudi hrana, katero so dobivale iz vlažne zemlje, bila jim je zelo pičla, ker je drevo samo použivalo najboljše snovi.

Milo so vzdihovale drobne cvetice in prosile mogočno drevo, naj bi pustilo solncu vsaj nekoliko posijati skozi svoje veje; ali prevzetno drevo se niti ni zmenilo za cvetočo drobnjad in je naredilo še gostejšo senco.

V tem pride vrtnar mimo drevesa in vidi kako povešajo drobne cvetke svoje glavice. Ozre se kvišku v širokovejnato drevo, zmaje nejevoljno z glavo in pravi: «Drevo je prekošato, treba mu je odsekati veje, da ne bodeta kap in senca zadržavala drobnih

cvetic v rasti.» To rekši, odide, prinese lestvo in koreščico* ter odklesti ponosno drevo. Sedaj sta solnce in dež krepila cvetice, da so veselo rasle in cvetele.

Vsak človek se je radoval njih prijetne vonjave in krasote. Tudi pisani metulji in pridne bučelice so se hodile v vas razgovarjat ž njimi. A prej tako ponosno drevo si zdaj ni upalo pogledati drobnih cvetic, ker ga je bilo sram brenčočih in veselo letajočih žuželk, ki so uganjale spodaj vesele svoje burke.

Jos. Lavrič.

Solnce in veter.

Solnce in veter sta se svoje dni izkušala, kdo bi bil močnejši. Dogovorita se, naj ta zmaga, ki prisili popotnika, da sleče plašč.

Veter začne prvi hudo pihati; zdolec in krivec se stepeta ter dež in točo napravita, da bi popotnika primorala, naj sleče svoj plašč. Popotnik ves moker trepeče od mraza, trdno drži za plašč in se vánj zavije.

Veter potihne, vreme se zvedri in solnce se prikaže. Sije prav prijazno in upira žarke popotniku v hrbet. Toplota rase, sapa prihaja bolj in bolj gorka; plašč mu je pretopel. Z rame ga vrže in pogrne na tla ter leže v senco počivat. Solnce se vetru posmeje, ker ga je tako lahko premoglo ter mu pravi: «Z dobroto se več opravi, ko z grdobo.»

A. Janežič.

Vrabc in burja.

(Slov. národna.)

Kregala sta se vrabc in burja, kdo je močnejši. Burja je vrabcu govorila: «Tako je iztegneš, ako le malo popiham.»

* Koreščica = sekira.

«Ne iztegnem se ne,» reče vrabec, «če piháš tudi tri dni.»

Burja začne pihati in bučati. Dolgo se upira vrabec nje sili in mrazu, a naposled vendarle onemaga in že razteza peroti, ker je že preslab, da bi sedel na vejici. Burja ga vpraša: «Zakaj raztezaš peroti?» — «Prevročé mi je. Pihaj, le pihaj, vidiš, da mi ne moreš do živega.»

Ko ji je to povedal, prestala je burja pihati, a zviti vrabec se je na solnci pogrel in zopet okreval.

Zap. I. Barlé.

Zvonček in vijolica.

Bilo je zgodaj spomladi. Priroda je že sejala zeleno listje po drevji, in popki so se polagoma odpirali.

Zvonček ponosno dviga snežnobelo svojo glavico na vrtu. Oholo se posmehuje vijolici, ki poleg njega komaj pokukava iz zemlje, ozirajoč se, je li že dovolj toplo, je li že skopnel sneg.

«Hej, soseda!» nagovori jo oholi zvonček, kako si vender lepa! Še zdaj tičiš v zemlji! Pogledj mene, kako sem visoko zrasel in kako lepo sem že razvit!»

Pohlevna vijolica mirno posluša prevzetnega soseda in molči.

Drugega dné pokrijejo megle nebo in sneg iznovič naletava. Skoro pobeli vrt in mraz opari cvetje, kar se ga je že razvilo. . . .

Ne dolgo potem se zopet prikaže ljubo solnce in prijazno ogreva zemljo; sneg se skoro raztaje.

Sedaj se vijolica vzbne, lepo se razvije in prijetno zadiši. Ozre se po zvončku, ali ni ga več.

Sneg je pokončal in zamoril ošabno cvetico, ker je vzrasla že previsoko, a vijolici ni mogel do živega, ker je bila še pregloboko v zemlji.

J. Rôza.

Vodena kaplja.

Kaplja je pala iz visokih oblakov v globoko morje. «Jejmine!» vzdihnila je, «kaj sem vendar zdaj tu med to brezštevilno nerazpregledno množino? — Nič! Skoro da še menj, nego li nič.»

Školjka čuje te besede, odpre lupine in zajame oskromno kapljo váse. V nji se kaplja izpremeni v neprecenljiv biser, ki se zdaj blesti v kroni perzijskih kraljev in je lepši negoli vse dragocenosti jutrove dežele.

M.

O mehurčku.

Bil je mehurček in se je napotil po širokem svetu. Šel je, šel, šel nekoliko časa sam, tožno, in srečal slamico.

«Bog daj dobro srečo, mehurček!»

«Bog ga daj, Bog, slamica! A kam greš, kam?»

«Napotila sem se po širokem svetu.»

«No, če greš po svetu, pa pojdi z menoj, tudi jaz grem po svetu, pojdeva skupaj.»

In napotita se v božjem imeni dalje. Zabavno jima je, in vesel smeh se razlega po cesti. Mehurček se valja počasi dalje, a slamica koraka ravno in se priklanja na vse strani. Mehurček se smeje nji, a ona njemu.

Ko tako že prehodita dober kos sveta, sreča ju ogelj.

«Bog daj srečo, prijatelja!» — «Bog daj, Bog; kam pa greš?»

«Napotil sem se po svetu.» — «Pa pojdi z nama, pojdemo skupaj.»

Ogelj je zadovoljen, in veselo korakajo dalje. Gre jim kakor po maslu, in čez dolgo časa prispó do velike reke.

Radi bi preplavali na drugo stran. Mehurčku in slamici še kako, tako; vender kaj bode s siromakom ogljem? Temu je tesno pri srci; saj da se potopi, če se napoti preko reke. Zato plaka in vzdihuje, proseč prijatelja, da ga prepeljeta.

Mehurček neče ničesar slišati in splava hitro kakor račica na drugo stran. A slamica je mečjega srca; usmili se oglja, vzame ga na rame in se napoti ž njim preko reke. Plava, plava, a ko priplava na sredo reke, pregori; ogelj pa cmok v vodo in se potopi. Mehurček je vse to gledal z brega in se je tako smijal, da je od samega smeha — razpočil.

Iz slovaščine prevel J. Barlé.

Resnica in laž.

Nekoč sta se resnica in laž potovaršili; in ker laž rada čenča in si vedno daje kaj opraviti, nagovori resnico, da bi si skupaj vsadili sadunosno drevo.

«Drevo,» reče ji, «raslo bode lepo, nama rodilo obilo sadja in nama po leti, ko je huda vročina, dajalo hladno senco.»

Resnica, ki je odkritosrčna in ne misli ničesar slabega, precej je pri volji ter veli: «Vsadive ga!»

Ko je drevo tedaj vsajeno in začne rasti, obrne se laž, zvita kakor lisica, k resnici in reče: «Kaj misliš, sestrica, ali bi ne bilo prav, ko bi si

že zdaj razdelili drevo, da pozneje ne bode prepira med nama? da pa ne porečeš, da sem te prevarala, pustim boljši del tebi. Saj veš, da so pri drevesi najpotrebnejša reč korenine, iz njih dobiva drevo življenje in ker so skrite v zemlji, ni se treba bati, da bi se pokvarile; korenine tedaj pustim tebi. Kar je pa zunaj, kakor veje, perje, skorja in kar prirase sadja, obdržim jaz; saj veš, v kaki nevarnosti so vse te reči — nekaj jih ugonobé ljudje, nekaj živali, nekaj jih popari solnce, nekaj posmodi slana; vender, da se prepričaš, kako pošteno mislim s teboj, zadovoljna sem s tem beráštvom.»

Resnica, ki rada verjame in rada zaupa vsakomur, vzame vse te lepe besede za res; zadovoljna je s svojim delom, zakoplje se pod zemljo in ustanovi pri koreninah svoj dom. Laž pa se na tihem smeje, da je tolikanj prevarila svojo tovarišico. Časih je kraljevala pod drevesom, časih se gugala na njegovih vejah in gledala ter zijala zdaj na to, zdaj na drugo stran, kaj se godi po svetu.

V tem je drevo odraslo, pognalo dolge veje in široko listje, cvetelo, in mnogo na oči najlepšega sadja je viselo na njem, tako da so ljudje od vseh krajev vreli jest njegovega sadú in se razveseljevat. Laž pa je nad vse vesela, da ima toliko prijateljev; prilizuje se jim na vso moč, pripoveduje jim mnogo kratkočasnih rečij in jih skrbno poučuje, kako se resnica najlože ovrže in pobije — in ljudje, žal! poslušajo jo rajši nego sv. evangelij, navzamejo se njenih naukov, in začnó lagati, da je groza in strah.

Dočim je bila laž čaščena tako visoko, čepela je uboga resnica pod zemljo in vzdihovala; bila je

zapuščena in zaničevana; nikdo ni vprašal po nji, nikdo se ni menil za njo.

Od hudega gladú gloda korenine ter jih v kratkem času tako razjé, da jame drevo vidno hirati. Njega listje ovene, njegove veje usahnejo, in nekega dné, ko laž ravno košato sedi sredi svojih služabnikov in služabnic, pribuči strašen vihar, potrese ga in ker so njegove korenine že vse razjedene, tebei ga na tla tako močno, da obleži laž mrtva, in je mnogo njenih prijateljev in prijateljic pobitih ali hudo ranjenih. Nato pa pride resnica iz temne svoje jame, oddahne se od prebitih rev in težav in odslej je v obče spoštovana in čislana. —

Iz začetka je bila samo resnica na svetu, hudič pa je rodil tudi laž, in od tistih dob živita resnica in laž druga poleg druge in bodeta živele skupaj do konca sveta. Dostikrat se mora resnica zdaj skriti, stokati in ječati na tihem; laž pa nosi svojo glavo visoko, vesela je in razseva svoje slepilne nauke po dolgem in širokem. Moj Bog, kako košato je drevo, katero je vsadila laž! Mlado in staro, moškega in ženskega spola, visokega in nizkega stanú: vse se laže. Uboga resnica pa zapuščena vzdihuje in ima le malo zvestih prijateljev. Ali pride še veliki dan, ko nastane strašni vihar in bodo švigale strele od kraja do kraja na nebu; takrat se laž osramočena in na vekomaj pokončana zvrne v brezdno, resnica pa bode z nebeško lučjo ogrnjena gospodovala na vse veke.

Jožef Rozman.

Modriž ali plavica in krompirjev cvet.

V rodovitni njivi, obsejani s pšenico cvetel je sinji modriž, ki je v hladnem jutru zibal blestečo glavico.

Tikoma onikraj ozke meje na sosedni njivi je bil vsajen krompir, ki je skrival svoje blede cvetne šopke sramežljivo pod zeleno listje. Jutranje solnce s svojimi zlatimi žarki je obsevalo rosnati modrižev cvet; in zdelo se je, kakor bi hotelo sinje nebo vse svoje obličje vtisniti v njega.

«To je le vender ubožen cvet,» začne napihnjeni modriž — kazaje na korunovec; «celó nebo daruje svoje barve meni, ta korunovec pa kaže s svojim bledim obličjem, kako je prostega in nizkega rodu. Pač bi bil bedast, kdor bi si hotel tako preprost krompirjev cvet še vplesti v venček. Glejte mene, kako imeniten cvet imam; vse me spoštuje, in vesele žanjice me vpletajo v kitice ter me devajo ali na glavo ali pa v nedrije. Jaz rasem med zlato pšenico v najboljši zemlji, in vse se čudi moji krasoti.»

Na takšen govor svojega soseda se vzdigne razžaljeni korunov cvet, rekoč: «Krivico mi delaš, dragi bratec, ker se zaradi modre svoje obleke in svoje blagorodnosti tako zelo povzdiguješ nad mene! Res sem oblečen ubožno in res sem zrasel v kamniti zemlji, vender: tvoja minljiva krasota zvane že iz davna, ko se bode mojega sadu, ki skrivaj zori v krilu matere zemlje, veselilo nad tisoče ubožcev ter se hvaležno oziralo proti višnjemu nebu, blagrovalo me ter hvalilo zemljo, ki me je rodila.»

Napihnjeni modriž skrije sramotno svoje obličje za polne pšenične klasove in premišljuje svojo

prenapeto ošabnost. Strese se, ko vidi, da dojdejo žanjice, stopijo pred njivo in pobrusijo srpe.

Srp zažvenkne — le trenutek — in minila je modriževa krasota in plemenitost.

Nauk: Grdo je, ako se človek napihuje in baha ter druge zaničuje, da bi poviševal sam sebe. Kdor sam sebe previsoko povzdiguje, ravno s tem kaže, da malo veljá.

Iz Slomškovih «Drobtinic» 1864.

Jablana in smreka.

(Po Fr. Cimpermanu.)

Rasla je poleg visoke smreke košata jablana. Ponosito je razprostirala svoje veje in s prekrasnim cvetjem razveseljevala srce človekovo.

Zavedaje se lepote svoje začne se jablana bahati in zaničevati smreko, rekoč: «Ti, smreka, si pač ubogo in zapuščeno drevo; nikdo te ne pogleda, ker nimaš ne cvetja, a tudi ne žlahtnega sadu. Vidiš, kako se vse veseli mene, tebe pa vsakdo prezira.»

Oskromna smreka odgovori: «Res je, kar praviš, ljuba jablana, ti imaš vse, česar jaz ne vzmorem. Toda pomisli, od kod se dobiva les za stavbe, od česa so mostovi, in kdo prenaša ljudi in blago po morji. Pomisli dalje, kje se dobiva toli koristna smola, kdo daje otroku zibelko in posteljo še pod zemljo, ko je dokončal življenje?»

Jablana je mirno poslušala smrekine besede. Spoznala je, da so resnične, in rekla vsa skesana: «Prav govoriš, mila mi tovarišica:

Vrednost manjša tebi ni podana,
Stanovitnejši je tvoj še kras!»

Nauk: Ne zaničuj nikogar! — Ni ga bitja na zemlji brez koristi in namena, odločenega mu od Boga.

A. Kosi.

Hrast in trst.

(Ezopova.)

Hrast se je bahal s svojo trdnostjo in stanoovitostjo in trstu očital njegovo slabost, da se trese in uklanja vsakemu vetru. Trst pa pohlevno trpi zaničevanje in molči.

Kmalu potem nastane velik vihar; ker se hrast ne dá ušibiti, prelomi ga vihar in podere; trst se pa ponižno priklanja in hitro spet vstane.

Trdovratnost in svojeglavost nima obstanka, pač pa ponižnost in potrpežljivost.

F. Metelko.

Vijolica in tulipan.

Poleg vijolic je rasel tulipan. Tulipan se je napihoval, zakaj bil je ponosen na krasne svoje barve in svojo visoko steblo. Vijolice pa so se skrivale ponižno pod zeleno listje in razširjale daleč na okrog prijetno svojo vonjavo.

Tedaj začne tulipan: «Ve neumnice, čemu se skrivate? Kdor je toliko zaslužen kot me cvetice, ta se gotovo sme ponosno kazati svetu!»

Vijolice na to ne odgovoré ničesar, nego duhté še prijetneje in se še globočje skrivajo pod zeleno perjiče.

Kmalu potem prideta dve deklici. Prijetna vonjava ji prevzame, in jedna izmed njih reče: «Oj, kako nežen in ljubezniv je duh tu, kje blizu gotovo cvetó vijolice!»

Temu pritrdi tudi drugo dekle, in kmalu iščeta obe pod zelenim listjem skritih ponižnih vijolic.

Pri tem pa nehoté pohodita in pomandrata visoko steblo tulipanovo, katerega niti opazili nista. Vijolice pa potrgata in povijeta v krasen šopek.

Iz nemščine prel. A. K.

Vijolica in trn.

Preširno je stal za mejo košat trn; lepo skrito je cvetela in dišala pod trnom ponižna vijolica. Trn je pa vijolici bahato dejal: «Pokaj te le ljudje tako radi iščejo in ljubijo? Saj te še lahko najti ni, ker čepiš za grmom in za mejami, ti majhna paglavka, ti!»

Ponižno odgovori dišeča vijolica napuhnežu: «V tihoti in nizkoti hranim jaz svoje dragote, katere lepo diše tako daleč na okrog, da me vsi željno iščejo in kjer me najdejo, radi denejo v nedrije; tebe se pa vsakdo izogiba, poseka te s polja in ledin ter zažge. Pač bolje je, na skrivnem zlahtno dišati in čedno cveteti, kakor ljudi ošabno pikati in potem zgoreti v ognji.»

Tako se ponižnost ljubi, prevzetnost pa je na izgubi.

A. M. Slomšek.

Lovor in rožmarin.

Košato je raslo lovorjevo drevo na cvetočem vrtu; zraven lovorja pa je v svoji ponižni lepoti poganjal zeleni rožmarin. Lovor se začne bahati in zaničevati zeleni rožmarin, rekoč: «Kako si majhen in malovreden, rožmarinek moj! Prav sram me je, da stojiš poleg mene. Le poglej me, kako

visoko nosim glavo in držim veličastni vrh po konci! Moje zelene veje venčajo glavo vojvodi, zmagovalcu dežel in ljudstev; toliko velja listje moje! Kolik siromak pa si ti poleg mene!» — «Tvoje listje, brate moj, pa je tudi bodeče,» odgovori rožmarin ponižno. «Od tvojega listja na glavi zmagovalčevi se cedi rada kri nedolžno pobitih ljudij. Iz mojih zelenih vrhov se pletó venci čistim mladeničem in nedolžnim devicam, kadar gredo pošteno k poroki. In če umrje nedolžen mladenič ali čista devica, dá se jim zelen rožmarin v roko, v spomin, da sta srečno premagala sovražnika svojega srca, zapeljivost sveta. Tvoje listje, lovor, veličastno je znamenje premage drugih ljudij; moj vršiček pa je vesel spomin premagovanja samega sebe, in ravno to je največ vredno.»

Lovor: «Srečni so, katere venčam jaz; ves svet jih hvali in časti, vse se jim globoko priklanja, njih ime slovi po širokem svetu.»

Rožmarin: «Toda tudi svet trepeče pred njimi in se boji njih jeze; prav živo ljubezen takih uživa malokdo. Presrečne so pa one pravične duše, katere venčam jaz, rožmarin: kdor jih pozna, vsak jih rad ima.»

Lovor: «Kdor nosi moj venec, njemu gre ljudstvo veselo naproti; vriskaje ga pozdravlja premagovalca v domačem mestu.»

Rožmarin: «Ali kadar premagovalcu njegovi rojaki veseli vriskajo naproti, veliko premagancev milo vzdihuje, veliko nesrečnih toči bridke solze. Pravičniki, katerim jaz venčam glavo, uživajo sladek mir svoje vesti; v lepi zlogi živé s svojci; vsak pošten človek se jih veseli.»

Lovor: «Imena hrabrih vitezov, katerim spletam jaz vence, napišejo se z zlatom v kamen; njim na čast se stavijo visoki kipi.»

Rožmarin: «V kratkem času se poderó kipi, mah zarase njih zlato ime, počasi mine tudi njih spomin. Imena premagovalcev pa, katerim venčam jaz čelo, zapisana so v bukvah življenja in se svetijo tam v nebesih.»

Lovor: «Visoke glave, katere spletam jaz, sedajo celo na prestole; zlata krona se jim da za plačilo na glavo.»

Rožmarin: «V kratkih letih jim pa drug vzame krono; gotovo jim jo vrže smrt z glave. Mojim ovenčanim prijateljem prinesó angelji nevenljivo krono, katere jim vekomaj ne vzame nihče.»

Na te besede lovor umolkne; ne more tajiti, da so resnične. Žlahtni rožmarin pa še lepši zeleni, ker je govoril za sveto nedolžnost.

Kdor čedno premaguje samega sebe, največ velja pred Bogom; zeleni rožmarin je njega častiti spomin.

A. M. Slomšek.

Prepir med strehama.

Ob veliki cesti sta stali dve hiši; jedna stara s slamo pokrita, druga pa nova s krasno rdečo streho od opeke.

Ponosno se ozira streha od opeke doli na staro slamnato streho ter jo zasmehuje in zaničuje, rekoč: «Glej me, umazanka, kako se svetim in bliščim v solnci; lepo sem rdeča, kakšna si pa ti? Tvoja barva niti imena nima.»

Slamnata streha ji odvrne: «Sedaj sem res že stara in grda; a nova sem bila lepo rmena, in

marsikdo, ki je šel tu mimo, ozrl se je veselo name. Četudi sem sedaj že stara in grda, vender me ljudje hvalijo in trdé, da je pod menoj pozimi toplo, poleti pa hladno.»

«Kaj vse to,» odvrne zopet streha od opeke. «Ti pokrivaš samo bajte siromakov po ubožnih selih, jaz pa hiše in poslopja bogatašev po velikih mestih.»

Slamnata streha ničesar ne odgovori, ne morebiti zato, ker bi ji ne mogla odgovoriti, nego zato, ker se ni hotela prepirati ž njo.

Kmalu nato otemni čisto in jasno nebo, ter se prepreže s hudournimi oblaki. Veter piha, vihar razsaja; vsuje se tudi toča, debela kakor kurja jajca. Z visoke strehe leti opeka, da ni varno stopiti blizu nje. Vihar se sicer počasi poleže, a kako je ogrdil streho od opeke! Vsa razdrapana in raztrgana je; sram jo je, da se niti ne upa pogledati slamnate strehe, kateri nevihta ni mogla storiti ničesar.

Slamnata streha si je pa mislila: «Pač je res, kar govore ljudje, da ni vse tudi dobro in trajno, kar je lepo.»

Anton Kosi.

Glineni in železni lonec.

Na ognjišči je stal star železen lonec. Kuharica je potem na semnji kupila glinen lonec in ga postavila poleg železnega. Komaj je glineni lonec stal na ognjišči, že se je prepiral z železnim sosedom.

«Daj mi prostora!» zakriči glineni lonec. «Zdaj sem jaz gospodar, tvoj čas je minil!»

Železni lonec vpraša miren: «Kaj li hočeš in

zakaj se dereš tako? Moj je prostor, na katerem stojim, a če ga želiš imeti, preženi me z njega.»

Glineni lonec se zadere in reče: «Kaj, tako govoriš z menoj? Čaj, jaz ti pokažem, kdo je tukaj gospodar!»

To rekši trči glineni lonec tako zelo ob železnega, da se sam razbije na drobne čepinje.

Nauk: Kadar se slabši postavi močnejšemu, gorjé mu bode.

Iz Miklošičeve «Začetnice».

Vinar in krona.

Nekega dné se jameta prepirati srebrna krona in bakreni vinar.

Krona pravi: «Vidiš, kako sem jez svetla in bela, ti pa si tako rjav in ves umazan. Mene nosijo po žepih samo gospodje in bogatini, tebe pa le siromaki in berači. Skoro ne zaslužiš, da te pogledam in govorim s teboj.»

Vinar ga zavrne: «Nekoliko so sicer tvoje besede resnične, vendar ne popolnoma; zakaj tudi po meni segajo in me hranijo bogataši; štedljivi ljudje pa trdé, da komur mene ni mar, ne bode tebe gospodar. Iz tega se pač vidi, da sem tudi jaz koristen in potreben in da je tvoje besedovanje prazno bahanje.»

Krona molči in s tem potrdi, da je govoril vinar resnico.

Nauk: Ne zaničuj nikogar; posebno pa ne preziraj svojega bližnjika, ako je nižjega stanú, nego si ti. Tudi on je vreden spoštovanja, ako le zvesto izpolnjuje svoje dolžnosti.

A. Kosi.

Kazalo.

	Stran
Predgovor	3
Bučela in ovca. A. M. Slomšek	7
Človeško teló. A. Janežič	9
Človeška zver. (Národna.) G. Križnik	11
Danes meni, jutri tebi. I. B.	73
Deklica in bučela. Ant. Kosi	7
Dihur — kralj. (Češka.) F. H.	23
Divja jablana. Po Lessingu	130
Divja koza in vinska trta. M.	81
Drevo in cvetice. Jos. Lavrič	130
Dva osla. Poslovenil I. B.	93
Dve vejici. Fr. Šetina	111
Gad in belouška. A. Janežič	43
Glineni in železni lonec. Iz Miklošičeve «Začetnice».	143
Gosi in žrjavi. Iz «Vrtca»	118
Grilče in mravljice. A. M. Slomšek.	91
Hojka in kostanj. A. M. Slomšek	112
Hrast in trst. (Ezopova.) Fr. Metelko	139
Hrošč grobar in podzemeljski črv. A. Kosi	101
Igrajoči se dečki in žabe. Iz «Vrtca»	108
Iz službe spodeni volk. Iz «Slov. večernic»	25
Jablana in smreka. (Po Fr. Cimpermanu.) A. Kosi	138
Jagnje in osel. A. M. Slomšek	55
Jelen. (Ezopova.) Fr. Metelko	26
Jež in lisica. A. M. Slomšek	72
Jež in srna. (Národna.) Fr. K—č.	8
Kača in raca. A. M. Slomšek	106
Koklja in piške. A. M. Slomšek	127
Konj in bik. Po Lessingu A. K.	97
Konj in osel. Iz «Vrtca»	16
Koza in lev. Iz «Vrtca»	85
Krava, koza, ovca in lev. Ph.	83
Krava, konj, ovca in pes. Iz «Vrtca»	16
Krokar in golob. Poslovenil J. B.	122
Kukavica in jastreb. Poslovenil I. B.	42

	Stran
Kuna in golob. Po Meissnerji A. Kosi	81
Lastovke in mravlje. A. M. Slomšek	127
Lastovka in ptice. Iz «Vrtca»	106
Lev in lisica I—III. Fr. Šrol, Fr. Metelko, A. K.	19
Lev z oslom. Po Lessingu	56
Lev in opica. A. M. Slomšek	75
Lev in osel. J. Kosmáč	36
Lev in zajec. Iz «Vrtca»	56
Lisica in golobici. Iz «Vrtca»	126
Lisica na stare dni. A. M. Slomšek	33
Lisica in volk. Poslovenil I. B.	42
Lisica puščavnica. Iz ruščine preložil A. R.	60
Lisica žalnica. Iz ruščine preložil A. K—r.	27
Lisica in petelin. (Slovenska narodna.) Zap. I. Barlé	33
Lisica in petelin. Iz «Vrtca»	26
Lisjak in grozdje. (Slovenska narodna.) Zap. A. K—i.	72
Lisjak in vrabec. I. Rozman	44
Lovor in rožmarin. A. M. Slomšek	140
Mačka, stara miš in mlada miška. Iz hrvaščine preložil A. Kosi	92
Medved pri bučelah. (Slovenska narodna.) Zap. A. Kosi	98
Medved, svinja in lisica. (Srbska narodna.) Poslovenil F. H.	17
Medved in lisica. Iz A. Praprotnikovega «Spisja»	19
Medved in zajec. Pokokrján	73
Merkur in podobar. Po latinskem J. Varl	119
Miška in žaba. Iz češčine prel. I. Barlé	74
Mlada bučelica. Iz nemščine preložil A. K.	101
Mlade postrvi. A. M. Slomšek	108
Mlada muha. Iz ruščine podomačil I. V—v.	90
Mlada koza in volk. Iz Miklošičeve «Začetnice»	96
Modra miška. Po Grimmu	93
Modriž ali plavica in krompirjev cvet. Iz Slomškovih «Drobtinic»	137
Mož in jarebica. (Ezopova.) A. K—i.	15
Mož, medved in lisica. Iz ruščine prevel A. K—r.	68
Mravlja in kobilica. (Slovenska narodna.) Zapisal A. Kosi	103
Mravlji, krokar in lovec. Jos. Ciperle	97
Muhe. A. M. Slomšek	104
Mula in muba. Ph.	74
Nehvaležnost je plača svetá. Jernej Ciringar	64
Nepremiselno drevo. J. Lavrič	116
O mehurčku. Iz slovaščine prevel J. Barlé	133
O možičku in levu. Fr. Levstik	75
Opica in delfin. J. Varl	120
Orel in kavka. (Ezopova.) A. K—i.	128
Osel in kmet. (Po M. Vilharji.) A. Kosi	68
Osel in koza. Iz Praprotnikovega «Spisja»	95

Osel in lisica. Jos. Lavrič	12
Osel na stehi. A. Kosi	84
Osel, lisica in lev. Posl. I. B.	25
Ovca in bik. Iz češčine preložil A. K—i.	111
Ovca, lisica in volk. Po Anatazijevu A. K—r.	28
Oven in bik. M.	15
Oven in jelen. A. Kosi	84
Pajek in miška. A. M. Slomšek	99
Pajek in muha. A. M. Slomšek	88
Pajek in polž. M. H.	103
Pav in petelin. Po Lessingu	46
Pes in osel. A. K—i.	13
Pes in ovca. (Ezopova.) A. K.	48
Pes v jasih. Iz «Vrtca»	17
Pes in petelin. And. Praprotnik	96
Petelinčkova smrt. (Ruska národna.) A. K—r.	29
Podlasica in golobica. J. B.	118
Polž in hrošč. A. Kosi	102
Polž in kobilica. Iz «Vrtca»	102
Polž in lisica. (Slov. národna.) Zap. A. K—i.	88
Popotnika in lipa. Fr. Metelko	115
Popotnika in medved. Fr. Metelko	14
Prepelica. Zap. Matija Majar Ziljski	117
Prepelica in mlade prepeličice. Iz ruščine preložil A. Jaklič	116
Prepir dveh petelinčkov. Iz ruščine I. Barle	126
Prepir med dvema strehama. A. Kosi	142
Prevarjena ovčica. Iz nemščine preložil A. K.	47
Prevzetni prst. Iz Kržičevega «Angeljčka»	10
Resnica in laž. Jožef Rozman	134
Ribica in pastirička. A. M. Slomšek	43
Ris, hijena in volk. Poslovenil I. B.	71
Rjavi hrošč in zlata minica. A. K—i	98
Sebičnost. Ch. W. Zimmermann	113
Sekire in drevje. A. M. Slomšek	114
Slepa kokoš. Po Lessingu	123
Smokva in ptice. Iz češčine preložil I. Barle	129
Solnce in veter. A. Janežič	131
Sraka in pavovo perje. A. M. Slomšek	123
Sraka in golob. Po Phaedru	125
Star lisjak in mlada kokoš. A. M. Slomšek	54
Stara dobrota, lanski sneg. Iz ruščine preložil A. R.	62
Stara navada — železna srajca. Fr. Šrol	52
Svoja hvala, cena mala. Ant. Kosi	125
Tele in pes. Ant. Kosi	95
Trn in vinska trta. A. M. Slomšek	129

	Stran
Vedro in vodnjak. A. M. Slomšek	114
Veverica in opica. A. M. Slomšek	57
Vijolica in trn. A. M. Slomšek	140
Vijolica in tulipan. Iz nemščine preložil A. K.	139
Vinar in krona. A. Kosi	144
Vodena kaplja. M.	133
Vol in jelen. I. B.	85
Vola in oje. (Ezopova.) Fr. Metelko	79
Volčja prisega. (Slov. národna.) Ant. Kosi	79
Volk in koza. Vrčević	55
Volk in pastirji. Iz «Vrtca»	84
Volk, medved, mrjasec — lisica in mačka. (Národna.) Zap. I. Barlé	31
Volk in lisica. Fr. Erjavec	58
Volk in lisjak. (Po Grimmu.) Iz «Vrtca»	34
Volk, lisica in opica. Iz «Slov. večernic»	32
Volk in kmetica. Poslov. I. B.	67
Volk in pes. Iz nemščine preložil I. B.	94
Volkovi in ovce. A. M. Slomšek	46
Vrabci in kos. A. M. Slomšek	121
Vravec in burja. Zap. I. Barlé	131
Zakaj sovražijo psi lisico, mačko in zajca? Roza Kosova	86
Zakaj sovraži pes zajca? I. Medic	80
Zakaj sovražijo svinje pse, psi mačke in mačke miši? I. Medic	82
Zaupaj, a glej komu. Ant. Kosi	124
Zgodnja ošabnost, zgodnja smrt. Fr. Šetina	115
Zgodovina starega volka. (Prosto po Lessingu.) Preložil A. Kosi	48
Zvonček in vijolica. J. Rôza	132
Žaba in mravlja. Ant. K.	101
Žaba in vol. Iz «Vrtca»	107
Žabi. Fr. Jeriša	105

